

(2)
INSTRUCTIO
CONFESSARII,

SIVE

OPUSCULUM,

IN QUO TRADITUR

PRAXIS CUM FRUCTU ADMINI-
STRANDI SACRAMENTUM POE-
NITENTIAE.

AUCTORE

R. P. PAULO SEGNERI
e SOCIETATE JESU.

Italico primùm idiomate conscriptum, nunc
verò ab alio ejusdem Societatis Sacerdote Lati-
nitati donatum, pro majore utilitate Apostoli-
carum Missionum.

*Cum Gratia & Privilegio Sacrae Caesareae Majestatis,
Et Facultate Superiorum.*

AUGUSTÆ Vindelicorum & DILINGÆ,
Sumpibus JOANNIS CASPARI BENCARD,
Bibliopolæ.

ANNO M. DCCXIX.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18

(2)
INSTRUCTIO
CONFESSARII,

SIVE

OPUSCULUM,

IN QUO TRADITUR

PRAXIS CUM FRUCTU ADMINI-
STRANDI SACRAMENTUM POE-
NITENTIAE.

AUCTORE

R. P. PAULO SEGNERI
e SOCIETATE JESU.

Italico primùm idiomate conscriptum, nunc
verò ab alio ejusdem Societatis Sacerdote Lati-
nitati donatum, pro majore utilitate Apostoli-
carum Missionum.

*Cum Gratia & Privilegio Sacrae Caesareae Majestatis,
Et Facultate Superiorum.*

AUGUSTÆ Vindellicorum & DILINGÆ,
Sumpribus JOANNIS CASPARI BENCARD,
Bibliopolaë.

ANNO M. DCCXIX.

INTRODUCTIO

Ad intelligendum ea, quæ in hoc opusculo tractantur.

Supremus ille rerum omnium Conditor ac Dominus, qui solus absque alieno ministerio formare Hominem voluit, noluit in ejusdem reformatione esse solus. Imò certissimo nobis constat, quòd, cùm neminem adjutorem in creatione hominis admiserit, talem eò magis requisiverit in redemptione, *Ite & vos in vineam meam. Matth. 20. 4, & 7.* Quare ad tam honorificam operam supra omnes alios destinavit suos Sacerdotes. Atque ut in Ecclesia iisdem majorémne dicam æstimationem, an amorem concillaret, per Apostolum illorum ministerium nobili & inaudito hoc encomio insignivit: *Dei adjutores sumus. 1. Cor. 3. v. 9.* Verùm est laudem & gloriam istam non omnibus æqualiter convenite Sacerdotibus, qui se salutem animarum impendunt. Merentur hunc titulum Scripturæ Interpretes, Prælati, Concionatores; sed nemini potiore jure, ut mihi videtur, attribuitur, quàm ijs, qui administrant Sacramentum Pœnitentiæ, & appellantur Confessarij: quippe si bene rem perpenderit, nullus præter ipsos tam propinquam operam ad infusionem gratiæ confert, per quam Animæ vitam suam accipiunt. Ceteri, quantum in ipsis est præstando, doctrinâ, correctione, consiliis, solummodo

requisitas ad id ponunt dispositiones, illudque agunt, quod Ezechielis exhibet visio; colligunt ossa arida & dispersa in vastissimo hujus mundi campo, non autem inspirant iisdem vitam. Confessarij spirant spiraculum vitæ. Licet enim Deus solus gratiam infundat in animam, nihilominus Confessarij præ omnibus alijs ad hoc opus concurrunt, dum videlicet per sacram Absolutionem portas illas plusquam tartareas diffringunt, quæ hæcenus Domino virtutum ad eorum humanum aditum oclusere. Hinc Confessarij officium, proprium & prorsus singulare est Legis Evangelicæ. Antequam veniret plenitudo temporis, Sacerdotum autoritas solùm se extendere ad ferendum judicium de leprosis, elsérne ex intègro ijs restituta sanitas, non autem penes ipsos erat hanc imperiendi potestas. Reservabatur nempe ista nobilioribus Sacerdotibus à Christo constitutis: hos enim verbis, quibus olim Salvatorem nostrum leprosus compellabat, alloqui licet: *Domine si vis, potes me mundare. Matth. 8. 2.* Illi verò soli cum Christo respondere possunt: *volo, mundare.*

Manifestum proinde est, quanta dignitas sit, quam Sacerdos in sublimi suo Pœnitentiæ tribunali gerit. Quòd si Officium istud in excelsò honoriis gradu constitutum est, scire oportet, non mi-

nis eidem periculum eum propria, tum alienæ salutis esse annexum, nisi debita ratione administratur. Baculus ille Prophetæ, qui, dum Elifæi manu regebatur, puerum mortuum ad vitam revocavit. Idem ipse, quamdiu manibus Giexi famuli versabatur, non nisi arctius mortis vinculis visus est constringere exanimem. Ut aded, si de ullo alio, id de Confessario possit affirmari. *Mors & vita in manu lingua. Prov. 18. 21.* Gerit in potestate linguæ suæ animarum salutem, si ritè utatur, quemadmodum officij ratio postulat, unaque exitium, cum a præscripta norma aberraverit.

Quare ut pro viribus tanto malo occurratur, colligere studui ex doctorum, Sanctorumque judicijs, atque divinis literis, quædam documenta practica, quæ serviant ad dignè & cum fructu obeundum ministerium Pœnitentiæ. Sermo mihi est cum Confessatio Novitio, qui non minus capax, quam cupidus sit instructionis. Quos enim experientia magistra docuit, eorum ego malo audire præcepta, quam nova superaddere. Ut autem, quæ dicturus sum, majorem fidem inveniant apud Lectorem, annotabo ad calcem cujusvis Capituli Nomina Doctorum, ex quibus allatam doctrinam hausi. Placuit modus iste, cum videretur gravior & jucundior futurus Lectori, & qui sine remora expeditè, & qui securè cupit stadium percurrere. Qui securitatem desiderat, is paucis revolutis pagellis inveniet, qui manum porrigant dubitanti; inoffenso autem pede decurret, quisquis festinare volet, nullo Doctorum interpellante, & digitum identidem in libros suos inten-

dente. Non omnes adduxi, quos potui in singulis materiis, sed eos duntaxat, qui ex proposito aliquam illarum expenderunt, & ceteris viam straverunt; ut necesse non sit aquam è rivulis petere, cum putam & illibatam doctrinam ex ipsis fontibus licet haurire. Esti subinde in illorum gratiam, qui, ut in senatu, ita etiam in libris malunt numerare suffragia, quam ponderare rationum momenta, allaturus sim non paucos alios, quorum autoritate præsertim sententiæ præcipuæ stabiliantur & roborentur. Universa hæc instructio bifariam dividetur. In prima parte proponam Confessarium tanquam Judicem, quare agam de scientia requisita ad hujus generis causarum tractationem: de Interrogationibus, pœnitentijs, Absolutione, quæ propria sunt huic officio. In secunda parte eundem Confessarium Medicum esse statuo, electum ad restauranda damna per peccatum illata, & antevertendos relapsus; diceturque, quod ad hoc præstandum visum fuerit conducere. Et quoniam fructus ceterum sapidi & salubres, ingrati tamen esse solent, quando de spinis eos legere oportet, studebo doctrinam eâ facilitate præter morem) legentibus accommodare, ut omnium manibus valeat absque offensâ tractari: Quâ ratione ex hoc tenui opusculo eveniet, ut nonnullus enascatur fructus ijs Confessarijs, quorum hic directionem in me suscepi. Itaque poterò in veritate mitigare illam difficultatem, quæ mihi in præsentem ministerium, quod laudo, supra modum reddit laboriosum. Parem fortè operam præstat, qui probè Confessarium fingit & expolli-

quàm

quàm qui multorum pœnitentiam salutis cooperatur. Certum est, quod Anna de se ipsa exultans gaudio pronuntiavit, se licet sterilem peperisse multos filios; *donec sterilis peperit plurimos. 1. Reg. 2. 5.* Esti enim præter Samuelem, alium nullum habuisset filium, unicus tamen iste olim debebat dare vitam quam plurimis.

CAPUT I.

Quòd Confessarius sit Judex, & de Scientia, quæ ipsi est necessaria ad rectè judicandum.

EGo dixi: *Dij estis. Ps. 81. 6.* Verfantur Sacerdotes in statu medio inter Deum & homines. Cum Deo sunt homines, cum hominibus sunt Dij. Propè ad eum modum, quo parelia in aère respectu solis sunt nubes, & respectu nubium appellantur soles. Quòd si hoc fas est de omnibus Sacerdotibus cum fundamento affirmare, id longè magis de vobis poterit enuntiari, qui ad sublimè Confessarij munus fuistis admissi: Non solum quia estis Judices, quos Deus olim in Exodi libro sæpenumero divinis hac Nomenclatione condecoravit, sed quia estis Judices delegati in tali causa, quæ ex natura sua spectat ad forum Dei. *Qui potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Marc. 2. 7.* dicebant olim calumniatores scribæ, neque male, tamen non intelligerent, quid loquerentur. Et quidem in veritate Sacerdos peccata dimittit, neque solummodò declarat Pœnitentem absolutum,

ut impiè quidam docuerunt, damnati à Concilio Trid. Sess. 14. c. 6. & Can. 9. Sed ipsemet peccatorem absolvit, seu quod idem est, tollit obligationem, dissolvit vincula, & condonat benevolè illud debitum, pro quò nullis creaturæ viribus satisfieri posset unquam. Et cui aliquando Judicium impertita fuit potestas, quâ ex misero & reo faceret innocentem? Summa illorum Autoritas non altiùs assurgit, quàm ut pronuntiet innocentem, qui falsò erat accusatus, non autem ut faciat innocentem. Abstergere potest candidissimæ mustelæ maculas, non autem versicolori Pardo nitidum candorem inducere. Sed quid Judicium potestatem memoro? dicam potiùs, cui Angelotum similis collata est potestas, licet quis cogitando singulorum dotes & perfectiones percurrat, quæ ab infimo usque ad supremum ita excrescunt, ut in immensum videantur accumulari? *Cui Angelorum dixit Deus: Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt?* Plus dicam. Nemo satis assequi potest, quanto odio prosequatur Deus peccatum mortiferum. *Abominatio est Domino via impij. Proverbior. 15. 9.* Rem abundè demonstrat, quòd Divina Majestas satis non habuerit, omnia opera Gratiæ ad destructionem peccati ordinasse, sed ad illud stirpitum evellendum vitam quoque suam impenderit Deus Homo, ut secum illud Samsonis instar propriâ oppressum ruinâ contumularet. Et tamen hæc peccati everfio, quæ pretioso stetit Redemptoris Sanguine, quantâ facilitate per Confessarium propè quotidie iterat

A ;

reno-

renovatur? Tollit Sacerdos manum, & ait, *Absolvo te*: quâ voce auditâ mox corruunt muri Hierichantini, etsi geminato ambitu clausam tenuerint civitatem; & non solum in pulverem subsidunt, sed planè in nihilum dissolvuntur. *Queretur peccatum illius, & non invenietur. Ps. 9. 15.*

Atque hæc hunc, quæ ad superius jam dicta addidisse, multum juvabit, eum nempe in finem, ut tantò sublimiorem æstimationem conciperetis potestatis, quæ in vobis refidet, itaque intelligeretis, quanta vobis incumbit necessitas comparandi congruam scientiam, pro tali munere veluti oportet, exercendo. Perpendite, quòd sententiâ à Sacerdotibus in hoc iudicio prolata, tantum sit ponderis atque momenti, ut quamprimum hanc ratam habeat, eique subscribat universa curia caelestis. *Quodammodo ante diem Iudicij iudicant?* ait S. Hieronymus, & *quod ipsi iudicaverint in suo tribunali, approbabitur in die Iudicij. Ep. ad Heliod.* Quanto ergo studio decet examinatam & elaboratam esse hanc sententiam, ut possit coram tam augusto confesso exhiberi, ne declaretur irrita, utpote vel per ignorantiam corrupta, vel per inconsiderationem præcipitata. Certum est, non solum pro gravi peccato à Theologis haberi, si quis Pœnitens studio, datâque operâ indoctum eligat Confessarium, qui munere suo ritè fungî nesciat, (1.) verum etiam non minoris culpe reum abijdetur ceteri Confessarium, qui ministerium hoc obit, séque exponit confessionibus excipiendis absque sufficiente scientia. (2.) Huiusmodi enim imperitos

Sacerdotes à functione tantî muneris suspendit ipse Deus, clarissimis his verbis, cum dixit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Os. 4. 6.* Non dixit: *ne sis Sacerdos.* Hoc enim ei permittit; sed meritò pronuntiavit: *Ne Sacerdotio fungaris*: Quia tamen si Deus ob ignorantiam impositum munus non auferat à Sacerdotibus, non tamen vult id exerceri, cum gravi periculo reverentiæ, quæ debetur Sacramentis. Nèque satisfacis, si dicis: sum approbatus ab Episcopo; quotiescunque aliunde te manifestè agnoscis inhabilem: quia approbatio præsupponit scientiam, non confert: neque enim, qui te in viâ ducem assumit, oculorum simul lumen tibi præbet, ad videndum, si cæcus es. Dixi: si te manifestè agnoscis inhabilem. Quia si solum dubitas, stare poteris iudicio illius, qui te approbat. (3.) atque interea te idoneum magis reddendo, & tuæ, & approbantis conscientia consilere.

Verum est, sufficere Confessorio eam saltem scientiam, quæ sit commensurata illorum conditioni, quorum gubernat conscientias. (4.) Qui agrestium impago audit Confessiones, tantâ non indiget doctrinâ, quantâ opus habet is, qui in civitate hoc fungitur munere, & tribunal conscendit, ubi difficiliore agitantur causæ. Aliud est, sine periculo simplicem iudicare bubulcum; aliud, consularium & mercatorum agere arbitrium. Cui simplex & candida committitur conscientia, deducenda plano tritoque tramite, necesse non est, ut eâ excellat peritiâ, quâ juvandi sunt labyrinthicis implicati erroribus. Negari non potest

potest, defectum scientiæ suppleri per læpè experienciâ, cui plurimum attribuit Divinus Spiritus *Eccl. 34. 10. Qui non est expertus, pauca recognoscit.* Imò multum ad rem facit à natura indita iudicandi facultas, quâ quis in rarioribus casibus jubetur dubitare, & doctiorum flagitare consilium. *In casibus dubiis (ita sentit sacrum Concilium: possit requirere consilium sapientiorum, modo non prodatur pœnitentem, nec aliud præbeat indicium, ex quo possit agnosci.* Si gravissimi duntaxat Theologi huic præficiendi essent iudicio, populo non modò adempta esset frequentandi Mysterij copia quotidie, sed vix semel concessa in anno: itaque Sacramentum hoc foret quidem fons saluberrimus omnibus, sed clausus, qualem noluit videri Deus, inquiens: *Fons patens Domini David in ablutionem peccatoris. Zach. 13.* Nescio proinde, quomodo suam excusare queant temeritatem non pauci, qui exiguâ instructi notitiâ rerum, quas scire summo opere interest, audent conscientiarum sibi vindicare arbitrium, quasi non esset ut loquitur S. Gregorius, *ars artium, regimen animarum.*

Porro scientia hæc requisita duplex est. Alia universalis, quæ appellatur *Scientia Juris*. Particularis altera, dicta *Scientia facti*. Ad primum genus pertinet, scire saltem hæc septem sequentia. 1. Quantum se cuiusque extendat iurisdictio, tum ne quem absolvat, nisi subditum, cum scriptum sit: *Judex sapiens (quantumcunque sit sapiens) iudicabit populum suum. Eccl. 10.* tum ne in eas noxas sibi arroget potestatem, quæ ad altius spectat tribunal.

Oportebit proinde cognitos habere Casus Reservatos, ac Censuras, saltem quæ frequentius solent occurrere. 2. Sciat discernere, quod à veteris testamenti sacerdotibus exigebat Deus, inter lepram & lepram, hoc est, mortalia à venialibus, & qualia sint ex genere suo. 3. Djudicare possit circumstantias peccatorum aggravantes aut imminuentes, certè eas, quæ diversam speciem efficiunt. 4. Novit, ubi faciendâ sit restitutio, seu famæ, seu bonorum fortunæ. 5. Quæ sit occasio proxima peccandi, & quando quis teneatur eam evitare. 6. Quis & qualis dolor necessarius sit Pœnitenti, ad obtinendam gratiam Sacramenti. 7. Quæ forma observanda Absolutionis, & quænam remedia præscribenda adversus peccata saltem communia. (3.)

Quæret hoc loco aliquis, præstèrne in iudicio isto sacramentali benigniores sequi sententias, an potius rigidiores? Videtur hic uno verbo doceri velle prudentiam. Existimo tamen in hunc modum posse responderi. Duplici ratione navis aliqua suo levari potest onere. Si merces, quibus onusta deprimitur, ejiciantur, quo modo expeditior redditur ad prosequendum iter, portumque tenendum. Præterea etiam saburra navi subtrahi potest, itaque allevari. Sed hoc est evidenti objicere navem naufragio. Similiter duobus modis Pœnitentis conscientia potest allevari, cum fructu, & dispendio. Potest nempe ipsi ita facilis reddi legis observatio, ut se ultrò ei, & lubenti animo subjiciat, & potest è contrario ipsi eadem ita laxari, ut liberum se putet, & omne jugum excutiat. Exempli gratiâ. Est qui Confessionis faciendæ cau-

causâ tuâ advolvatur pedibus, æqualiter & crapulæ & libidini deditus. Quod si tu istum arctissimis limitibus, quibus nonnulli Authores (6.) legem jejunii, circumscribunt, velis constringere, veluti, ut vespertina refectio non excedat quatuor uncias, ne utriusque ipsi persuadebis jejunium. Verum cum eidem dixeris juxta mitiorem sententiam (7.) prædictam quantitatem viribus corporis & complexionis conformandam esse, atque in genere loquendo, satisfacere, qui quartam consuetæ cænæ partem non transgreditur; En mox animum sumerit Pœnitens, seque pronum ostendet ad parendum legi hac moderatione declaratæ. E contra ratio, si eidem asseveraveris, ipsum, dummodo statuat nunquam peccare amplius, nequaquam teneri famulam pellicem ex ædibus suis amandare, cui centum scuta dederat mutua, quorum recuperandorum spes periret eâ dimissâ. (8.) Lætus ac hilaris domum suam reperet, ex tam favorabili laxâque sententia, sed malo suo. Conversari familiariter perget, & brevi post conversationem factâ se conspurcabit flagitio. Quod facillimè declinari poterat, froccasio tempestivè fuisset subtracta. Unico verbo; quando benignæ opiniones Pœnitentem quasi manu ducunt ad legis observantiam, ijs te accommoda, quod non prohibetur. At cum per eas difficulter præcepto satisfieri poterit; noli eas amplecti, ausuadere alteri, ne animas, quibus veternum excutere maximâ sollicitudine debueras, dulci quodam pocœnio consopire videaris, consopitasque ex montis culmine in præcipitium deturbare. Et hinc Deus

avertat, ut tibi unquam in mentem veniat, dictare ulli, quicumque sit pœnitens, tanquam probabilem sententiam, quod in re venerea detur parvitas materia, sicuti in ceteris. Quis enim unquam dixerit ignem esse modicum, quoadmoto pulvis nitratus hortendâ ædificiorum strage in flammam erumpit. Unica scintilla, etsi minutissima, abunde sufficit maximo incendio. Finio caput istud: Licitum esse censent viri prudentes, benignâ viri interpretatione, cum Doctoribus classicis, circa præcepta positiva, non autem fas esse eam adhibere naturalibus, præcipuè quæ carnis concupiscentiam frænant; quorum observantia tanto erit facilior, quod illa erit perfectior. Restat nunc altera scientiæ species, quæ vocatur scientia facti, de qua commodius capite sequenti agemus.

- (1.) Suarez de Pœnit. disp. 28. sect. 2. n. 9.
 (2.) Suarez loc. cit. n. 6. Navar. in Manc. c. 4. n. 11. Cajet. in Summa V. Conf. necessi. Sylvester K. Confessi.
 (3.) Navar. l. cit. n. 14.
 (4.) Suar. l. cit. n. 4. Navar. l. c. n. 11.
 (5.) Suar. l. c. n. 2. 3. Cajet. Sylvest. loc.
 (6.) Graf. p. 1. dec. l. 2. c. 37. n. 29. Azor. Tô. 1. l. 7. c. 8. 9. 8. Safr. Jejun. n. 8.
 (7.) Laym. l. 4. tr. 8. c. 11. n. 9. Régina. 2. l. 4. n. 8. 8. 5.
 (8.) Jos. Sanchi in Select. disp. 8. c. 1. n. 80.

CAPUT

CAPUT II.

De modo interrogandi Pœnitentes, à Confessariis observando.

SI, quod res est, fateri velimus: non spectat ad officium Confessarij, Pœnitentem interrogare, sed audire (1.) Ratio est, quia tribunal istud à ceteris peculiare habet hoc, quod in eo absolvatur, qui crimen fatetur; & damnetur, qui tacet. Unde nullius plus interest, quam nocentis, ut veritas cognoscatur: Itaque necesse non est, venatorum more quæstionum retibus eam circumdate: satis est Confessario, patienter expectare, donec ipsamet ultro se in prædam offerat, quemadmodum Monoceros ad finem virginis confugiens. Ita quidem actu ipso fieri oporteret, sed alia modò fiunt omnia. Pœnitentis verecundia, exigua examinis, doloris, atque propositi præmissa dispositio, sapissimè Confessarium cogunt, interrogandi onus in se suscipere, à quo aliàs ipsum liberum esse conveniret. (2.) Si ergo cupis, ut ritè judicium procedat, oportebit te sæpenuerò Rei partes agere (qui, ut jam diximus, Accusatoris quoque personam sustinere debet) atque illius imitari patientiam, qui dixit: *Causam, quam nesciebam, diligentissimè investigabam.* Job. 29. 16.

Dux tamen peccantium classes quæstionibus specialiter sunt juvandæ, qui præfigurati sunt in duobus illis famosis energumenis, quos Christus liberavit. *Matth. 12. 22. & Marc. 9. 24.*
 R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

Quidam veritatem non manifestant ob ignorantiam, & hi sunt muti & cæci, sed cæcitate plerumque voluntariâ, quia debitam non adhibent diligentiam, quâ illam excutiant. Alij veritatem premunt ex malitia, sicutque muti ac surdi: nolunt enim audire interna conscientiæ monita, quibus ad eam revelandam stimulantur. Loquamur nunc de prima classe. Multi sunt, qui, cum habeant conscientiam non quidem malam, sed involutam ac intricatam, nunquam se applicabunt eidem examinandæ. Accidit ipsis, quod experiuntur ij, qui domi morosas ac terribas alunt uxores, nunquam non timent suas ædes revisere, docti jam experientiâ, quam verè dictum sit: *Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa.* Proverb. 21. 19. Cum his mediâ incedendum est viâ, ut nec debitæ curæ quid in te patiaris desiderari, neque etiam omnes insectis minutias. (3.) Illud enim tuæ noxium foret conscientiæ; istud autem plus gravaret Pœnitentem, unde ei Sacramentum molestum redderetur, & odiosum. Si stabilem, quam teneas, regulam desideras, scito, nullam à Christo Fidelibus legem fuisse præscriptam confitendi omnia peccata commissa, sed ea solummodò, quorum post diligens examen meminisse possunt. (4.) Unde si diligentia tali satisfactum est, ad nullam alterius adhibendam operam obligatur Pœnitens, longè verò minùs Confessarius. Ex hoc fundamento duo in praxi utiliter observanda deduco. Si quispiam te accesserit, quem nosti semper accuratum tum in perquirendis, tum exponendis peccatis, noli eum pluribus

B

tor-

torquere, (5.) sed posteaquam dicendi finem fecit, loco strictioris examinis tempus potius colloca impertiendo salutaria documenta; Nec fisci procuratorem magis videaris imitari, qui in hoc solum curam intendit, ut in apertum protrahantur crimina potius, quam ut inculcetur horror delinquentibus! Quod si è contrario alius tibi occurrat, incurius ac negligens, eum tu non teneris majore studio examinare, quam quo ipse uti debuerat, si sponte sua seipsum discussisset. (6.) Itaque opus non erit iis interrogationibus, quas ipse intra suam conscientiam non instituisset, scrutando animi latebras, juxta virium suarum facultatem. Hinc non est, cur terrearis, quando agrestes, rudes, minusque preparati te circumstant poenitentes. Vis breviter eos expedire, & in pace dimittere? appositae illorum statui adhibe quaestiones, poterisque elicere eorum delicta, unà cum numero, specie, ac circumstantiis, in quorum notitiam neque ipsi qualicunque inquisitione pervenissent. (7.) Quod si aliquorum rationes ita confusas invenias, ut tuo labore eum gradum diligentiae nequeas assequi, quâ ipsi tenentur explicare, quis dubitat expedire, illos remitti, quoad meliùs disponantur, cum integritati ad hoc Sacramentum requisitâ satisfieri non possit in tali casu? Verùm admittite consilium meum. Tenta interrogando. Et si alium hincstructum non referas, efficies saltem, ut multi illorum, velut arrhabone accepto, rursus ad te revertantur.

Quod verò molestissimum accidere solet ijs, qui confitentibus aures pra-

bent, & numeri inquisitio. Populus bibit iniquitatem, velut aquam ex praeterfluente amac, ut calices non numeret, quos evacuat. Si aliter fieri non possit, non est cur te ipsum affligat. Quando certus numerus sciri nequit, sufficit probabilis; perquire in genere tempus, quo peccato alicui fuerunt delicti; sciscitare, quoties per mensem aut hebdomadam illud committere sint soliti. Imò circa quosdam actus internos, quales sunt odij, luxuriae, nihil attinet (saltem ordinariè) in longioribus Confessionibus ita rigidè frequentiam examinare. (8.) quia plerumque explicari non potest absque periculo errandi sive per excessum, sive defectum; sed satis erit habere rationem temporis, quanto quis vel in discordia vixerit, vel mulieri fuerit familiaris. Neque enim novum est, res, quae ad calculum solent numerari expendere ad mensuram. In quis est, qui ab Oecono tempore messis exigat granorum numerum? Rectius integros acervos modis admitti mos habet.

Necessè quoque non est praeteritas Confessiones curiosius investigare, atque ad eas repetendas urgere poenitentes, nisi in casu aperta necessitatis: cuiusmodi foret ex parte Sacerdotis, si jurisdictione caruisset, vel ex parte poenitentis, proppsi & doloris defectus. Ceterùm, nisi compertum tibi sit de manifesto errore, Jurisperitorum Regulam sequere, quae docet, in dubio semper esse praesumendum in favorem actus, quod sit validus. Et licet Poenitens ob exiguam intellectus perspicaciam in antiquis Confessionibus numerum peccato-

rum non nisi confuse indicasset, non erit propterea cogendus ad repetitionem: majore studio faciendam: praesertim cum peccata etiam confuse enarrata sint directe absoluta, unde nulla est necessitas eadem iteratò explicandi. (9.)

Deinde cupio magnopere te parcam gravemque esse interrogando circa materiam luxuriae. (10.) ne tibi accidat, quod pictori, qui cum Helenam exquisita diligentia depingeret, ejusdem cupidine exardescere cepit & accendi. Utere proinde verborum modestiâ, & quamvis subinde circumstantia maneret tecta, quae alioquin ad integritatem materialem spectaret, nihil interest; (11.) aliud enim majus bonum praevalet. Adde sciet palus ista, ut consultum non sit, vel à Poenitente vel à Confessario, tibi opus non est, moveri: sufficiat requirere speciem patrati sceleris, non verò modum: & si ipsi vel ex inverecundia vel ignorantia hunc vellent declarare; suaviter eos mone, necessarium non esse. Expediret hac in re imitari Philosophum illum, qui veritus, ne loquendo de simili materia os conspurcasset, carbone descripsit.

Hactenus egimus de ijs, qui sua peccata non aperiunt integrè, ob ignorantiam, & sunt *muti caeci*. Nunc descendum est de illis, qui peccata sua non explicant, quia nolunt, laborantes malo deplorando, suntque *muti ac surdi*. Dicitur non potest, quantum apud hos valeat periti Confessarii industria. Certum est, praecipuum Missionum lucrum & operae pretium reportari ex isto hominum genere: quanquam hi fructus nobilissimi instar metalli sub terra procul ab homi-

num oculis temoti, aeternò latent Sacramento sigillo occlusi. Frequenter accidit, ut animae nonnullae ex otici faucibus extrahantur, in quibus multos jam annos haerebant demeriti, nullâ spe inde unquam evadendi.

Quomodo servetur Pastor de ore leonis dno. erura, aut exremum auricula, (quod fieri non posse videtur) si evadentur Elij. Israh. Amos 3. 12. Nunc ad praxin ipsam accedendo: Oportet te adhibere illam industriam, qua visum fuisse legitimus Ezechielem in explorandis abominationibus latentibus intra templum. Videratis parvum foramen in pariete: *Ecco foramen unum.* Jubetur istud à Deo dilatare: *Fode parietem, fode parietem:* quo facto, apparuit ostium, ita ut Propheta per illud commodè ingressus, potuerit inspicere abominationes pessimas. *Ezech. 8. 7.* Parvum foramen, est levis aliqua culpa, sponte à peccatore aperta. Necessè est, ut Confessarius suâ diligentia laxiorem reddat accessum, quem ad eor nactus est, pandatque sibi ostium tam amplum, per quod penetrans lustrare & cognoscere possit, quidquid abominationum ibi later absconditum. Rem clariùs accipe. Quando ad te venit Confessionis gratiâ juvenis aliquis, accusans se, quod in templo tractaverit amores, liberiores miscuerit sermones, oculis majorem concesserit licentiam evagandi, itaque de reliquo nihil superaddit; Audis istis, oportet dextrè à verbis & aspectibus progredi, & elicere cogitationes obscenas, ex his procedere ad consensum, hinc ad opera impura, secutumque ipso, an eam aliis perpetrata, inchoata, vel completa. Verùm ad hoc ipsum

exequendum quantà opus est prudentiâ, ne erretur! Hic enim exprimendum est pus ex ulcere, illic cavendum ne pars sana ac integra inficiatur, & malitia hætenus incognita, doceatur. Ne dubites, Lumen cœleste, quod in huiusmodi casibus implorare debes, & experientia, quæ semper augetur exercitio, tibi per binos hosce scopulos viam monstrabunt, ut sine periculo transeas, illa scio navigio. Disces hinc è longinquo tentare aditum, & sensim scopum attingere. Suggesterent illa tibi verba modòsque generatim interrogandi, quæ à quibusdam citius, tardius ab aliis percipientur, prout quisque vitio assuetus vixit: Docebunt te etiam, quâ ratione interdum monstrando te negantis responsa non percepisse, obtineas Confessionem facti. Accidit aliquando, ut juvenis quidam liberè negaret peccatum mollicitæ, postea verò rogatus, quoties deliquisset? & à quot annis hoc vitio esset irretitus? an non semper in Confessionibus illud reticisset? candidè veritatem ediceret, sibi que sine ret virus è visceribus extrahi, quod sua sponte non poterat evomere. Tribunal hoc est, in quo, uti jam supra dictum fuit, non curatur, ut, qui nocens est, demonstreretur innocens. Unde hic non sunt reprehendendæ interrogations, quæ dicuntur suggestivæ, quando cum ratione & convenienter proponuntur. *Diligens inquisitor, & subtilis investigator*, inquit S. Augustinus, *sapienter & quasi assensè interrogat à Pœnitente, quod forsitan ignorat, vel præ verecundiâ velit occultare. L. de vera & falsa Pœnit. Vix credi potest, quantum conducat ipsas quoque formare quæstiones ad eum*

modum, ut respondentem plura necesse non sit dicere, si ita fieri possit, quam: Ita Pater. Non Pater. Quanto solatio fuit mulieri Samaritanæ, quando licuit ipsi profiteri: Hominem inveni, qui dixit mihi omnia, quacunque feci? *Io. 4. 29.* Si ab ea postulatum fuisset, ut ultro turpissima sua proderet flagitia, Deus scit, an unquam eò se adduci passa fuisset. Ubi illa à Christo tantâ suavitate detegit sensit, facillimum erat confiteri, nulla alia molestiâ, quàm respondendo tantummodò: *Propheta es tu.*

Porro in hoc genere Confessionum, antequam finiatur, nullum signum ede, ex quo tibi supra modum gravia videntur peccata sua, colligant Pœnitentes; imò dic illis, te longè enormiora audivisse, neque ipsos primos esse, qui talia asserant aut perpetrarint. Quando de numero interrogas, eum nomina, qui, verosimiliùs major est, ut veritatem manifestaturi habeant potiùs, quod detrahant vel certè non nisi modicum adjiciant. Interea cave summopere, ne admirationis præbeas iudicia, nève suspires, huc illuc te veritas, properesque immodicè. Cogita, uno etiam frondis motu timidæ cervæ tam agrè parturientis partum disturbari. Quia potiùs adde animos identidem hortando: quantumcunque enim miseræ animæ venerint usque ad partum, angantur & torqueantur, sæpiùs tamen accidit, ut *virtuti non sit pariendi. Is. 37. 3.* Admone illos gaudij, quod in cælo oritur ex conversione unius peccatoris; & quanta cum tranquillitate sint reversuri domum, benedicentes diei millies, quâ conscientias tanto allevârunt onere. Aliud non superest

perest remedium. Partu concepto, nulla sese liberandi invenitur via: aut pariendum, aut moriendum.

Denique scito, intolerabilem fore errorem, qui in hoc puncto potest committi, quando absque urgente causâ aliquos amandares, sub prætextu, quòd relegendæ ipsis essent multorum annorum confessiones, atque ad eò opus ijs foret long'ore examine. Plerumque hi, qui ex verecundiâ peccata reticent, sunt homines rudes, juvenes imprudentes & inexperti; hinc vivendi rationem tenent ut plurimum uniformem, neque intricatam habent conscientiam ex multitudine & varietate negotiorum. Atque idcirco si ipsis repetendæ essent præteritæ Confessiones, non erit tam laboriosum patienti, atque exercitato Confessario, uti supra indicavimus, intra brevissimam horæ unius portionem accuratius instituere cum ipsis examen, quàm ipsi suam et operâ mense integro essent effecturi. Præterquam quòd experientiâ teste hi examinis suscipiendi causâ dimissi, rarè soleant reverti, & quemadmodum fera semel à venatore vulnerata, neque strata, semper sint fugaciores.

Gravis hoc loco exoritur difficultas. Cum ista ita se habeant, quid ergo faciendum, quando in extraordinario pœnitentium concursu & multitudine duo hæc conveniunt, ex tua parte temporis angustia, in Pœnitente summa necessitas, ut interrogetur? In primis copia eorum, à quibus in tribunali circumdatus es, non debet immutare ordinem iudicii. Oporteret Confessarium habere cor simile arenæ maris, veluti sibi optaverat Salomon, quæ nec majore nec mi-

nore alluvione unquam movetur. Quid refert, multos esse Pœnitentes, qui expectant? melius est sanare paucos, quàm medicinam applicare multis, nullo consequente fructu. Verùm cum possit contingere, ut turba tibi in quibusdam temporis angustijs eâ non concedat prudenter uti temporis morâ, quæ aliàs exigeretur: Notandum est, an Pœnitenti incumbat necessitas Communionis sumendæ, an verò possit differri; si prorationem admittat, suaviter ipsi exponere, plus temporis exigi ab hoc negatio, quod commodius & majore conscientie securitate aliàs confici possit; Nomina diem quo redeat, si lubeat tuâ uti operâ. Quòd si in aliud tempus rejici nequeat sine scandalo vel admiratione, quæ accidere potest circa puellam observatam à suis domesticis, in hoc casu (quando Pœnitentem ad perfectæ Contritionis actum permovere non potes) exige peccata graviora, pro temporis brevitate, ac tum securè illum absolvi, hæc lege, ut in proxima Confessione dicat, quæ modo fuerunt omiſſa. (12.) Extremum hoc est remedium, sed necessarium, estque ipsissimum, quòd servire debet Parocho, tunc quando ad infirmum SS. Eucharistiam deportat, magnâ comitantium multitudine, quem in eo statu offendit, ut multarum sacrilegè peractarum Confessionum indigeat repetitione, quæ tamen fieri non potest, sive ne morbum exasperet, sive ne periculo infamie cum exponat. (13.)

- (1.) *Sotus 4. disp. 12. q. 2. art. 4.*
 (2.) *Idem 6. Card. de Lugo de Pœnit. disp. 22. S. 2. n. 19. Suarez, disp. 32. S. 3. n. 4. Henricus, h. l. c. 2. B 3*

- Laym. l. 3. Tr. 3. c. 13. n. 10, Coninck. disp. 8. dub. 17. n. 231. Navarr. in Sum. c. 5. n. 2.
- (3.) De Lugo de Pœnit. disp. 16. sect. 12. n. 150.
- (4.) Anton. Perez. de Pœnit. disp. 4. c. 2.
- (5.) Soñas l. c.
- (6.) Ant. Perez. l. c. De Lugo l. c. n. 590.
- (7.) De Lugo l. c. n. 593. Vasq. de Pœnit. q. 3. ar. 3. dub. 7. n. 5.
- (8.) Vasq. de Pœnit. q. 91. art. 1. de dub. 1. n. 3.
- (9.) Ant. Perez. l. c. n. 104. De Lugo de Pœnit. disp. 16. Sect. 14. n. 58.
- (10.) Laym. de Pœnit. c. 13. n. 7. Navarr. in Ann. c. 5. n. 4. Lugo l. c. n. 595.
- (11.) Coninck. de Sacr. disp. 8. dub. 17. n. 121. Castropal. de Sacram. Pœnit. disp. un. puncto. 19. §. 2. n. 4.
- (12.) Coninck. de Sacram. disp. 7. dub. 9. n. 77. Megala l. 5. Instit. c. 9. Rodriguez. in Sum. c. 26.
- (12.) Zambran. de Pœnit. c. 4. dub. 6. n. 6. 7.

CAPUT III.

Quomodo imponenda sint Pœnitentia?

Expectant Platonici post triginta sex annorum millia annum unum magnum, plenum felicissimo influxu, quia tunc omnes cœlestes sphaeræ ac sidera ad eum invocantur situm, in quo creata primitus cœli sum exorsa sunt. Felices nos, si intra Ecclesiam tam amœnus rediret annus, quo non astra, sed mo-

res primævum tenerent ordinem, atque à Fidelibus laudabiles viderentur exerceri consuetudines, quas jam abusus sustulit! Et quis nunc est, qui habeat notitiam distinctam factorum Canonum, & Deceptorum, quæ à SS. Patribus in Concilijs fuerunt sancita, quorum virtute per Pœnitentias septem, decem, duodecim annorum Deo per peccata violatus honor refarciebatur? Et erant tamen ea tempora, quando quis indignus judicabatur Sacerdotis nomine, qui non adamussim tales calleret Canones. *Vix Sacerdotis nomen in eo consistere, qui tales Canones ignoraverit.* (1.)

Sufficiat, paucis proferre specimen, in Confusionem extremæ nostræ tepiditatis. Blasphemo (2.) Imponebatur pœnitentia septem annorum, & totidem fornicatori. (3.) Neque existimes Pœnitentiam hanc constituisse intra aliquot oscula terræ libanda. Jejunia in pane & aqua rigorosissima, non uno die sed mensibus, & quidem continuatis; solitudo summa, cilicia, cinerum conspersio, flagra, peregrinationes arduæ magno numero, Psalmodia, Stationes, & si volumus memorare etiam istud, servitia præstita in erigendis templorum ædificijs, ad cultum honorémque divinum. Quod si fornicator esset Sacerdos, pœnitentia in decimum protrahabatur annum. (4.) Si mulier, cum qua quis peccavit, fuisset quapiam ratione filia spiritualis, sive titulo Confessionis, Confirmationis, sive Baptismi, eo in casu duodecim annorum definita erat Pœnitentia. (5.) Quibus elapsis ambo in perpetuum monasterio includebantur. Fur aliquis debe-

debat subire similem pœnitentiam quinque annorum, si res ablata magni fuit pretij; si vilis, unus annus præscriptus erat. (6.) Quid dicemus de homicida? si homicidium commissum fuit casuale, quinque anni fuerunt decreti pœnitentiæ, septem verò, si ex insidiis necem intulit, è quibus tres jejunare debuit in pane & aqua, ut sic laboriosè duceret vitam propriam, qui eripuerat alienam. (7.) At forsitan rigor iste solummodo cum plebeijs hominibus erat usitatus? Quando Otto III. petijt absolvi per S. Romualdum ab ejusmodi injustitia, nonnè debuit depositis imperialibus ornamentis, nudisque pedibus peregrinari ad montem Garganum, ibique per integram Quadragesimam severè jejunando, in silentio & Psalmodiâ vivere, quiete non supra purpuram sed nudam humum captâ? Similis erat famosa, & publicè suscepta pœnitentis Theodosij Mediolani in Augusta Ecclesia. Horum exemplum secuti sunt duo alij imperatores, Lotharius ac Ludovicus: ut nihil dicam de Henrico Angliæ Rege, qui habitu vili ac sordido, nudis pedibus summam Cantuariensem subivit Ecclesiam; ubi in genua provolutus, scapulis centum flagrorum ictus à longa Monachorum serie ibi collectâ excepit. Nunc unico jejunio plures expediuntur proditio-

des nostra, quod Hieremias in auro depolaverat, si non mutavit substantiam, saltem plurimum amisit splendoris: *Mutatus est color optimus.* Thren. 4.

Ceterùm in statuendis imponendisque pœnitentijs (quia antiquorum Canonum taxa nunc immutata est) conveniet aliquam tamen observare Regulam: quippe quantumvis determinatio tuo relinquatur arbitrio, non tamen ita relinquatur, ut rectæ rationis excludatur directio. (8.) Verum est, te esse Judicem, sed subordinatum, Administratorem, non Dominum justitiæ, cujus Dominum residet penes solum Deum. *Deus judicij Dominus.* Unde nullum est dubium, te parùm tuo satisfacere muneri, si ob gravissima scelera, absque justa causâ, levissimas injungas pœnitentias, contra id, cujus sacrum Concilium admonet omnes, qui tuo funguntur officio, *Ne si forè peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, levissima quadam opera pro gravissimis delictis injungendo aliorum peccatorum participes efficiantur.* Trident. Sess. 14. c. 8. Certum est, magnâ ex parte Judici imputari ea delicta, quæ ipse ostendit conniventia suâ, parùm à se curari.

Accedamus ad ipsam praxin. Equum foret, & rectæ rationi conforme, eam quantitatem operum pœnialium imponere, quâ sufficienter satisfaceret Divinæ Justitiæ per temporalem pœnam, quæ remanet post dimissionem culpæ. Verùm quia hæc ipsa quantitas ignota est Sacerdoti, & si nota esset, Pœnitentiæ infirmitas sustinendo par non foret; hæc in decernendis pœnitentijs tria sunt, non

Consideranda : Peccatum, Peccator, & Finis propter quem imponitur : nisi quod major habenda sit ratio peccatoris, quam peccati ; quia, si erratur, melius est, ut loquitur S. Joan. Chrysof. *Propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem in Matr. Hom. 43.* Itaque tutissima, quam in hac materia sequi possumus, regula, quæ observatur ab ijs, qui myrrham colligunt : exprimere quantum fieri potest, dummodo absque arboris detrimento : hoc est, sine periculo, ne Pœnitens horrorem & aversionem concipiat, tam à Sacerdote, quam à Sacramento, & negligat sibi præscripta. Et ad particularia descendendo : potest levior injungi pœnitentia illi ; qui multam est contritus. (9.) quia sic minorem habet reatum pœniæ ; levior quoque imponi potest pœnitentia illi, qui vel fervore vel viribus est debilior, quia minus potest portare. (10.) potestque infirmitas ita esse constituta, ut prudenter minor præscribatur satisfactio pro gravissimis delictis : addita nihilominus admonitione, debitum istud, quod modo æquali solutione non expungitur, summo rigore in purgatorio carcere esse diluendum. (11.) Et hæc denuntiatio pœniæ piacularis ignis, corrigit supradictam indulgentiam : *Ne facilitas veniæ incentivum tribuat delinquenti*, ut expendit S. Ambros. *Serm. 8. in Ps. 118.* Proderit etiam ad allevandam pœnitentiam, injungere opera aliâ debita, quemadmodum sunt ; Missa die festo audienda, jejunium tempore Quadragesimali ; præterea etiam opera, quæ ad consequendas indulgentias requiruntur. Plurimum autem conducet respicere finem,

ideoque ejus generis actiones præscribere, quæ non solum satisfaciunt pro præteritis noxis, sed præservent à futuris, & quæ, quanto minus habent asperitatis, tanto plus contineant salubritatis. Hujus generis sunt, aliquanto tempore quotidie pium lectitare librum, aliquoties audire concionem, visitare templa, frequentare S. Synaxim per aliquot menses, vespertino examine lustrare conscientiam, supra sepulchrum preces fundere, abstinere certo socio, nomen dare Sodalitati, aliæque ejusmodi industria, quæ ex una parte non nimium sunt onerosæ, ex altera vero objecto veluti aggerè, passionum frenant erumpentium licentiam. Actiones istas, aliæque his similia opera sive satisfactoria, sive medicinalia, definiiri oportet pari fere numero, ut quinque jejunijs respondeant etiam Communiones quinque ; & totidem elemosynæ ; alioquin si numero varaveris, dicendo quinque, septem, facile eorum obliviscetur pœnitens, offendet, & inquietudinem patietur. Præter hæc quanquam nova aliqua culpa sit, pœnitentiam exequi in statu peccati. (12.) Unde videri possit ea præferendo, quæ citò finitur ; nihilominus probarem semper illam, quæ aliquanto durat tempore, præsertim ex duplici causa. Prima est, quia actus isti repetiti habitus malos fortius expugnant, & frangunt ; hinc præstat, elemosynam designatam per intervalla dispensare, quam simul omnem largiri. Deinde per hanc actuum iterationem fovetur concepta commissorum detestatio peccatorum, quorum post absolutionem facile succedit oblivio : & sicut corporibus, ita nec animis

animis expedit venenata vulnera citò obducere. *In morsu venenato prohibetur consolidatio, ex Avicenna.* Simon Leprosus, etiam recepta à Christo sanitate, infirmitatis suæ nomen retinuit, ne unquam ei excideret à memoria.

Denique illud, quod summo pereacerbata pœnitentia solet condire, est verborum suavitas, quæ cum Pœnitente uteris. Pete ab illo, an promptè libenterque pœnitentiam suscipiat, satque facile impleturus : ut, si aliter constitutus est, onus possis allevare, aut si huic nihil demendum videatur, fierique minor non possit, remittere non nihil obligationem, adstringendo quidem eum ad pœnitentiam subeundam, sed non sub gravi culpa. (13.) In Sacrificiis ingrata etant Victimæ, quæ vi ad vitam erant trahenda. *Hilarem datorem diligit Deus. 2. Cor. 3. 7.*

- (1.) *Cap. Quæ ipsi. dist. 38.*
  - (2.) *Cap. Final. de Maled.*
  - (3.) *Cap. Prædicandum. 22. q. 1.*
  - (4.) *Cap. Presbyter. dist. 82.*
  - (5.) *Cap. Si quis. 30. q. 1. & Cap. non debet.*
  - (6.) *Cap. Si quis Cler. 17. q. 4.*
  - (7.) *Cap. Si quis homicid. dist. 50. & Cap. Eos. ead. dist.*
  - (8.) *Sotus in 4. dist. 20. quest. 2. art. 3. Concl. 1.*
  - (9.) *Tolet. l. 3. c. 11. n. 8. Laym. de Sac. Pœnit. c. 13. n. 12.*
  - (10.) *Sotus in 4. dist. 20. q. 2. artic. 3. Laym. l. 6.*
  - (11.) *Navar. in Sum. c. 26. n. 22. Laym. l. c. n. 11.*
  - (12.) *Suar. de Pœnit. disp. 38. Sect. 8. Laym. l. 6. n. 15.*
- R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

- (13.) *Suar. de Pœnit. disp. 38. Sect. 7. n. 5. Bonac. de Sac. disp. 5. quest. 3. sect. 3. puncto. n. 6. Sa. P. Satisfactio.*

CAPUT IV.

Quid observandum sit Confessario, tam in impetrenda Absolutione, quam in eadem neganda.

Restat nunc exponendus supremæ judicialis potestatis actus in sacro tribunali, nempe Absolutio : cujus beneficio Sacerdotis lingua, instar Scepti Assueti, vitam contert humiliter sese huic submittentibus, mortem vero decernit immortigeris. Exigit proinde actus iste tantò majorem diligentiam, quanto gravius est susceptum negotium, quod est ultima & decretoria sententia.

Primo autem notandum est discrimen geminæ potestatis, Ordinis & Jurisdictionis. Utraque necessaria est ad rite absolvendum. Astra suscipe ; nullum non in creationis origine à Conditore virtutem inditam sibi accepit, quam inferiori mundo communicaret ; verumtamen non æqualiter hanc ipsam dispertrantur, neque omnem in unam effundunt provinciam, nec solum uni offerunt mortalem, sed plus minusve, prout à suo Motore in diversa distributa sunt eliminata, & varios fontantur aspectus, dispensant. Ita se res habet cum Sacerdote, qui sunt cœlestis Ecclesie

ra. Tametsi in sua ordinatione à Christo susceperint virtutem dimittendi peccata, non possunt tamen illam exercere pro suo arbitrio in quoscunque, sed juxta applicationem, quam recipiunt ab Intelligentijs Motricibus hujus cœli, hoc est, à supremis Antistitibus. Quare fieri potest, ut Pœnitens, qui se tuis advolvitur pedibus, tuæ non subsit jurisdictioni, ex eo capite, quod reus sit criminis reservati suo Superiori. In hoc casu perpende necessitatem, quam Pœnitens habet confitendi, & si eam urgentem comperias, veluti quod sacram Eucharistiam sumere debeat, aut quid simile, absolve illum, simul tamen denuntia, ut hoc non obstante, abeat, sèque sistat manifestando illi, qui integram absolvendi gerit potestatem. (1.) Si verò differri poterit confessio, etsi licitum videatur nonnullis, (2) saltem non expedit, illum absolvi etiam cum tali protestatione. Discas experientia, eum, qui hoc modo sine alio remedio dimittitur, longè majorem nozarum suarum horrorem concipere; secus si fiat, non parùm detrahitur acrimoniæ & efficaciam salutariæ medicinæ, quam Ecclesia in reservatione casuum instituit. Quod si supradicta culpa annexam quoque habeat Censuram, procul dubio, exceptis circumstantijs summæ necessitatis (qualis foret grave famæ periculum) admittendus non est ad Sacramentum, qui tanto laborat obstaculo, quo ei accessus præcluditur. (3.) Verum est, quod interim charitas suadeat, imò etiam videatur cogere ad procurandam majorem potestatem, quæ caret, quando aliter Pœnitens juyari non poterit, nisi

remedio valde arduo laborioso. Tunc fuit laudabile charitatis obsequium. Abdemelech, qui cum audisset Hieremiam afflictissimum statum, in profundam ac fatidam fossam dejecti, nullam quietem habuit, donec impetrata à Rege facultate suismet illum exiraheret manibus. Si non pari benignitatis officio Prophetam ex cœno, Pœnitentem ceteri cripies ab incendio.

Exceptis similibus casibus, quos nunc attulimus, certissimum est, quemlibet peccatorem, expositis sufficienter suis peccatis, datisque requisiti doloris indicij, jam obtinere jus ad absolutionem, neque hanc ei sine gravi injuriâ negari posse. At nunc oritur difficultas, quæ ratione verum liceat discernere dolorem, cum eodem habitu sæpissimè incedant vera & ficta pœnitentia, eundemque vultum referat fictum illud Saulis Peccatoris, ac sincerum Davidis. Hinc maxime nascuntur angustia Confessarij; qui ex una parte per impatientiam lenitionis curæ, non statim sectione uri debet, ex altera verò parte cavendum ei est, ne suâ indulgentiâ nimiam plagam sinat crudescere & exulcerari, dum integram & jam sanatam pronuntiat. Proinde ut certò cognoscas, quando Absolutio impertienda, vel neganda sit Pœnitenti, tres in ipso considerandi sunt status, qui majus solent asserre dubium: Recidivi, constituti dein in occasione proxima peccandi, & peccatores publici. Incipiamus à primo, utpote malo magis vulgato. Relapsus, pestis illa est, quæ paradisi semitam tot funestis implevit exemplis, in qua tot Pœnitentium notantur vestigia, qui vix accepto

ad eursum signo stadium ingressi pro gloria certaturi, repente defecerunt ac velut ignava pecora sua repetierunt stabula, nihil eos remorante Propheta objugatione, quæ abjectum hoc hominum genus castigabat: *Quam vilis facta est vinit, iterans vias suas. Jerem. 2. 36.* His tamen omnibus ita stantibus, si prudenter judicas, quod eorum aliquis verum habeat mutandi viam propositum, potes eundem absolvi; tametsi timeas, eum facile ad vomitum esse reversionem, atque scias, canis in star puditissimi non semel sed sapius jam ante hac retrocessisse. Ratio est, quia voluntas præsens sese emendandi, est materia Sacramenti, non autem emendatio subsequens, quæ tamen cum Divina gratia etiam ab inconstante potest obtineri: *Patiens est enim Deus, ut ait Apostolus, statuere illum Rom. 14. 4.* Quod si autem è contrario tibi quispiam videatur non efficaciter peccata detestari, suisque captus ac ireritus robustissimis affectibus seu utilitatis, seu libidinis, seu iracundiæ, animum non, ut oportet, ad DEUM convertere, nequiquam concessum est ei conferre Absolutionem, quantumvis se contritum esse affirmet. (4.) Quia in hoc tribunali tu Judex es, & ad te pertinet judicare, quis sit dispositus, nullâ habitâ ratione Verborum Rei, quibus equidem fidem dare oportet tanquam testimonio, non autem, quando forrior præsumptio facti adversatur verborum protestationi. (5.) At inquires, in hoc punctum consistit, ut quis certam calleat Regulam, quæ securè niti ac perspicere possit, quando illorum promissis attribuenda vel adimenda fides. Re-

spondet. Quando ejusmodi Peccator ostendit insolita atq; extraordinaria doloris signa: quando non ex consuetudine quam habet, Confessionem accedit, sed animo querendi peccatorum suorum remedium, quorum in se sentit superesse remorsum; quando quidpiam emendationis affect, vel saltem sollicitudinem gessit, studiumque se emendandi adhibuit: si antehac non edoctus malitiam gravitatem, nunc æquo animo admonitionem datam suscipit, statuitque viri remedijs præscriptis, quibus se ipsum à relapsu præservet. In his circumstantijs oportet ei credere, & dare absolutionem, tanquam disposito (6.) Sin autem è contrario nec una harum dispositionum apparet, sed potius immanis scelerum asseritur cumulus sine doloris sensu, nihilque cogitando de tanta sarcina extatienda aut minuenda, quis prudenter judicabit, hunc esse contritum? (7.) quis voluntatem talem censebit esse efficacem, quæ nec unicum applicat medium ad consequendum suum finem? In veritate talis non asserit propositum marmoris incisum, sed ne quidem argillæ aut ceræ, sed aquæ inscriptum.

Quod si indicia essent ad eò dubia, ut nescires, quid esset statuendum? In hoc casu ad deliberandum tibi sume spatium temporis. Noli Pœnitenti negare Absolutionem, sed differ. (8.) Redeat tunc, quo is interea se certioribus signis pœnitentiæ disposuerit, tu verò majus lumen accipias tum à prudentia, attente expendendo ipsius statum, tum ab oratione ferventer eum commendando Numini. Expediet hujusmodi dilatio etiam circa illos recidivos, quos judicabis suffi-

bitate, tamen si tam gravem injuriam re-
petitis incestibus sanguini inferant. (4.)
Hujusmodi perlonis talis occasio non est
voluntaria, ideoque tolerata. Attamen
hic velim, seriam hanc observes admo-
nitionem; quæ est, quod tales personæ
loco fuga, quam moraliter in ejusmodi
circumstantiis arripere nequeunt, tene-
antur adhibere alias industrias validas ad
evitandum relapsum. (5.) Nam pericu-
lum proximum peccandi, veluti fune-
stum naufragium, malum est adeo grave,
ut, quando quis etiam non nisi violenter
detentus in illo hæret, non possit satisfacere
legi charitatis, quam quisque sibi
ipsi debet, nisi pro viribus se studeat a-
vellere, & ut ita loquar, tabulam arripiat,
cum navis deest, quæ evadat. Atque
hanc obligationem ex officio teneris ma-
nifestare ejusmodi Pœnitentibus. (6.)
præscribendo ipsis in hunc finem ali-
quam earum industiarum, quæ vide-
buntur magis esse accommodatæ. (7.)
ejusmodi essent, oratio proluxior, ele-
mosyna liberalior, major concionum
frequentatio, usus Sacramentorum cre-
brior, quotidiana propositi renovatio
sorum Crucifixi imagine, non amplius
eundem offendendi, neque conversandi
cum persona sola, unde oritur pericu-
lum, neque curiosius intuendi; ita ut
hac ratione objecto præsentem admittatur
illa vis & efficacia, quæ ad se attrahit
appetitum, & per hunc veluti suborna-
tum ministrum, ipsam voluntatem. Abs-
que istis industriis periculum efficitur vol-
untarium, & per consequens, lethale.
Neque dici potest, quod invitus maneat
in hac occasione. Indubitatum est, quod

ameur, quando, cum posset satis in-
gari tyrannis, non curatur. Placet tamen
nullis similiter in his circumstantiis
remedio præscribere Pœnitentiam
quam, cum conditione. (8.) Etenim
gratia: quoties cecideris, totidem pro-
ra legi Misa Sacrificia, vel jejuna, aut
gello in te animadvertet. Verum hic
cautelâ opus est; nam si pœnitentia nimis
erit facilis, non retrahet à peccato: si dif-
ficilior, forsitan non dabitur executioni.
Incurris istic periculum, quod machina-
tor solet in munienda aliqua arte. Si val-
lum designet humile, non defendet ad-
versus hostem; si æquam excedat ali-
tudinem, & materia, & ratio illud extol-
lendi, deficient.

Illud, quod præter hæc omnia sem-
per difficillimum in hac materia restat,
est, assignare certam aliquam Regulam
cognoscendi, quanta debeat esse difficul-
tas, quæ Pœnitentem liberet ab obliga-
tione removendi ipsam occasionem:
quandoquidem non quævis difficultas
sufficiens est, sed ea duntaxat, quæ cum
morali impossibilitate conjuncta est, ut
tollatur. Omnes ferè Doctores rem
hanc relinquunt prudenti judicio Con-
fessarij, consideratis circumstantiis de-
terminandum, expendendo ac æstimando
damna, tam circa vitam, & honorem,
quàm bona fortunæ emergentia. Pro
praxi res non videtur clarius posse ex-
poni, quàm in hunc modum. Præ-
ceptum fugiendi occasionem impossibile
est à lege naturali ad diminuenda, non
augenda peccata. Quando itaque ali-
quid est in praxi tollere occasionem, quæ
stante hac re ipsa evitare peccatum,

non potest esse obligatio eam deserendi.
Alioqui cresceret periculum duplicandi
culpam per hæc ipsa media, quæ à lege
præscribuntur ad eandem amputandam.
(8.) Verum est, secundum has omnes
Regulas, ac declarationes, optimum
esse consilium, ut deprehensus in talibus
angustiis mentis oculos ad Deum con-
vertas, atque humiliter postules Sapien-
tiam throni ejus assistentem, ne in tanti
momenti negotio vel austeritate vel in-
dulgentiâ excedas. In dubio semper eli-
ge partem rigorosam, quia hæc, uti vi-
dimus, cedit in majorem Pœnitentis fa-
vorem: considerando scilicet in uno
Holofernis capite amputato, universam
victoriæ gloriam consistere; uno, in-
quam, ictu infinita rescindi scelera.

Hactenus de occasione, quæ est invo-
luntaria, dictum est. Progrediamur
nunc ad mancipia, quæ sua amant vin-
cula & catenas. Dubium non est, quod,
si pœnitens absque gravi suo damno sese
possit eximere, id facere teneatur, alio-
qui nec odium adversus peccatum præ-
sesert, nec legem integram observaret.
Non enim odisset peccatum; quia dum
rem unam moraliter cum peccato conne-
xam vult, manifestè convincitur, simul
& velle peccatum. (10.) Legem quoque
non observaret integram, nam idem
præceptum, quod prohibetur transgres-
sio, vetat etiam periculum proximum
delinquendi. (11.) Atque hinc col-
liges, pro fundamento debeas inter-
dum Pœnitenti interdiceret quasdam
actiones ex natura sua indifferentes, ut
sunt, conversari cum feminis, adire
choreas. Quoniam in multis circum-

stantiis mox evadunt illicitæ, dum fiunt
periculosa. Itaque si pœnitens nolit
se pœnitentibus abstinere, teneatur saltem
in tantum evitare, in quantum forma-
tur occasio proxima. (12.) Hoc est, si
in illa visitatione, saltu, aut nocturna
conversazione frequenter concupiscit
feminam, teneatur fugere, si non omnem
conversacionem in genere, & ludos, sal-
tem eos, qui præbent occasionem aspi-
ciendi puellam amatam, atque sic eam
lascivè desiderandi.

Verum in hac materia parum tibi di-
xerim, nisi subtilissimas duas fraudes de-
texero, quibus Pœnitens se secummet-
ipso potest involvere. Bellissimè indu-
ctis coloribus tibi depinget nonnulla
scandala, afferet detrimenta à se exco-
gitata, describet, quàm difficile sit, re-
movere occasionem, & quàm facile in
eadem versari absque peccato, tamen
non deseratur, ut si plus æquo credulum
te præbeas, certò certius periculum in-
cursurus, & malè præcipitatum Abso-
lutionem sis impertiturus. Nulla in-
fertur injuria, tamen non statim fidem
adhibeas dictis, antequam probe ex-
pendas velut monetam ceterum usita-
tam, quia res est magni momenti. Ex-
pende non nihil, quanam & qualia ea
sint scandala in præsentem casu. Tota vi-
cinia malis exemplis offensa, quæ præ-
bet concubinariis quispiam, palam
murmurat, & obloquitur, ipse vero in-
star perdicis clausis oculis, ac in terram
immerso capite, credit se à nomine no-
tari. Age de removenda concubina,
en domus tota est in armis, velut
pulsata meretrice ad aditum fores

erigeretur statua. Sed dic mihi, vel populus familiaritatem hanc antea animadvertit, vel non observavit? si non advertit; dimissio concubinae non tibi majorem notam pariet, quam si famulam domo dimississet. Quod si notum vulgò fuit, non inde consequetur ulla famulae tuae iactura, sed redintegratio potius. Quantum deinde atinet ad emendationem promissam tantâ facilitate, inspicere clarum Legis textum: *Semel malus, semper praesumitur malus, in eodem genere mali, durante eadem causa mali.* De Regulis juris in 6. Forsitan post Absolutionem, uno veluti tractu detersa malorum habituum rubigine, novum recipient genus, & æris robur? Erunt ex carne, sicuti antea, hoc est, ex testa, quæ primo valida tentationis insultu diffringitur. Quod spectat ad magnam difficultatem deserendi vel removendi occasionem peccandi. Notandum est, quod affectus, quo miseri isti sordidis suis adherent voluptatibus, longè supra verum eam fingat majorem. Naturale est, etiam paleam, qua pungitur id, quod amatur, videri sarissam. Tantum quis timet, quantum amat: & qui sine modo amat, sine ratione quoque timet. Unde hi cum pigro illo in Proverbijis descripto, non solum trepidant à leonibus per silvam discursantibus, sed in medio foro, ubi nullus unquam occurreret. *Dicit piger: Leo est foris: in medio platearum occidendus sum.* Prov. 22. 13. Sed age: si res oppido difficilis, certum tamen est, nisi notabilis esset subeunda difficultas pro obtinenda beatitudine, non diceretur, violentia opus esse. Re-

gnum celorum vim patitur. *Matth. 12.* Neque occasione fuga similis denuntiaretur abscissioni manus, aut oculorum effossioni, vi fieri imperat Dominus noster, sed perinde foret, si quis detraheret manicam, aut sine dolore raderet capillos. Sufficeret, si decidendam hanc litem Judex illorum adveniret, utilitas, & videres, quam promptè illius essent parituri sententia, si imperaret separationem propositam obtinenda hereditatis. Sed quid dices, si aliquando persona talis foret deformis, tetrica, & fastidiosa? Quam celeriter ejus desereretur familiaritas, olim tam grata! Tunc praetextus illi, quod sit domui necessaria; quod non inveniatur famula parvi fidelitatis; quod illius dimissio hominibus daret anxia loquendi; tunc inquam, speciosi huiusmodi tituli veluti nebularum montes momento dissolverentur, & proprio suo habitu appareret sceleratum illud *Nolo*, quod tamdiu personatum latuit sub caligine larvæ, *Non potest fieri.*

Non itaque minus perniciosum est aliud fraudis genus, quo familiariter ejusmodi poenitentes utuntur, & circumveniunt Confessarios, cum se optimis verbis ostendunt paratos deserere occasionem. Sed verba sunt. Finita Confessione post vernos promissionum flores succedit sterilis Autumnus nullo executionis fructu. Moneo, ne fidem affeueris ipsis, & ne citra casus extraneos (qui ab universali regula sunt exempti) errorem hunc muneri tuo promissimum admittas, Absolutionem nempe conferendo, priusquam occasio in-

sublata, quando tolli potest. (13.) Prius sagitta extrahenda est, ac tum medendum vulneri Obsides antea dandi sunt, priusquam pax firmiter stabiliat. Ejciantur primò abominationes è Templo, & tunc de sacrificiis Domino offerendis cogitandum. Non nego, quorundam (14.) esse sententiam, posse primà vice absolvi poenitentem, datâ promissione, se quamprimum suæ satisfactorum obligationi, ac deserturum malam consuetudinem. Ego verò repeto, quod dixi: regulariter loquendo, ne id facias: Nam, pace illorum dixerim, qui te ista docent; experientia, quæ Operarium informare ad suggerenda consilia etiam Magistris, nobis demonstrat, (15.) Poenitentes tales in hunc modum absolutos, finito Paschali tempore non solum nullam evadendi resia ista gerere sollicitudinem, verum etiam instar sylvestrium caprarum insanientium consopiri. Centum inveniuntur praetextus, & antequam removeantur peccandi occasiones, multiplicantur potius lapsus, donec revoluta anno rursus succedat Pascha, quo fiat copia circumvendi, & divertendi apud alium Confessarium æquè incautum. Quod si Poenitens sapius jam fidem sefellit tibi vel aliis, in praeteritis Confessionibus datam, denuntio tibi, quod illum non solum nulla ratione debeas absolvere, sed neque possis. (16.) Ratio est, quia non est dispositus, coniungendo se de novo, sine necessitate, in gravissimum periculum non dimittendi sceminam, quantumvis fuerit confessus; dum interim longè facilius discrimen potest effugere, eâ amandata ante Confes-

sionem. Neque hoc loco valet paritas cum iis, qui merè sunt recidivi, quod hi nempe absolvantur, tametsi promissis non steterint: non, inquam, comparationem hic licet instituire. (17.) Nam occasio uno actu tollitur, ubi è contrariis extraneis passionibus non ita uno duntaxat actu resistitur, sed continuo in armis stare opus est. Idcirco infidelitas recidivi non clarè arguit defectum propositi, quem infidelitas praedit hujus Poenitentis, qui promissit sese à periculo abstrahere, nec postea praestitit. Taceo, quod hæc ipsa separatio medium sit summo opere conducibile ad emendationem, ideoque, cum negligitur, evidens est, vel nunquam firmum animi decretum praecessisse, vel voluntatem valde fuisse inefficacem, quæ illius usum intermittit. Denique si nihilominus tibi praeterita facienda viderentur praesentia verba poenitentis, quam opera praeterita, & absque justâ causâ eum censeres sufficienter contritum, ideoque absolvendum; placeat tamen audire, quæ tibi candidè loquor: Non agis ut bonus Confessarius; & si partes obis Judicis, certè non satisfacis officio Medici; (18.) ad quod adeo es obligatus, uti postea demonstrabo. Sit contritus Poenitens, quantum tibi videtur, nihilominus æquum non est, ut ipsum relinquantur sanum in draconis faucibus, cum possis eripere ex tam atroce periculo, cujusmodi est relapsus, remedio, quod est unicum adversus hoc malum, nempe urgendo, ut ea, ad quæ tenetur, praestitit; ac differendo Absolutionem eò usque, dum omnia impleverit.

R. P. Segneri Instruct. Confessarii.

D

Justa

Justa hæc severitas multò magis est necessaria circa peccatores publicos: illi enim supra malitiam occasionis proximæ, adjungunt quoque scandalum, duplicando hæc ratione suam indispositionem infirmitate non tantum gravi sed contagiosâ. Istis animosius neganda sunt Sacramenta, (19.) non solum non absolvendo sine debitis experimentis, quando ad te Confessionis causâ veniunt, qui non es Parochus; sed longè minus, si esses Parochus, indulgendo, ut stolidæ oves averfando proprium pastorem, incidant in Confessarium parùm prudentem, qui ipsos absolvat, aut rectius loquendo, pluribus nodis constingat. Sicuti publicum est eorum peccatum, ita publicam oportet esse conversionem. (20.) Imò debet quoque esse stabilita tempore, quo nihil ad explorandam veritatem est aptius. (21.) Alioquin populus jure offenditur, cum videt, panem filiorum porrigi etiam canibus, neque discerni inter Dinam & Dalilam, inter coactos vi, & voluntarios; & in contemptum Apostoli Pauli, admitti ad mensam Redemptoris eos, qui perpetui convivæ sunt Sathanæ: quasi antiquata jam foret prohibitio, olim à gravi tuba promulgata: *Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ demoniorum.* 1. Cor. 10. 21. Quoniam verò in aliquo rarissimo casu, etiam in hoc hominum genere inventi potest dispositio quædam mira doloris, unâ cum executione & efficaciâ, ac etiam repentinâ avulsione ab occasione malè operandi, non omittam hæc suppeditare consilium expeditum, quo juvari possit peccator publicus, rite

dispositus. Absolve illum, sed ad sacram Communionem non admitte, saltem in loco, ubi notus est. (22.) Nisi tamen ex Pastoris officio, quòd geris, censere, publicè pro concione promulgandam esse populo ejus conversionem, vel certè in congressibus privatis viris quibusdam prudentibus, quique alicujus sunt nominis, eandem significandam, per quos fama deinde in vulgus emanet; (23.) Cum tantum intersit tollere scandalum, ut, quando aliquis ceterum liber à peccato, qualis est concubiniarius relicta turpi consuetudine, si publicè de ipso opinio nondum expulsa mulieris circumvolitet, nihilominus debeat in participatione Sacramentorum eundem sustinere rigorem, cui subjacent veri peccatores publici. (24.) Nam miser hic similis est trioni non integrè extincto, in quo licet ignis absit concupiscentiæ, superest fumus, & consequens fator mali exempli.

Sed hic liceat mihi promere doloris sensum vehementissimum, quo discrucior. Tot Regulæ, tot limitationes, tot cautelæ! quid demum proficiunt? sudant præstantes Theologi in tradendis ac dirigendis pro sacrosancto hoc iudicio Sacerdotalibus sententiis, tot tamen quotidie absque examinae, discrimine, interrogatione, promiscuè absolvunt occasiones proximas & remotas, concubiniarios & continentes, meretrices & virgines, modestos & scandalosos, & conscientiarum vincula agresti falce secant. Satis ipsis est, audire: *Peccabo ut me emendem: si poterò tantum non amplius peccabo: Et hujusmodi pœnitentiæ debili voce prolata, proposito*

adeò languido ac inefficaci, sæpe etiam ore publici furis & concubinae significato, mox respondetur: bene est, ita facias: elevatur manus: & repetitur: *absolve te.* Non jam rumpendo, sed geminando eodem momento catenas duabus animabus, Pœnitenti non disposito, & improvido Confessario. Et quid mirum postea est, si impudicitia velut alterum diluvium, sed flammæ infernalium, se non solum in Laicorum campos effundat, eosque contegat, sed etiam supra montes Armeniæ ascendat, & Clerum quoque obruat atque demergat? Facilitas, quâ multi Confessarii in quocunque absolvendo utuntur, ea est, quæ aggeres dirumpit, viamque aperit, ut quaquaversum sine obice se effundat fatidissima eluvies. Interim non erit difficile Pœnitenti à te dimisso, invenire aliquem eorum, qui secus, ac laudatissimus ille senex, eadem omnino formulâ benedicunt Jacobo electo, & Esau reprobo. Sed quid eum juvabit benigna illa sententia, per quam cum ipso etiam condemnabitur Judex, qui eam pronuntiavit? *Benedicent illi*, verissimum, sed quæ utilitas, si *DEUS maledixerit*? Quantò rectius se disponderet talis Pœnitens, si (& hoc ipsum ei, vide, persuadeas) ad dignius suscipiendam Absolutionem, repetitis præcibus, ac tum expletis ijs, ad quæ tenebatur, ad te rediret, suamque causam redderet meliorem, neq; ad aliud transferret tribunal? Quòd si ipsi præplacet commutare tribunal potius, quàm suæ prospicere causæ, penes ipsum sit; sine abire. *Ipsè in iniquitate sua morietur*: tibi verò di-

cam cum Ezechiele: *Tu autem animam tuam liberasti.* c. 3. v. 19.

Satis prævideo, quòd in hunc modum procedendo cum malè dispositis, sæpe inclementer agi videatur. Sed quid faciendum? *noli fieri Judex*, morat Ecclesiasticus, *nisi valeas virtute irumpere iniquitates.* e. 7. v. 6. Si incompositè se gerant, vociferentur, exaggerent, & desperantibus similes se ostendant: patientia. Observetur animo præceptum illud Exod. 23. 3. *Pauperis quoque non misereberis in iudicio.* Non defersenda est justitia, etiam ob pietatem in pauperes; non cedendum lacrymis, non mærori: cogita itaque, an ab æquitate liceat deflectere, ob vilem timorem sermonis, qui fremat. *Fusse, quod justum est, persequeris.* Dent. 16. v. 20. Sit qui minas intenter propterea, quòd concubinam absolutione privas, num absolves? Considera, nos non esse Dominos Sacramentorum. Solummodo, ut Apostolus loquitur, audimus Administratores. *Dispensatores Mysteriorum Dei.* 1. Cor. 4. Quare aut renuntiandum est officio, aut debito modo exercendum, ne Sancta porrigatur canibus, hoc est, vindictam spirantibus; furiosis, maledicis, improbis, blasphemis, ac impœnitentibus; & ne proiciantur margaritæ ante porcos, hoc est in sordidum libidinosorum stabulum, qui nolunt exsimo surgere.

(1.) Sanchez. in Decal. l. 1. c. 8. n. 1. Suar. de Pœnit. disp. 3. sect. 2. v. 4.

(2.) Castropal. to. 1. tr. 2. disp. 2. pu. 9. §. 3. n. 2.

- (3.) *Castropal. l. c. Graff. 1. p. Dec. l. 1. c. 26. n. 16.*
 (4.) *De Lugo de Pœnit. disp. 14. sect. 10. n. 152. Castropal. l. c. n. 12. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 9.*
 (5.) *Fo. de Cardenas in Crisi theol. tr. 1. disp. 8. n. 98. 100. 154. vide Suar. de Pœnit. l. c. n. 4. in fine Laym. l. c. n. 9. vers. parati interim. Coninck. disp. 8. de Sacr. n. 134.*
 (6.) *Fo. de Card. l. c. n. 161.*
 (7.) *Coninck. l. c.*
 (8.) *Coninck. l. c. Laym. l. c. c. 15. n. 11. Graff. de cas. reserv. d. 1. c. 18. n. 38.*
 (9.) *Sat. Perez. de Pœnit. disp. 3. c. 4. n. 63.*
 (10.) *Hurtado p. 1. tr. 1. n. 3.*
 (11.) *Castrop. l. c. n. 1.*
 (12.) *Megalal. 4. Instit. c. 6. n. 7.*
 (13.) *Tolet. l. 5. c. 10. n. 13. Cajet. in Sum. V. Conub. Azor. 3. p. l. 3. t. 6. Lopez. 1. p. c. 78. Coninck. l. 6. n. 133. Bon. de Matr. q. 4. pu. 14. n. 11. Sylv. V. Conub. Fo. de Card. l. c. n. 119. Fillinc. tr. 30. c. 2. n. 56.*
 (14.) *Fo. Sanc. disp. 10. n. 4.*
 (15.) *Castrop. l. c. n. 18.*
 (16.) *Hurt. l. c. n. 14. Fo. de Card. l. c. n. 131.*
 (17.) *Arriag. de Pœnit. disp. 38. sect. 5. Fo. de Card. l. c. n. 140.*
 (18.) *Castrop. l. c. n. 18. De Lugo de Pœnit. l. c. n. 169. 171.*
 (19.) *Navar. in Sum. c. 21. n. 55. Laym. l. 5. tract. 4. c. 6. n. 8. S. Th. q. 80. art. 6.*
 (20.) *Laym. l. c. Henriq. l. 2. de Eucha. c. 56. Sa. V. Euchar.*
 (21.) *Tolet. l. 5. c. 10. n. 13.*
 (22.) *Navarr. l. c. n. 55. Laym. l. c.*
 (23.) *Henriq. l. c. n. 3. Sa. l. c.*
 (24.) *Navarr. in Sum. c. 16. n. 2. C. Bro. l. c. n. 19. Sylv. V. Conub. q. 2.*

CAPIT VL

Quòd Confessarius gerat officium Medici, & de dotibus ad bene illo fungendum requisitis.

DUOS fines habet Pœnitentia. Unus est, destruere ac delere culpas præteritas; alter, impedire futuras: ad eum ferè modum, quo ignis eodem tempore & putredinem consumit partis infecta, & simul præservat integram. Ad primum contendit Sacerdos officio Judicis, uti vidimus; alteram obtinet medicum neri, quod nunc inspiciemus. Et tamen officium Medici sit secundarium, metaphoricè, non propriè attribuitur Confessario, quemadmodum ei convenit esse Judicem, nihilominus non minus interest Pœnitentis, qui tamen reperiat, à quo absolvatur, non tamen perinde facillè reperiet, à quo curetur. Ut quis ergo peritus evadat Medicus, uti oportet eum esse instructum dotibus, quas etiam Philosophus in bono Confessario

filiario desideravit, nempe *sit vir probus, prudens, & benevolus.*

Primo exigitur vita bonitas. *Sic probus.* Primus gradus hujus bonitatis est, non afferre ad administrationem salutiferi hujus Sacramenti conscientiam maculatam: quippe summum sacrilegium est, ut nôsti, sordidis manibus dispensare gratiam Divinam: Nisi repentinus aliquis casus foret, ubi necessitas proximi tantum moræ non concederet; veluti si vulceratus jam jam esset moriturus. (1.) Extra similes raros casus, si intra te mortalem plagam deprehenderis, debet omninò ea primò sanari, sive per Confessionem, sive per contritionem, ne cogaris audire Judicis tui amaram exprobrationem: *Medice cura te ipsum.* Quòd si grave tibi non sit, ut ad hanc ipsam curam expeditiorem reddendam tibi etiam suggeram medicamentum, cape illud ex hoc devoto affectu, quem subijcio.

O Pater misericordiarum! magnum omninò magnum dolorem tibi creavi. Justissimam equidem rationem habes de me conquerendi: *Filios enutrivisti, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Isa. 1. 2.* Sed quis est iste Filius tuus, indignissimus hoc nomine, nisi ego? Ego sum, qui nõ solum nutritus immaculatâ carne tuâ in sacrosancto Missæ Sacrificio, sed evedtus quoque ad potestatem dimittendi aliorum peccata in Confessione Sacramentali, te gravissimè offendi propriis meis peccatis. Si quis è plebeita te tractasset, quemadmodum ego, omninò intolerabilis foret injuria. *Quid nunc fiet?*

quando ausus est illud unus ex domesticis tuis, & Sacerdos? Ah! DEUS meus, suammm Bonum meum, Creator meus, Conservator meus, & Redemptor benignissimus, erravi, erravi! *Peccavi in cælum, & coram Te!* Confiteor: *jam non sum dignus vocari filius tuus. Luc. 15. 21.* Nullam invenio abyssum, quæ me satis abscondat præ confusione, quam mihi afferunt offensæ. O si meo quoque sanguine tibi possem restituere hunc ipsam honorem, quem summâ meâ ingratitude abstuli! sed cum nequeam ego miser illum reddere, dignare eum ex teipso resarcire, Domini me, teq; glorificare. Nulla gloria est, perdere peccatorem: Hoc est ostendere potentiam contra solum, quod à vento rapitur. Magna gloria est, delere in ipso peccatum, & immutare cor, ut tantum te amet, quantum offendit. Complaccat tibi, hanc magnam in me ostendere potentiam. Protestor, quòd peccata mea super omnia mala abominer, ex puro tui amoris: Odi tanquam hostes tuos, detestor ut injurias tuas, & oro humillimè, ut potius vitam à me auferas, si non conformem deinceps staturui meo sim ducturus, quem gero Sacerdotis.

In hoc lavacro culpas tuas elues, antequam cum Angelo Testamenti descendas, & aquam moveas Probaticæ in salutem peccatorum. Verùm nimis tenuis est virtus illa Sacerdotis, cui satis est, non admittere sacrilegium. Necesse est ulterius eam progredi, ac tantam effici, quæ se etiam in alios abundanter possit effundere. Nutrix geminato indiget

alimento, quo & se ipsam sustentet, & simul lactandæ proli sufficiat. Ita seres habet in Confessariis. Iphis convenit duplex ille Spiritus, quem sibi poposcit Elifæus. *Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus.* 4. Reg. 2. 9. Spiritus, in cuius virtute evadant eodem tempore (ut desideravit esse omnes Sacerdotes S. Dionysius) & *perfecti, & perficientes.* Tuum est, sordidas intrate cloacas, Solis instar, quin tamen contamineris: inter purulentam versaris cadavera, ubi necesse est ea prætervolare, neque pedem in ipsam figere: periculosa sæpius oculos ferient objecta, & aures narrationes obscenæ; imitandus Loth erit, quem sacræ restantur litteræ, & oculis & auribus permansisse illibatum. *Aspectu & auditu iustus erat.* 2. Pet. 2. 9. An non tibi eximia bonitas videtur esse necessaria, tanto muneri exequendo? Excellens sanè fuit Hieremiæ sanctitas, & tamen, cum illum Deus juberet familiaritè agere cum Peccatoribus, memorem esse voluit, ne dum eos studeret capere, ipsemer præda fieret. *Convertentur ipsi ad te, & tu non converteris ad eos.* Hierem. 15. 19.

Quòd verò necessaria sit prudentia Confessario, extra omne dubium manet: *fit prudens.* Ei, qui causam hujus posceret, responderi posset quærendo, cur visu pollere naucierum opus sit? Tres actus continet hæc prudentia. Dirigere Pœnitentis actiones ad suum finem, easdem regere, ne aberrent; & corrigere, ac reducere aberrantes. Hinc intelliges, prudentiam, de qua nobis sermo est, esse ex eo genere, quæ plus commert-

cii habet cum cœlo, quàm cum terra, & quæ in conducendis animabus ad eundem modum regitur, quo utuntur agentes itor per Arabiæ solitudines, nempe observando stellas potiùs, quàm signatarum vestigiis semitam per arenas, fluctuùm instar ventis jactatas atque confusas. Ratio eandem consequendi est, eam postulare à DEO, cum sit radius lucidissimi ipsius vultus, simulque haurire ex libris facris. Rem magnam! exclamat S. Thomas (2.) videmus Medicos cœnitudè pervolvare libros, ut remedium aliquod inventiant quo ægro vitam prolongare valeant. Et tamen omnis cœnitudè fœnum, quod si non marcescat hodie, arefcet die crastino. Et Confessarii vix unquam pium aperiunt librum, inde utilem pertituri aphorismum, quo restituant vel conservent animabus salutem, quæ tamen æternùm vel victuræ sunt, vel morituræ. Hinc illa obligatio, quam habet Confessarius, interrogandi, non solum est ad implendas partes Judicis, ut jam explicatum est; sed etiam ut inducatur ad porrigenda medicamenti idonea vulneratis; uti expenderunt & mandarunt plura Concilia. Wormatiense, Lugdunense, Lateranense, gravibus verbis relatis in sacros Canones. (3.) *Sacerdos fit discretus, & cantus, ut more periti Medici infundat vinum & oleum vulneribus sauciati: diligenter inquirens, & Peccatorum circumstantias, & peccati, quibus prudentè intelligat, quale eis debet consilium habere, & cujusmodi medicamentum adhibere, diversis experimentis utentè sanandum agrotum.* Quæ verba sunt

declarant supinam negligentiam eorum Confessariorum, qui os nunquam aperiant, nisi Pœnitentiam imposituri, vel daturi Absolutionem. Prudentia ista te docebit, studiosè observare Pœnitentis inclinationes plùs timidi, an audacis, an nimium suo adhæreat iudicio, an inconstans in suis propositis: eumque rectius agnosces, quàm ex alterius descriptione; veluti ex horologii indice percipitur interior rotarum constitutio. Hæc ipsa prudentia perspicies alteram naturam, superatu non minùs difficilem, quæ est habitus malus, magis minùsve radicatus: & hic deprehenditur, prudenter indagando tempus, à quo Pœnitens hanc vivendi viam tenet. Ex hac discas accommodare & rationes & formulas præsentis necessitati Pœnitentis, quemadmodum se adaptavit teneris mortui puelli membris Elifæus, ut eum ad vitam revocaret. Denique Prudentia te monebit, ut circumspicias opportunum curandi tempus, atque interim non perterrefacias primò pœnitentem, sed ferrum providè abscondas, chirurgorum more, secùs quàm carnifices, qui hoc jactantes ostentant. Ut autem intelligas, quàm fructuosa hæc sint observationes, lubeat earundem specimen aliquod intueri, infirmum nempe, de cuius salute actum jam esse videbatur, sed Medici prudentiâ restitutum. In quadam Italia civitate, (Nomen præstat tacere) Nonnemo Nobili oriundus profapia, jam mortuis accensendus, generis sui splendorem turpi ac sordida domesticæ servæ familiaritate scedaverat.

Verminosa hæc plaga diversorum Confessariorum operam per annum exercuit, nullo laboris pretio: quippe æger nulla admittebat medicamenta nisi noxia, quæ molliora erant ac lenientia: & cum securim ad radicem admoveri cerneret, protinus exclamare cœpit: Non possum: visusque est detestabili amori renaciùs adhærere affixus, quàm polypus scopulo, quem antea in frustra minutim discerpleris, quàm avellas. Denique infinitæ placuit Bonitati, perditum ad salutis semitam reducere, quando fortuitò in Confessarium incidit, qui peritus tractandi animos citò perspexit, frustra adhiberi ferrum ægro adeò delicato, priusquam placido quodam leniretur sopore. Quare humanissimè ipsi primò compati cœpit ob severiorem agendi modum, quæ erga eum usi fuerant Confessarii negantes Absolutionem. Nos inquit, aliam viam inibimus. Spondesne mihi per fidem tuam, te dimidio duntaxat mente separare ab hac muliere? suspirat miser, consentit tamen; puduit enim, sine modo laxasse habenas sensibus, nunc verò vel breve temporis spatium non concedere rationi. Itaque in villam, ait, te recipe, relicta domi famulâ. Paruit; Et hem, nondum statuti abierant dies, cum repentè adest Nobilis, atque suam excipi rogat à Sacerdote Confessionem, tanquam paucis diebus jam virginitatis laureolam fuisset adeprus. Verissimè, insert Confessarius, quoniam adverte, quòd probe scias tentationi resistere, Absolutionem tibi impertirer, permittam etiam in eadem domo habitare sceminam, verum tamen cum malum sit publicum, hinc

hinc vereor, an prudenter te possim ab-
solvere sine alio experimento. Quare
ut cum majore securitate id præstem, hoc
agamus. Mutemus per alios quindecim
dies habitationem; secedat in vil-
lam mulier, tuque domi remane. Ita-
que titulo anticipatæ poenitentiae præce-
pit, bis quotidie adiret certam Ecclesiam
ad implorandam Divæ Virginis opem,
atque toties sua manu pauperi largiretur
elemosynam, nullâ aliâ factâ mentione
de tollenda occasione. Donec expleto
mensis spatio infirmus aliquantulum su-
erit roboratus; & tunc Sacerdos aliam
medendi rationem aggressus familiaris
eum cepit adhortari. Voce, vultu,
verborumque pondere, depingendo,
atque arte oculos statuendo scandali
deformatem, quod hæctenus dederat,
ignominiam sibi ipsi subque nomini
inultam; infamiam, quâ familiam ge-
nûsque suum dehonestaverat; & quod
caput erat, iram ac indignationem Cæ-
litum. Et quid tandem sperari possit de
eo, qui velit instar sordidi vermis cæno
hære involutus, quàm quod à Divi-
na Justitia in hoc statu oppresso eliden-
dum sit caput? Consideraret, quoties
inferni poena esset condonata. An non
præstaret, DEspicientiâ non abuti diu-
tius, & proscriptâ famulâ honestè con-
sulere affectui, si aliter fieri non posset,
sibi parem in thori societatem deligendo
dominam? Nihil se præter ipsius specta-
re isto consilio utilitatem. Fateri se,
quidquid hucusque gesserat, id omne
in eum finem collimasse, ut divinæ gra-
tiæ fieret capax, dum piâ fraude in-
ductus, saltem per aliquot dies abstra-

heretur à peccandi consuetudine. Ceterum
optare se, ut ei cor suum exhibere
posset inspiciendum, ubi clarè depre-
henderet, quanto ejusdem salutis æstimate
desiderio, quæ eò dignior esset compen-
sari qualicumque pretio, quò propius
quior desperationi. Hæc argumenta
in hunc modum efficaciter simul ac su-
viter proposita, cor Juvenis altius pen-
trârunt, quàm Joabi lanceæ Absolone
transfixerant, aded, ut Divinâ juvenis
gratia optimi Confessarii prudentiam
studium post paucorum dierum in-
dicias, DEUM inter & animam istam per-
firma fuerit conclusa, & confirmata.
Sublato pravo commercio, Nobilissimum
matrimonii vinculo illigatum
vitam omnino in aliam mutavit. *Mor-
tuus fuerat & revixit; perierat, &
inventus est. Luc. 15. 32.* Vide igitur
quid possit Confessarii prudentia.
ab initio eâ vivacitate erga poenitentiam
usus fuisset, quam sub finem ostendit
pro eo ut eum fuisset lucratus, certo pe-
ditionis discrimini objecisset, quare
jam sensim dispositum servavit. Non
ergo sine causa Ecclesiasticus cum dicitur
set, quemlibet debere confiteri peccata
sua. *Non confundaris confiteri peccata
tua, mox subjunxit monendo, id non
sine cautela esse cuius faciendum: &
subjicias te omni homini pro peccato
Ecl. 4. 31.*

Denique tertiæ dotis loco requiritur
à Confessario, ut sit *benivolus*, habeat
ardentem sitim salutis Animarum,
natura matribus inest amor ad
levandos labores, quos ipsi adfert pro
infantia sic & gratia, ut laboriosi hujus

ministerij fastidium allevet, charitatem
insundit, sine qua quotusquisque illud
diu sustineret? Et tamen in Chronico
Minorum memorabilis refertur Senten-
tia cujusdam Presbyteri ejusdem Ordinis.
Si pedem, inquiebat, jam intra paradisi
limen intulisset, & conversus animam
cernerem egentem Confessione, credo,
me quamprimum è vestigo ad eum fe-
rehdam opem advolaturum. Ne à me
expetas hujus charitatis mensuram; ali-
am enim nequeo tradere præter eam,
quam Apostolus juxta omnem dimen-
sionem descripsit, latitudinis, longitudi-
nis, altitudinis, ac profunditatis. Lati-
tudinis quidem, ad amplectendos om-
nes peccatores, divites æquè ac paupe-
res: Nobiles & plebejos: Longitudinis,
audiendo sine defatigatione: Altitudi-
nis, extrahendo de sacibus terrenis, ac
sublevando ad Deum animas: Profun-
ditatis, accommodando se quorum-
cunque infirmitati, nullo nauseantis si-
gno edito ac resurgientis atrectare vul-
nera.

Considerate, aiebat parochis suis S.
Franciscus Salesius, nostrâ ætate propo-
situs non minùs in absolutam ideam
Confessarii, quàm perfecti Prælati: Con-
siderate, quòd vos Poenitentes sub Con-
fessionis initium omnes appellent Patres:
proinde exhibete illis cor paternum.
Suscipite eos cum pietate, audite pati-
enter, nullum vobis afferant fastidium
mores agrestes, ignorantia & inconstan-
tia: nunquam ipsis subtrahite auxilium,
qualescunque sint, aut quocumque vo-
bis consent labore: Animæ sunt sordidæ,
negari non potest, sed (quemadmodum
R. P. Segneri Instruit. Confessarii.

& margarita immixta luto) non idcirco
minùs pretiosæ; nam per manus tuas lo-
tæ sunt in Sanguine Agni innocentes, &
desponsatæ Deo, olim accipiente pro do-
re æternitatem, eruntque supra sidera Au-
gustissimæ Reginæ.

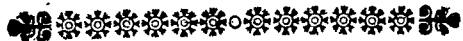
Posteaquam his tribus dotibus exco-
luimus bonum animarum Medicum,
superest modò, ut eidem exponamus
ægritudines & morbos curandos. Verùm
quis omnes enumeret? non paucioribus
anima nostra laborat defectibus, quàm
corpus, & tamen in solo oculo obser-
vavit Galenus centum ac duodecim in-
firmitates, quibus est obnoxius. Id er-
go agamus (siquidem propositum nobis
non est, integrum conscribere volumen)
ex omnibus seligamus debilitates com-
muniores & graviores, hoc ordine. To-
tus homo ex peccato Originali remanet
vulneratus. In intellectu per ignoran-
tiam, in voluntate per affectionem dis-
solutam, quæ ei oblectatur; & non mi-
nùs in parte superiore, quàm inferiore,
ob turbationem propriarum passionum.
Et quod deterius est, supra hæc vulnera
quotidie accedunt novæ plagæ ex pec-
catis actualibus, aded ut misera anima
in veritate exclamare possit: *Conciderunt
me vulnere super vulnus. Job. 16. 15.*
Proinde ostendimus primò rationem sa-
nandi intellectum, auferendo ignoran-
tiam: deinde modum curandi cordis du-
ritiam, atque præfractam ac rebellem
expugnandi voluntatem. Inde deve-
niemus ad duo vitia, quæ sedem suam
in superiore animæ parte fixerunt, blas-
phemiam & Avaritiam: demum ad alia
duo mala inferiorum potentiarum, vi-
di-

dictam irascibilis, & impudicitiam concupiscibilis. Et denique in complementum doctrinæ, subjungemus remedium pro subsidio scrupulorum. In his morbis ordine ostendemus originem unde nascuntur, ac signa, sic ut etiam latentes possint cognosci; afferemus pro singulis medicinas, quæ magis sunt obvia, & opportuniore: ut Confessarius noster, velut Angelus dictus *Medicina Dei*, totum sanet restituatque hominem, possitque dicere imitando Dominum, cujus personam sustinet: *Totum hominem sanum feci. Jo. 7. 32.*

(1.) *Coninck. q. 64. de Sacram. ar. 6. nu. 22. De Lugo de Sacram. disp. 3. Sect. 9. n. 151.*

(2.) *S. Thom. Opusc. 65.*

(3.) *Cap. Omnis utriusque sexus de Pœnit.*

CAPUT VII.

Quomodo Confessarius curare debeat ignorantiam.

Maxima & luctuosissima dissolutio, quæ unquam Naturæ accidere possit, foret, si primum Mobile, quod incredibili volvitur celeritate, cursum sifteret vel unico etiam momento. Tunc enim subito immoti hæterent omnes orbis caelestes eidem subjecti; itaque subtracto ardoribus, animabus, ceterisque viventibus subsidio, communis omni-

um interitus repentinus consequeretur. Verum est, huiusmodi funestam confusionem nunquam in mundo magno, Deo providentiâ gubernante evenisse. Sed quid prodest, si toties eam sit videre in mundo parvo, turbato per peccatum? In hoc parvo Universo, homine, inquam, primum Mobile est Intellectus, qui, si non secum rapit violenter ceteras potentias, veluti dominantis imperio, saltem ducis instar præcætrabitque amicè. Et tamen quis explicet, quoribus primæ hæc nobilissima sphaera hæret motum prohibente ignorantia? unde miram non est, si postea unâ cum ipsa reliquæ facultates langueant, eaque videantur subsequi accidentia lethalis quæ nominantur culpæ. *Omnis peccatum est ignorantia.* Quare ad sollicitum Confessarium, tanquam assistentem Intellectui pertinet, conservare cursum huius primi Mobilis, auferendo ignorantiam, quæ eundem moratur.

Verum hac in re, quantum in aliis, singulari opus est prudentiâ. Quippe quantumvis ignorantia, ut ita loquar sit quoddam mentis venenum, nihilominus agritudo nostra eodem subinde indiget (ut in alijs venenis videmus accedere) ad arcendam mortem. *Etiamsuavis egemus.* Explico mentem meam. Quando voluntas debilis est ad operandum, tunc expedit intellectum non nihil cæcutire, ut aliquæ obligationes non cognitæ excusent à culpâ harum transgressionem, quas æquè essent violatæ, si earundem haberent notitiam. Hinc necesse est distinguere duas ignorantias, quarum una adversatur pœnitenti, de-

tera favet, & pro diversitate casuum aliter atque aliter se gerere. Exemplum sume ex modo, qui servari solet cum ægris dormituriens. Somnus, qui est quies aliqua, atque restaurat sensus, spiritus, & membra, nullatenus impeditur à Medico, quin potius fovetur. At sopor ille, qui est naturæ pestilens lethargus, omni studio, & violentis etiam remediis, ferro & igne solet oppugnari, ac profligari. Id ipsum tu quoque imitare. Incidet forte in pœnitentem cæcum, sed bono suo: observatur exempli gratiâ, Matrimonium esse invalidè contractum, ideoque nullum, quod ipse non videt, cum ignoret occultum impedimentum. Sine ipsum in ista innocente cæcitate dormire (1.) quia si ei ostenderis morbum suum, neque in promptu habeas medicinam, quâ medearis, aperies quidem oculos, sed quemadmodum primis nostris parentibus aperuit peccatum, grandi suo malo. Nec se separabit à cohabitatione cum muliere, neque cohabitando se continebit à diversis excessibus. Rectius ei occultè procurabis Dispensationem, quâ obtentâ de necessitate admonebis, ita, ut præcipitij altitudo inspiciatur, quando cadendi periculum præterijt. E contrario alius tibi occurrerit Pœnitens, quem somnus evidenter ad mortis præcipitium deducit, cui oportebit omni conatu discutere lethargum, priusquam eo oppressus omninò pereat. Continget aliquando illum dubitare de aliqua obligatione, neque curare informari certius, & sic ipsius ignorantia erit vincibilis, &, ut loquuntur, crassa: Aliàs non solum negliget infor-

mationem accipere, sed cum exposita ei fuerit veritas, mox claudet oculos, ne cogatur intueri, itaque ignorantia non solum erit crassa, sed affectata. In his casibus quis non videt, quod eam Confessarius teneatur removere; utpote quæ Pœnitentem reddit culpabilem, & gratiæ ponit obicem? (2.)

Atque ut ad particularia deveniamus, & instructio existat fructuosior: Tres ignorantia in Pœnitente à te sunt auferenda. Prima ignorantia est eorum Mysteriorum, quæ tenentur credere omnes Fideles, estque communis hoc malum, quàm apprehendat ille, qui non multum inter homines rusticanos in pagis est versatus. Duplex circa hanc materiam extat Theologorum opinio. Multi censent, notitiam explicitam SS. Trinitatis, & Incarnationis, necessariam esse necessitate mediæ ad salutem (3) conformiter Christi verbis: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum. Jo. 17. 3.* Alij contrarium sentiunt, eam cognitionem non nisi ex præcepto necessariam esse, & salvari illum posse, qui citra culpam mysteria ista non addidisset. (4.) Si primæ ad hæreas opinioni, necesse est, non semel sed sæpius expetas lacrymarum fontes, quos optavit Hieremias: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfector filia populi mei. c. 9. 1.* Ad deploRANDAM amarissimo fletu tot animarum perditionem, quæ extremâ horum Mysteriorum ignorantia obruta, ut non hoc sciunt, quod nihil sciunt, & venis-

simè possint dicere: *sed noque si Spiritus sanctus est, audivimus. Act. 19. 2.*

Verùm cum ex lacrymis nullum profuat pereunti auxilium, conveniens erit, ut cum rudibus istis, qui tibi occurrerint, aliquem sustineas laborem, ac primò instruas patienter, demum absolvas; quia antequam saltem actum aliquem internum fidei circa dicta Mystéria eliciant, non sunt capaces Absolutionis, neque etiam recipiendæ gratiæ. (5.) Quod si alteram amplectaris sententiam, nihilominus te manebunt spinæ, licet non adeò pungentes: considerando, quòd miseri isti sæpe sapius laborent ignorantia culpabili, multumque noxiâ, & tamen ex una parte observetur illorum ruditas & incapacitas, ex alterâ temporis premat angustia, quæ non sinit eos instruere quantum opus foret; denique non videantur tot miseri mortales absque remedio in tanti momentinegocio derelinquendi. Existimo proinde optimum fore in tantis angustijs consilium: obligare hoc genus hominum ad frequentandas eas Ecclesias, ubi diebus Festis explicantur ejusmodi necessaria Mystéria, ut addiscant. At si eorum Parochi essent ex illorum numero, quos deridet Propheta dicens: *O Pastor, & idolum! Zach. 11. 17.* Pastores lignei, os habentes sed sine voce: *os habent & non loquuntur*, utendum esset aliâ industriâ à gravibus viris commendatâ. Obligandi erunt rudes isti ac incapaces, quando intra annum recurrit memoria primariæ alicujus solemnitatis, ad interrogandum doctiores se; quid sibi veliat in Ecclesia ejusmodi celebritates, & quam ha-

beant significationem. Hac ratione apprehendent Mystéria, vel saltem interrogando satisficient obligationi indagandi veritatem, etsi non assequantur.

Altera ignorantia est circa necessitatem Contritionis, quæ Propositi, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu suscipiendum requiruntur. Multi Peccatores videntur sibi fingere & imaginari Confessionem ad modum vestigalis, quod Christus imposuit peccato. Ita, ut, quemadmodum nemini moveri lis solet aut quæstio adveniunt novas merces, si modò Principi consuetum pendat vestigal; parùm quoque referat nova committere peccata, dum modo satisfaciant, seque submittant præscripto oneri, ea coram Sacerdote recitandi. Quare, cum se parant ad Confessionem, omnem collocant sollicitudinem, in ordinandâ serie & peccatorum numero exponendo: doloris verò modica habetur ratio. Abusum hunc jam alio in loco deploravimus, nunquam tamen, uti meretur, poterit deseri satisfiquidem hinc Sacramentum istud, quod est secundus Bapismus, multis animabus efficitur lavaerum si non exitiosum, certè inutile, & quæ sibi videntur mandata, lotionem ne quidem attigerunt. *Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota à sordibus suis. Prim. 30. 12.* Tui itaque erit officij, non solum ad dolorem istum excitare contritionem, uti dicemus postea, sed etiam nere quoque de necessitate, quæ incambit, ut bene se posthac disponant presentando ac demonstrando ipsi Confessionem.

Confessionem

Confessionem sine dolore efficace esse corpus sine anima, & quando deinceps se praparaturus esset ad illam, sciret, multò magis incumbendum esse in peccatorum detestationem, quàm in eorundem examen.

Præter hæc, longè difficillimum erit, cognoscere & sanare alium lethargum vulgarissimum, qui est circa peccata omissionis. Venenum Aspidae ex eo genere est, quod mortem affert, sed citra dolorem: unde, teste Galeno, consueverant Alexandrini erga minoris delicti reum hæc veluti clementiâ uti, eumque aspidae morsu è medio tollere. Hujus omninò indolis sunt dicta peccata. Venenum nempe habent, quod omnium minimè sentitur, sed non minus est nocens: quod te frequenter adstringere manifestare tempestivè pericula infecto, & adhibere medicinam. Contigit aliquando, ut Imperator Carolus V. confiteretur (nescio ob quas causas) Sacerdoti cuidam rurali, sibi que ignoto; & postquam se accusaverat suorum errorum solita pietate, subdidit pro more: nihil aliud mihi occurrit. Quid? inquit Sacerdos, (qui fuerat vir majoris spiritus ac prudentiæ, quàm externa referebat facies) Domine, itane finivimus? *Dixisti peccata Caroli, dic nunc peccata Caesaris.* Volens ingenuè significare, Personæ, cujus humeris Orbis incumbit, satis non esse, more privati hominis se examinare, sed advertendum animum ad gravissimas omissiones, quæ facillimè in tam diversis negotijs interveniunt, ut bellis aliudis, quibus erat involutus, tributorum exactionibus, ministrorum

expeditione, electione Magistratum, pangendis fœderibus, statuendis præmijs atque supplicijs, alloquijs publicis, circa quæ, veluti in moderanda sphaera vires humanas excedente, facillè principis animus poterat vacillare, qui etsi foret ex sublimibus Intelligentijs, meminisse tamen debuit, se esse mortalem. Hoc ipsum sentio adhibendum nostro casui. Multi accedunt ad Confessionem, & dicunt peccata Caroli, sed non dicunt peccata Caesaris. Exempli loco producamus personam Parochi, ut geminâ ratione juvet propositum nostrum. Confiteretur talis Sacerdos, qui habet Curam animarum, seque accusat levis alicujus impatientiæ erga domesticos, levis detractionis versando inter amicos, & dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Caesaris. Non dicit, se præcipitante lingua celebrasse Missam, eâ gestum irreverentia, quæ horrorem posset creare; & similia: dum videmus, talia absque scrupulo committi à Sacerdotibus Christianis, in offerendo Augustissimæ Triadi carnes Agni Immaculati, qualia non invenirentur apud Ethaicum Sacrificulum, qui sordidam Plutoni porcam immolat. Et quid adhuc dicit Dominus? *Maledictus qui facit opus DEI negligenter. Jerem. 48. 10.* Sacrificium per Anonomasiam, appellatur Opus DEI, quia ipsi soli potest offerri. *Dicit peccata Caroli, sed non peccata Caesaris.* Non dicit, ubi expendantur proventus Ecclesiastici, qui converuntur omnes ad promovendos, & ex simili conditione in sublimiorem stationem attollendos consanguineos, & tamen unani-

unanimitè definitum est à Canonibus & Doctoribus, eam portionem, quæ remanet ex honesta sustentatione Pastorum, eleemosynæ loco esse elargiendam: eum æquum sit, converti in alimenta pauperum eam pecuniam, quæ est illorum sanguis. (6.) *Dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Casaris.* Non dicit, quòd jam tot annis resideat in uno pago, nec tamen unquam populo prædicaverit, quasi non fulmina, sed inania duntaxat essent tonitrua, formidabiles illæ comminationes à DEO factæ: *Va Pastoribus Israël, qui pascebant semetipfos, & greges meos non pascebant! Ezech. 34. 2.* Et quasi non fixum ac indubitatum esset in Ecclesia, quòd Pastores teneantur lege Divinâ docere (7.) quæ est indispensabilis, & à Christo ipsis insinuata hujusmodi verbis. *Pasce oves meas. Jo. 21. 17.* *Dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Casaris.* Non dicit; quòd loco illius solitudinis, quæ aberrantes oves deberet quærere, eas interdum dissipet, & repellat asperis verbis, quando sponte sua Confessionis gratiâ accedunt. Quòd modò se fingat impeditum, modò infirmum; ac si idem esset pertrahere Sacerdotem ad Confessionale, ac dicere huic monti, *Tolle, & iacta in mare. Matth. 21. 21.* Dictum hoc esto pro exemplo omissionum multis Magistris, Dominis, Patribus familias, Judicibus, operum præsidibus in officinis, qui sæpenumero *obdormiunt in morte*, neque perpendunt commissos errores, quasi die iudicij Dominus solummodo quæstionem esset institutus cum servo negligente de talento per-

dito, & non etiam actionem exactionem non dati ad usuram. Huic dissolutio occurrere teneris admonendo quemvis, & dedocendo hujusmodi ignorantiam. Et si scire cupis, quantum bono publico conducatur eas evelli, cogita, quam bellam faciem Mandus indueret, si nemo statûs sui officio deesset. An non sufficeret istud ad reducendam subito innocentiam, quæ ab initio vix se in conspectum dedit, & mox fugam arripuit?

In his admonitionibus semper ante oculos habe Pœnitentis utilitatem, & hæc ratione multos evades molestissimos labyrinthos. Concionator publicè docens, veritatem debet aperire, etsi sine fructu alicujus in particulari, cui loquitur, imò interdum cum damno; *opportune, importune*, ut ait Apostolus. An non ita Confessarius, qui in privato intravit. Quare si advertas, Pœnitentem admonitum de suo periculo, non ut remedium in præsentem, uti oporteret, differ in commodius tempus verba *Est taceat*, ait Ecclesiasticus, *non habens sensum loquela*: & hoc est vitiosum, *et est taceat sciens tempus aptum. c. 20. 6.* quod est laudabile. Si dubitas, expende in bilance hæc spem fructûs, illic timorem damni, quòd potest enasci; idque elige, quod prævalet. Quòd si spes superat (sed præsumptum), donec Pœnitens Absolutionem acceperit, & tum admone illum (8.) ut, si ipse contra expectationem tuam repugnaret tibi, nova hæc oppositio non te impediatur à conferenda Absolutione, dum non est in bona fide; ac quasi repentina procella non te à portu prohi-

prohibeat unâ cum ipso, tunc cum jam appulisti. Sed quæres, quòd si Pœnitens ipsemet antea jam in suspicionem veritatis devenerit, quid mihi tunc agendum? an revelandum ei verum, licet prævideam, notitiam hanc ei cessuram in detrimentum? respondeo, omnino sic esse faciendum; (9.) aliàs non solum permitteres errorem, sed etiam approbares, quòd nunquam fieri potest. Verum in hoc ipso casu manifesta veritatem, sed paulatim, neque plus, quàm quæritur Sapientis monitum observans: *Præquam audias, ne respondeas verbum. Eccli. 31. 8.* Exemplum esto: sit, qui se matrimonio illigavit, edito ante illud contractum voto castitatis; Nunc verò Pœnitens rogat, sitne validum suum matrimonium. Responde affirmando, nullâ factâ debiti mentione, quòd prohibetur petere. Et si ille postea de hoc ipso quærat: possuntne ergo satisfacere debito, quòd secum fert status conjugatorum? affirmabis quidem, sed non declares, quòd, cum possit reddere, non possit similiter petere. Verbo: caute procede, & vadum prius explora, antequam te eidem committas. Ita solemus eos, qui longo tempore tenebroso detenti fuerunt in carcere, sensim educere ad lucem, ne languida offendatur pupilla. Ipsemet Salvator noster non omnes eodem modo curavit cæcos, quibusdam enim subito, alijs lente lumen restituit: daturus hinc documentum Confessarijs, quòd, si cæcitas pernicioosa sit, conveniat quamprimum magnâ libertate alterius mentem illuminare: at quando utilis censetur, ita ut cognitio potius videatur novam præbitura occa-

sionem, vel facilius vel fortius offendendi, tunc magnâ in ista curatione opus erit cautelâ.

Cæterum in genere loquendo, longè majore libertate quis procedere potest, quando ignorantia est circa præcepta naturalia, quàm cum est circa positiva. Ratio est, quia illa rariùs invenitur, & quando adest raro est innocens & inculpabilis, & si est innocens, raro ea potest diu in tali statu durare, reclamante ipsi affidue lege vivâ, quam secum in corde homo circumfert. (10.) Proinde non est credendum faciliè ijs juvenibus, qui in Confessione asserunt, nullum se in molitie agnovisse peccatum, atque ideo reticuisse. Facilius evenire posset, ut, tametsi ignorantia in perpetrando impudicitæ scelere esset culpabilis, non tamen foret similiter culpabilis in ea tacenda. (11.) quia malitia illa apprehensa confusè sub ipso actu peccaminoso, ad eò tenuem sui relinquit memoriam, ut faciliè in conscientia lustratione elabatur. Itaque in isto casu, in quo non habuerunt remorsum obligationis, quòd sub præcepto teneantur confiteri, non erunt repetendæ ceu invalidæ Confessiones præteritæ (12.) sed sufficiet, ut aperiant tempus impudicitæ silentio tectæ, ejusque numerum expriment.

Sufficiat, hæc dixisse, de tollenda pœnitentium ignorantia. Vide nunc, ne illam, quòd multò magis necessarium est, in te ipso sustineas. Medicus, quamvis æger sæpè alteri possit reddere sanitatem, nunquam tamen id præstabit ignorans & imperitus.

(1.) Sanchez de matr. l. 2. disp. 38. n. 7. De Lugo

Lugo de Pœnit. disp. 22. sect. 2. nu. 21.

- (2.) Sanch. l. c. n. 2. Lugo l. c. n. 23.
 (3.) Molina in 1. parte. q. 1. ar. 1. disp. 2. Val. 2. 2. q. 2. p. 4. 5. Sanchez. in de cal. l. 2. c. 2. n. 8.
 (4.) Castrop. t. 1. tr. 4. disp. 1. p. 9. n. 7. Laym. l. 2. tr. 1. e. 8. n. 5. Coninck. disp. 14. dub. 9. n. 163. Riccard. in 3. dist. 25. ar. 4. q. 1. Mich. Medina l. 4. de recta in Deum fide. c. 10. Sa. V. Fidel. Sor. in 4. dist. 5. q. un. ar. 2. dub. 1.
 (5.) Sanch. l. c. n. 23.
 (6.) Conc. Trid. sess. 25. c. 1. de ref. Lugo. to. 1. de Just. disp. 4. sect. 2. n. 9. Vasq. de elemos. c. 4. n. 8. Valent. 2. 2. disp. 3. sect. 4. Less. de Just. l. 2. c. 4. dub. 6. n. 47. Molina de Just. to. 1. disp. 144.
 (7.) Trid. sess. 23. c. 1. de refor. Tolet. l. 5. c. 5. n. 7. Sanch. in dec. c. 3. n. 15. Sa. V. Paroch. & V. Fides. Navar. man. c. 25. n. 135. Posssev. de offi. Cur. c. 3. n. 1. 3. Sat. de. Inst.
 & Inre l. 10. q. 1. a. 3. Barbosa de pot. Paroch. c. 15. n. 2. Castrop. to. 1. de obs. fest. disp. 2. p. 4. n. 5. Bonac. de 3. Dec. precept. q. 1. p. 2.
 (8.) Sanch. de matr. l. 2. disp. 38. n. 5. Arriaga de Pœnit. disp. 43. sect. 4. n. 15. Medina C. de Confes. q. 19. concl. 3. coroll. 1.
 (9.) Sanch. l. c. n. 14.
 (10.) Vide Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 33. Azor l. 1. c. 13. qu. pr.
 (11.) Navar. in cap. Fratr. n. 82. Suar. de Pœnit. disp. 23. s. 4. n. 6.
 (12.) Suar. l. c. n. 7.

CAPUT VIII.

Quomodo procedendum sit
 Confessario in curanda cordis
 duritia.

AD votum successerat Moyſi in Aegypto tenebrarum discussio, ex oculis improbi Pharaonis, at non æquæ felicitæ laboravit in expugnanda cordis duritia. Nescio an te fortunatiorem fore sperem cum tuo pœnitente; ita ut, postquam ejus mentem depulsâ ignorantia, quæ fuerat obscurata, serenaveris, etiam voluntatem valeas emollire. Certum omnino est, quod non raro, uti scriptum legimus Job 41. 15. *Cor ejus indurabitur tanquã lapideum.* Nihilominus tentandũ est, quã ratione illud frangas: huc enim collimant actiones omnes, quæ tibi tanquam Medico sunt obeunda, ad excitandum in miseris his in firmis (qui eò sunt deteriores, quod magis voluntarij) magnum aliquem dolorem ob præterita peccata; & efficax propositum eadem non repetendi. Ostendam hinc aliquas rationes, quæ in tam laboriosâ curatione videntur observandæ.

Et ut ad radicem mali quàm primum descendamus: Scito hanc cordis duritiam tamen si in voluntate resideat, veluti propriâ sede, nihilominus tamen originem suam trahere ab intellectu. Attendi, & auscultavi, clamat Propheta: *Nullus est qui agat Pœnitentiam super peccato suo.* dicens: *Quid feci?* Hierem. 8. 6. Vide unde proveniat, quod *nullus agat Pœnitentiam*: quia nullus dicit: *Quid feci?* Quis unquam, si ex proposito perpendit

serio, quid egerit peccando, non illud continuo dolendo studet delere, & in nihilum redigere? Hoc ergo posito, oportet intellectui adhibere primum remedium, quod præstabis propositis pœnitenti sub finem Confessionis ejusmodi motivis, unde apprehendat & ponderet inestimabilem peccati malitiam. Atq; ut motiva ista usui accommodatiora reddamus, veluti ferrum expeditius tractandum, revocabo ea ad duo capita, ad Deum, & peccatorem; siquidem peccatum velut amphibæna infernalis, simul ac semel utrumq; duplici ferit injuriâ. Ad primum caput pertinet primò Injuriâ, quæ peccator afficit Deum suum, dum in contemptum tantæ Majestatis præferre voluit voluptates suas, ad eò graviter ab ipso prohibitas. *Per prævaricationem legis, Deum inhonoras.* Rom. 2. 23. Secundò Ingratitudo, quam similiter ostendit peccator erga Deum, eum offendendo post tot ac tanta beneficia tam naturæ, quàm gratiæ, communia & particularia, occulta & manifesta, ab ipso recepta, imò tunc, cum ea actu conferrentur: quasi non omni momento in potestate esset illius Domini tam indignè habiti, eum subito præcipitare ad inferos, *Hæcine reddis Domino, popule stulte, & insipiens?* Deut. 32. 6. Tertio horrenda injuria, quæ infertur à peccatore Christi redemptioni, cui temerarius quodammodo tentavit renovare Vulnera, iterate opprobria, quando opere perpetravit id, quod causam dedit Crucifixioni, nempe peccatum. *Rursum crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, & ostentui habentes.* Hebr. 6. 6. Ad alterum caput damni, quod peccatori ex delicto resultat, spectat jactura dolenda gratiæ Divinæ, cujus vel

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

unicus gradus, uti tradunt sancti Doctores, (r.) universa naturæ bona superat. *Omne aurum in comparatione illius, arena est exigua.* Sap. 7. 9. Secundò jactura paradisi, facta illius permutatione cum amara, deestabili & momentanea voluptate, itaq; nihili omnino faciendo. *Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem.* Pl. 105. 2. 4. Tertio brevitatis vitæ, quæ nemine obstante citò relinquenda est. *Quæ est vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Jac. 4. 15. Quarto, Mors incerta, quæ subito ac improvisò illum potest abripere. *Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus sit.* Mar. 13. 33. Quinto. Horror judicij, quod ipsi instar gladij supra caput impendet, neque ab eo advertitur. *Viri mali non cogitant judicium.* Prov. 28. 5. Sexto, tormentorum jam in inferno paratorum æternitas: ubi post tot milliones annorum, quot sunt in maris littore arenæ, quot in aère atomi, necdum vel momentum funestæ illius noctis, quam nulla sequitur aurora, præterijt. *Cruciabuntur igne & sulphure, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum.* Apoc. 14. 18. Septimò, miseranda servitus, quæ efficitur mancipium diaboli, tyranni, & impostoris, qui quantum nunc allicere studuit ad peccatum, tantum postea inferet pœnarum. *Quantum glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum.* Apoc. 18. 7. Præter hæc, ad abrumpendum depravatæ indolis cursum, quæ in relapsus impellit, fortiter pœnitentis animo imprimenda erit irrefragabilis hæc veritas, quod quanto plus augetur peccatorum numerus, tanto magis cres-

F

cat

cat difficultas consequendæ salutis: quod mali habitus semper plus vigoris acquirant, magis obscuretur animus, & frangatur, semperque indignior fiat auxilijs Divinæ gratiæ; diabolo crescant audacia, auctoritas, vitæque ad oppugnandum; peccatori autem è contrario magis magisque deficient ad resistendum. Qui ergo fieri moraliter possit, ut toties relabendo æternam evadat damnationem? Nihil profuit Samsoni sæpius rupisse funes; demum vinctus perijt. *Nesciens, quod recessisset ab eo Dominus. Jud. 16.20.* Ita nihil peccatorem juvabit, aliquoties ante hac excussisse catenas & compedes, si miser rufus se ijs induat. Forsitan dedignabitur Deus, hoc modo offensus, ei submittere auxilium: aut non suppetet tempus ad consistendum; aut, cum habuerit, non succedent Contritio & Propositum; Itaque perfidus in potestate tartarei hostis derelictus (veluti Samson in unguibus Philisteorum) intelliget, gravem esse deceptionem, dicere: *Egrediar, sicut antefeci, & me excutiam.* Patrabo hoc peccatum, & postea confitebor, quemadmodum aliàs fui confessus. Non ita se res habet. Tardat quandoque Dominus, sed tamen adest tandem. *Ne dixeris: peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens Redditor. Eccl. 5.4.* Motiva ista fusiùs exposita sunt in Instructione Pœnitentis, quæ huic quoque servient loco. Meminisse tamen te velim, ea parùm valitura, si scripta tecum circumferas, nisi meditando virtutem quoq; horum profundè in animum demittas. Erit Confessionale tuum Organum quoddam, pulchrâ quidem specie, sed nullo animarum spiritu. Imò

er si vim tibi loquenti inferas, tamen cum spiritus tepet, necesse est etiam languere oratio. *Non dabis voci tuæ vocem virtutis.* Sermo tuus balistæ ictus erit, sed sine pila ferrea, quo concuties, non franges obstinationem.

Plurimum autem dictis tuis robor admeret alia confusio, quæ foret, si verbis essent contraria opera, neque linguæ responderet manus. Parùm enim fidetur medicinis, quas Medicus infirmus prescribit. Et licet sebrim intra venas occultam ita presseris, ut Pœnitenti videaris sanissimus quâ argumentorum efficaciam nihilominus reprehendes in alijs id, quod tu ipse intra sinum foves & amas! Hæc est causa, ut meritò timendum est, damnosæ illius compassionis, quam ostendunt multi Confessarij erga Pœnitentium vulnera, quia in alienis plagis compatiuntur (quod naturale est) proprijs. Nobilis quidam Transalpinus percontabatur vitum doctum, essentne eadem peccata in diversis regionibus æqualiter gravia. Quispien? responder Theologus, An non Deus in diversis quoque Mundi partibus idem est, sibi que similis? Quia, infert Nobilis, non ubique inveniunt Confessarij in omnibus ejusdem sententiæ. In Polonia si fortè largiùs potando indulsit genio mæco, excessum istum, benignè sine correptione prætermisit Confessarius: at quando carnis illecebrâ vitæ in alienæ uxoris inhonestam consuetudinem incurrit, tam luculentâ me castigari objurgatione, ut terror solus mihi pro freno esset, neque inhiberet à relapsu. Modò curiositate tractus veni in Italiam, ubi & vini abundantia, & usus nocturnarum visitationum, ijsdem criminibus

bus, & intemperantiæ libidinisme involverunt. Sed hinc incidi in Confessarium prorsus ab altero diversum. Crapulam mihi exprobravit tanquam sacrilegium, dimissâ etiam sine levissima admonitione impudiciâ. Ita ipse: eodem exemplo ostendens, quantum profint suaves correctiones Confessariorum, & quantum retrahat ab his liberius adhibendis animus sibi ipsi malè conscius, ejusdemque medicinæ indigus. *In quo enim judicas alterum, te ipsum condemnas.* Rom. 2.

Itaque, qui Confessarij munere funguntur, non simplici duntaxat utatur admonitione; necesse est, reprehensionem quoque admisceat. Errat vehementer, qui illam non adhibet. *Qui increpationes relinquit, errat.* Ita legitur Proverb. c. 10. 17. Quæ in re duo tibi suggeram consilia perquam utilia, unum circa tempus reprehensionis, circa personam alterum. Primò ne corripias Pœnitentem ante finitam Confessionem (2.) quia verba tua facile præberent occasionem pluribus, tacendi aliquod peccatum, & venenum, quod in lingua natat jamjam evomendum, resorbendi. *Da gloriam Dei, fili mi, & confitere: indica mihi quid feceris, ne abscondas:* ait Josue (Jos. 7. 19.) ad perfidum Achan, paternè ipsum potius compellendo, quam Judicis autoritate, usquedum eum induceret ad confitendum furtum, & ut diceret: *Verè ego peccavi, & sic & sic feci.* Postquam confessus est, tunc usus debitâ severitate, subjunxit: *qui turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac.* Comprobando sic observationem à me hinc propositam. Quod ad personam attinet: tria genera Pœnitentium sunt, quos

non expedit objurgare, Pusillanimes, Contriti, & qui autoritate aliquâ sunt conspicui. Reprehendendi non sunt ij, qui pusilli sunt animi, ne timor degeneret in desperationem, & ad casum impellat. Parcendum contritis est, quia, qui in solito modo compunctum severe exciperet, ille aggrediretur ultro sese oblati clavibus ad alienum arbitrium submittentem. Non increpabis deinde alicujus autoritatis homines; hoc enim debita illorum gradui reverentia postulat. *Seniorem ne increpaveris, sed observa ut Patrem. 1. Tim. 5.* Circa hos peculiariter imitare naturam, quæ novit in floribus porrigere medicinam; imò Christum ipsum tibi imitandum propone in ijs compositissimis correctionibus, quas nuntiarum mandavit diversis Episcopis in Apocalypsis, miscendo, quantum licuit, quidpiam laudis reprehensionibus. Delicatum adeò Nobilium palatum est, ut cibos, nedum medicamenta avertentur, nisi probè sint conditi. Quapropter cautè illos admone, & cum (ut fieri solet) aliàs verecundi sint, attende, ne confusionem è vultu promicantem plus æquo accendas. *Non incendas carbones peccatorum arguens eos.* Eccl. 8. 24.

Austeriùs non nihil cum ijs agendum est, qui asperioris sunt frontis, & cordis duri, sua recensent peccata, veluti illustria enumerarent facinorâ, atque ad Confessionem accedunt, tanquam in triumpho sua ostentaturi flagitia. *Induraverunt facies suas supra petram. Jerem. 5. 3.* Contra hos, atque alios, qui sunt inculti, rudes, atque incapaces mitioris tractationis, exequere Apostoli mandatum. *Incre-*

pa illos dure, ut sani sunt. ad Tit. 1. 13. Congrua & opportuna verba erunt ejusmodi. *Inueterate dierum malorum. Plene omni dolo. Plene omni fallacia. Inimice omnis iustitia.* Aliaque sanctis viris usitata: ita tamen, ut eorum Zelus in te nullam aspergatur impatiens maculam. Imperurbatus sit animus, etsi turbationis species foris appareat; quemadmodum in sole, qui licet aliquando eclipsetur, apparet duntaxat, non vera subest eclipsis.

In genere loquendo, cum difficile sit mediam tenere viam, si ad alterutrum deflectendum est, præstat excedere suauitate, quam rigore. Sic enim plus impetabis à Pœnitente, cum Confessarij id eveniat quod vitibus, quæ nunquam sunt fecundiores, quam inter Olivas consistat. Hæc non ideo dixerim, ut imiteris eos, qui sub prætextu benignitatis, non medentur. Nam etsi Confessarius imprudens possit Pœnitenti asserere damnum exasperando vulnera, quibus mederi deberet, ne utique tamen comparandum est damnum illud cum eo, quod excitant tor Confessarij muti, qui nunquam os aperiant, nisi dulcissima verba Heli Sacerdotit propinaturi: *Nolite rem facere hanc. Cavete vobis, quantum potestis, & mox absolvent, non solum non refecando, sed ne incidendo quidem partem infectam.* Unde provenit, ut ipsi met Pœnitentes sæpe numero doleant, seque deceptos querantur hæc intempestiva benignitate, ac se rursus accusent de enormioribus peccatis, quod dubitent, an bene à Confessario fuerint percepta, qui ea irreprehensa transmisit. Quantumvis magnum damnum inferat grandinis tempestas, plus ta-

men nocet extraordinaria serenitas: ut hinc tolerabilior fuisset Palæstinis saxum aut plumbeus turbo, qualis tamen subinde accidit, quam longa annorum tranquillitas, Eliæ temporibus exorta, quando tribus annis cum semestri nulla se in conspectum dedit nubecula.

Verum aliquoties, ut fæxæ corda compunctionis aqua fluant, non satis est ea pulsare semel, repetendi sunt ictus. *Perussit his silicem.* Num 20. 11. Continget, ut quidam etiam adductis omnibus rationum momentis, & adhibitis reprehensionibus nihil moveantur, neque eas signant, unde judicentur rite dispositi quemadmodum si difficiles se monstrarent in acceptanda pœnitentia ipsis injuncta, minusve promptos ad præstandam necessariam restitutionem, vel sui accusationem crebris palliant excusationibus, seque nimia contenderent expeditione festinatione, aut alia parum probata dolentis animi indicia præferrent. Tunc repetendæ sunt industria. Itaque alterum remedium, quod tibi suppedito, efficacius jam memoratò ad vincendam quamcumque duritiam, est Oratio. Sed priusquam est eorum robur ac valorem cognoscere.

Dudum contra Naturam questus est Plinius, quod hominem nudum omnino ac inermem in hanc lucem edidisset, ceteris animalibus tam prævidè munitis. Ineptè uti sæpius solebat, accusabat illam Providentiam, cujus non penetrabat consilia, quasi etiam ipse cuperet eorum adfectum numero. *Qui quacunquæ ignorant, blasphemant.* Jude 10. Si armis destitutus est homo, an non manus habet? His clausum

tenet integrum armamentarium; adeò, ut cufis, emisisque per balistas fulminibus non modò se reddere queat formidabilem, ululatu lupum, rugitu leonem, sed cælum quoque ipsum tonando efficere. In hunc modum responderi poterit Peccatorum lamentis, quando irendidem exaggerando propriam fragilitatem videntur tacitè inculcare Providentiam, suorum lapsuum auctorem, quod illos non exere, sed luto formasset. Sed nunquid non vobis Deus reliquit Orationem? Scitote itaque (jure ipsis poterit reponi) quod in sola Oratione vobis instruxerit locupletissimam officinam, in qua lutum vestrum chalybe solidius efficitur, & non solum scuta, quibus vos contra hostes vestros defendatis, sed & omnis generis tela & enses ad inferendam cladem possibilitis fabricare. Contulit Deus tantam vim & efficaciam Orationi, ut, quando ab ipso quidpiam petitur ad salutem spectans, neque petitio aliquo labore defectu, certò ac infallibiliter obtineatur quod petitur. (3.) De quo quidem ita certos nos esse iussit divino suo ore, ut, qui dubitaret, vel eum potestate defecisse, vel fictè promississe, sentire videretur. Imo ut excitaret torporem nostrum ad arripiendum hoc remedium, effecit illud non solum opportunum, sed etiam necessarium: cum probabilissimum sit (4.) salutem de lege ordinaria (quæ est illa, quam Providentia communiter sequitur) quod post primam gratiam cetera auxilia ad salutem non accipiantur, nisi petantur. Ut propterea in libro de *Ecclesiasticis dogmatibus*, cujus Auctor habetur S. Augustinus, scriptum legatur: *Nullum credimus ad salutem, nisi Deo invitante venire;*

nullum invitatum, salutem suam, nisi DEO auxiliante, operari; nullum nisi orantem, auxilium promereric. 56. Hic stylus est Curia cœlestis, conferre gratias suas promptissimè, sed supplicantibus. Adeò, ut magni Nominis Theologi doceant, quod quibusdam peccatoribus penitus excæcatis, insanis & induratis, subtrahta sint non solum auxilia extraordinaria gratiaë efficacis, sed & solita provisio gratiaë sufficientis (5.) & solum ipsis relicta sit facultas sufficiens sese Deo commendandi, ut videatur deduci posse ex celebri Concilij Trid. sententia: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Sess. 6. c. 11. ex Aug. de nat. & gr.* Si non utantur clave hæc aurea, ad hauriendum ex divina misericordia cellam vivificam liquorem, prostratis suis vitibus, nulla spes ipsis superest, effugium nullum, pereundum est. Neque ulli nisi sibi ipsis mortis suæ causam possunt adscribere, quia voluntaria illa negligentia recurandi ad Deum, sufficientissimè illorum peccata reddit voluntaria, ac voluntariam perditionem. Quod si verum est, quid porro evidentiùs declarare potest necessitatem orandi? Cum pestifera lues præteritis annis universam occupasset Siciliam, neque Medicorum paucitas par esset maxima agrorum multitudini, visum est in publicis vijs & plateis præconum voce proclamandum unicum mali remedium, quod erat haurire potum ex nive. Opranda hodie esset tanta vocis contentio, quæ in plateis audiretur ab usurarijs, in lupanaribus à meretricibus à prædonibus in sylvis, atque ab ijs maxime, qui longo jam tempore immergi sunt flagi-

gitijs, perciperetur consilium: commendate vos Deo, commendate vos Deo! Anima perdidit, & prope dixerim, perdidit, bene advertite. Nullum inter vos atque damnato intercedit discrimen, nisi quod in potestate vestra sit, uti oratione. Vide te pontem unicum vobis relictum, per quem tot mala, quibus circumdati estis, effugiatis. Nisi in isto salutem queratis, jamjam Tartarus vos cruciandos ignibus apprehendet. Nihil vobis aliud superest, nisi, quemadmodum scorpioni flammis circumdato, sine remedio desperatio.

Sed relictis his, ad te redeo; Virga ista, quæ mira patrare solet etiam in cordibus induratis, dupliciter tibi debet esse usui. Ardentibus votis Numinis commendandus à te erit Pœnitens malè dispositus; eique significanda, id ipsum pro se faciendi, necessitas summa; atque demonstrandum, quod, uti jam dictum est, in ipso potestate ac manibus consistat, obtinere à Deo mutationem animi, & vitæ suæ, præsidio Orationis, factaque mutatione perseverantiam. (6.) Ostende illi quoque modum efficaciter orandi, nempe cum humilitate, perseverantiâ, & fide: (7.) Quia particulariter circa ultimam conditionem fidei, duplici modo gravissimè potest errari, per excessum scilicet, & defectum. Peccant excessu, qui, cum in accumulandis sceleribus sint assidui, paucis quibusdam precatiunculis ad Divæ Virginis honorem recitatis confidunt, non secus, ac si sub exitum vitæ securitatis literas pro suis possent impetrare peccatis, & quæ est peccantium Advocata, constituere flagitiorum Patronam. Anfer itaque ab ipsis tam perniciosam deceptionem, quia sicu-

ti nullum est corporibus pestilentius venenum, quàm quod cum lacte bibitur, ita nihil est animæ magis lethiferum, quàm cum Oratio efficitur peccaminosa: *Ratio ejus fiat in peccatum.* Ps. 108. 7. Non enim instituitur ad tollendam ex se animæ mortem, sed soporem lethalem conciliandum. Errant deinde alii defectu confidentiæ (quorum numerus videtur esse major.) Hi cum in aliquod peccatum fuerunt lapsi, intermittunt consuetas devotiones, falsò persuasi, se, quamdiu vivunt in tali statu, nihil inde capere utilitatis: itaque negligunt ad Deum recurrere, quod dicant, indignos se esse qui exaudiantur. Hi quoque omni studio docendi sunt suum errorem, apertè demonstrando, quod, tametsi quis perdidit gratiam, & ipsa opera bona tantum non præstent, ut is non habeatur pro mortuo, conducant nihilominus per modum dispositionum redeundi ad vitam: juvant quoque, ne Deus ita repente gladium eorum cervicibus impendentem sinat cadere, juvant, ut concedat tempus confitendi, dolendi, & se præparandi; juvant ne improvisus adveniat ad exigendas rationes tunc, quando conscientie libri plus sunt intricati. Quod verò indignos se judicant, qui audiuntur; est illud velamentum pigritiæ, speciei reverentiæ. Deus exaudire nos non debet intuitu bonitatis nostræ, sed suæ. *Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter Nomen sanctum meum.* Ezech. 36. 22. Exigit servitia, ut exaudiamur; vult habere sibi supplices. (8.) Hinc fit, ut Peccator aliquis plus obtinere possit, quàm Justus, si majorem habeat fiduciam, præ isto. Nam, licet Oratio illius, qui est in statu

peccati, careat merito, quia meritum provenit ex charitate, potest tamen habere efficaciam, quia vis & efficacia procedit ex fide: (9.) Et hoc est id ipsum, quod juxta S. Basilij interpretationem insinavit Christus quando dixit: *Si non dabit illi, eò quod amicus ejus sit, propter importunitatem tamen ejus* (quod idem est, ac, *propter importunitatem*) dabit illi. Luc. 11. 8. (10.)

Quod si etiam distinctius tibi dari præxin eorum desideras, quæ hucusque in isto Capite exposuimus, accipe sequentem. Quando Pœnitens tuus manifestandi se tibi finem fecerit, quantum necesse est ad cognoscendas ipsius iniquitates & inclinationes, si non esset optimè dispositus; selige ex motivis initio hujus Capitis adductis rationes quasdam robustiores, magisque illius capacitati ac necessitati idoneas, quibuscum meliùs ad Absolutionem disponas, exaggerando peccata ab ipso commissa, non tamen generaliter duntaxat, neque nimium distinctè. Non nimis in genere, quia doctrina universalis non admodum videtur esse utilis: Non distinctè nimis, Nam si cuivis delicto volueris annexere admonitionem, eris oppidò molestus & fastidiosus. Restat itaque, ut fecernas unum ex notabilioribus, & circa ea verbis tuis studeas excitare detestationem, atque animosum decretum: quod cetera omnia involvat. Cum autem posset accidere ut in proluxa Confessione ea, quæ majoris sunt ponderis, memoriâ elaberentur, adhibe signum, quod ab aliis non advertatur. Quidam singulis digitis assignant peccatum aliquod mortale ex ijs, quæ frequentius solent recurrere: Blasphemias, Furta, Odium, Luxuriam,

Omissiones circa præcepta propej status, ac tum suo tempore singillatim, quæ casu occurrerint, proferunt. Ego ad tam minutam observationem non descenderem, nisi viri doctissimi in suis libris (1.) longè sublimioribus isto, me docerent, in elaboranda gemma ad eò pretiosa, qualis est gratia, longè excellentior adamante, etiam minutis non esse prætereundas. Si deinde his omnibus peractis, nihilominus in extraordinario casu cor indurati hominis non emolliatur, non ideo despondendus est animus, neque veluti post irritum assultum solvenda obsidio. Perge, & excitato saltem in Pœnitente desiderio recuperandi sanitatem (raro in hoc ægrorum genere, at tamen necessario) præscribe illi, quoties in die coram venerabilissimo Sacramento, aut Beatissimâ Virgine debeat supplex flagitare hanc contritionem, donec elapso temporis spatio (uti præsentibus postulabunt circumstantiæ) sive dierum, sive hebdomadum, mutatâ voluntate ad te redeat, peratque Absolutionem. Et talis mutatio admirabilis per experientiam te docebit vim atque robur Orationis; cui tu interea ipsemet quoque debes insistere, ad obtinendam à Deo miseræ hujus animæ salutem: siquidem oportet hic imitari, quod Jobum fecisse legimus, & stygio lupo maxillas elidere prædamque eripere, mordicus apprehensam. *Contrebam molas iniqui, & de dentibus illius aufereram prædam.* Job. 29. 17. Neque solum in his rarioribus casibus, sed etiam in reliquis, Oratio, tanquam instrumentum omnium tuarum actionum, in ministerio tam sublimi erit adhibenda. Hanc oportet præcedere, comitari ac subsequi. Antequam te conferas ad excipien-

piendas Confessiones, implorandum est Dei auxilium, ne erres. *Damih, Domine, sedium tuarum Assitricem Sapientiam, ut mecum labore. Sap. 9. v. 4. & 10.* Invocandum est illud, cum jam aures præbes confitentibus, præsertim in quibusdam difficilioribus casibus, ut securè eos resolves. *Cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. 2. Par. 20. 12.* Invocandum est denique finito opere, ut tibi Deus elementissimè dignetur condonare omnes errores, in tam sancto exercitio admissos, & ratum habeat, atque perficiat id, quod ille solus est operatus. *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis à templo tuo. Pf. 67. 29.*

Summopere autem desidero, ne existimes, observationes istas nimium esse molestas, scrupulosas, atque superfluas. Denique quodnam omnium difficillimum opus est, quod Divina Providentia aggreditur, nisi mutare cor peccatoris? quippe hic solum invenitur resistentia in materia contumaci & refractaria operanti. Quare nulla unquam industria videri debet immodica, quæ prædictum cor disponatur tuà operà, ut se patiat à Deo tractari, quemadmodum argilla in manu figuli, qui ex vase contumeliam intendit formare vas honoris. Ex altera parte præcipitando hanc curationem ex impatientia, luculentum animæ tuæ vulnus infliges, cum & tibi, quod alijs medicis, eveniet, qui ægros occidunt impunè. Si gravem in munere tuo admittes negligentiam, malum redundabit & in malè curatum, & malè medentem, pari utriusque exitio. Quare antequam Absolutionem imperias Pœnitenti, vide, an

in ipso inveniantur debitæ dispositiones circa peccatum. *Occide & manduca. Ad. 10. 13.* sibi dictum audivit S. Petrus tunc, quando vidit descendere linteum plenum serpentibus &c. quod ipsi è celo parabatur ir cibum. *Occide & manduca.* Ut hinc quivis Sacerdos intelligat, ad audiendas Confessiones expositus, ut peccata populi comedat, quod, si talia peccata necdum mortua sunt per contritionem, aut saltem moribunda per attritionem, necesse sit prius occidere, antequam comedat, Pœnitente efficaciter disposito ante absolutionem ad dolorem. Aliam illæ vipera devorata viva, mortem afferent, prius quidem Matri, quæ eas peperit, hoc est, Peccatori, & tum incantatori, qui suâ locordiâ illas vivere permittit, nempe Confessario. *Occide itaque & manduca.*

(1.) *S. Aug. tr. 72. in Jo. S. Thom. p. 1. q. 113. art. 9. ad 2.* (2.) *Castrop. de Sac. Pœn. tr. 23. disp. un. p. 19. §. 2. n. 4. in fine.* (3.) *S. Th. 2. 2. q. 83. art. 15. ad 2. Suar. to. de rel. l. 1. c. 23. n. 2. & c. (4.) Suar. l. c. 28. n. 7. Less. l. 4. de Summo Bono c. Tertio quia est medium. (5.) Bellarm. Contr. to. 3. l. 2. de Amissione gratia, & stat. peccati c. 14. Tertio observand. Card. Pallan. in arte perfect. l. 2. c. 2. Vid. etiam Suar. l. c. c. 28. n. 3. in fine. (6.) *Vasq. tr. 2. m. 9. q. 114. Suar. to. 2. de gra. Disp. 12. merito. c. 28. to. 2. de rel. l. 1. c. 26. n. 1.* (7.) *S. Th. 2. 2. q. 83. art. 15. Suar. l. c. 23. ad 28. (8.) S. Th. l. c. art. 16. ad 2. Suar. l. c. c. 25. n. 3. in fine Tolet. in Jo. 16. Annot. 31. (9.) S. Th. 2. 2. q. 83. art. 15. ad 3. Laym. l. 4. Tr. 1. c. 1. n. 10. §. Miximè. (10.) S. Bas. de const. monast. l. 2. (11.) *Laym. de Sac. Pœn. c. 13. n. 9.***

CA.

* * * * *

CAPUT IX.

Quomodo se gerere debeat
Confessarius erga Blasphemos.

Imaginare tibi hominem quempiam, qui nunc in hunc Mundum introductus appareat, & subito plus quam humano lumine illustratus, uno simplici intuitu aspiciat & comprehendat multitudinem, varietatem, consensum, unionem ac majestatem rerum omnium admirabilem quæ hoc Universum constituunt; possétne is in tanto mentis stupore atq; ecstasi judicare possibile, ut Auctor adè pulchræ Machinæ ab ullo blasphemetur? Et si postea intelligeret, non unum duntaxat inveniri, sed millenos ac millenos, qui eum blasphemis lacebant, atque hos ipsos esse, quorum gratiâ Universum istud fuit creatum, cæli Conditoris imperio præfixum sibi cursum peragunt, elementa laborant; An non hoc audito, velut æstro percitus, in furorē ageretur puderetque cum hoc hominum genere communem habere naturam? Et tamen hîc est excessus, quem sicis oculis quotidie intuemur, dum blasphemia ista, quæ sacrosanctum Dei nomen injuriosè invadendo, jure dici potest prodigium iniquitatis, modò ob frequentiam vix curatur, & pro nihilo habetur. Nunc ipsam curam, & primarium scopum nostrum accedendo, omisâ celebri divisione blasphemæ in hæreticam, ac simplicem, eam ad nostrum propositum duplicem considerabimus. (1.) Sunt nonnulli, qui horrendas illas voces ex concepta ira, stultissimè contra Deum proferunt: alij verò stimulante quidem

R. P. Segneri Instruct. Confessarii.

ira sed adversus creaturas insaniant. Priores veluti rebelles Notorij, manifestâ rapinâ Deo honorem auferunt, posteriores tanquam occulti prædones, recto furto eundem diripiunt. Quod ad primum genus attinet, rarò eveniet, ut tam stulti ac rabiosi dæmones ad pedes tuos accidant, cum nemò adversus Deum bellum suscepturus sit, qui non prius sibi ipsi hostis extiterit, exuto omni humanitatis sensu. Et si quando contigerit, ejusmodi aliquem te offendere, erit plerumque is è pessimiliforum sæce quispiam, qui cum nummis animam, & cum anima intellectum perdidit. Plures secundi generis inveniuntur homines qui choleram intus accensam, nesciunt alia ratione restringere, nisi (veluti totidem parvi Vesuvij) impiissimorum verborum flammam in altum evomant, ponantque in calum os suum, *Pf. 72. 9.* Tamen postea protestentur, se non habere intentionem eousq; extendendi suum peccatum.

Loquendo itaque de istis, familiaris eorum sermo est, cum exardescunt: *Corpus Christi. Sanguis DEI.* Et ubi in Lege antiqua tanta erat divini Nominis veneratio, ut summo solummodo Sacerdoti liberet illud aureæ laminæ incisum in fronte gestare, quando intra Templumungebatur officio, nunc quoties respiratur, toties illud impiissimo ore contaminatur ob res vilissimas, & nugas: Hoc sedantur furia, reguntur fraudes, injustæ obsequantur negotiationes. Docent tamen aliqui DD. (2.) quod verba ejusmodi, *Corpus Dei, Sanguis Dei,* quando impetus ille, quo proferuntur, non intendit ipsum Deum offendere, non sint blasphemæ,

G

phemia,

phemix, & qui sic loquitur, etsi non prodatur, se linguam in ore ferre Christianam, non tamen habere diabolicam. Verum tamen pace illorum iudico, in praxi frequenter contrariam sententiam esse veram, quam tradunt graves Doctores (3.) ita, ut prædictæ voces, *Corpus, Sanguis, sanguis*, sæpius à gravi culpa non possint eximi, etsi nullam contineant falsitatem, neque ex ira contra Deum profundantur. Ratio est, quia hi, qui timorata sunt conscientia, ijs auditis graviter commoventur, apprehenduntque insignem Divinæ Majestatis contemptum; ipsi quoque talium sermonum auctores, nisi à consuetudine penitentis sint excæcati, postquam subsidit effervescentis bilis, & mens novo serenatur lumine, sæpius hanc ipsam advertunt irreverentiam, & de se pœnas repetunt. Signum itaque est, quod hæc voces juxta communem sensum apertam contineant Divinitatis vilipensionem, ideòque veluti blasphemix sint fugiendæ. Præterquàm, quod, si non forent blasphemix, sæpenumero sint perjuræ, adhiberi solita ad addendum pondus comminationibus, quas sese vindicaturi faciunt ejusmodi verbis: *per Corpus Dei, hoc non impunè feceris! Per Dei sanguinem, hoc mihi lues!* itaque in ceteris. Ad eò, quocumque modo voces has accipias, veluti ensis manubrio carens, te omni ex parte vulnerabunt. Optarem proinde, ut honor Dei conculcatus te immenso Zelo accenderet, ad exterminandas è lingua Christianorum indignissimas has voces, earumque similes, atque ad ablegandas in abyssum, unde prodierunt. *Factus est in corde meo quasi ignis exarsuans, claususque in ossibus meis,* dicebat Hiero-

mias c. 20. 9. *& defeci, ferre non sustinens.* Et cur istud? *Audivi enim contumelias multorum.* Quæ sunt istæ blasphemix ad eò usitata, & *terrorem incutitu*, qui in piorum consequitur animam.

Sed quibus utendum est remediis adversus hanc phrenesin? hæc lenia nihil proficiunt, quia morbus talia non expulit. Sacrosanctum Concilium Lateranense (4.) denuntiat omnibus Confessoribus, quod, si blasphemis non imponerent congruas pœnitentias, se ipsos illorum delictorum facturi sint participes. Imò hoc ipsum Concilium vult, ut non solum Sacerdotes, sed in genere omnes Fideles (ubi justus metus notabilis damni non obstat) teneantur semper corrigere blasphemantem, etsi spes nulla sit emendationis (5) ut, si una lingua Deo honorè abtulit, eum restauret altera. Porro remedia sunt duplicis generis. Alia serviunt ad castigandas damnatas has linguas, ob transgressiones præteritas: alia quasi pedicas injiciunt, ob futuras. Quare ultra pœnas consecras Orationis, jejuniij, flagellationis, elemosynæ, flagitiosis his injunges, ut aliquoties linguam lambendo terram circumducant, toties ad pedes Crucifixi abiectioni præcentur veniam, totidem recitent Rosaria non ex Dominica Oratione & salutatione Angelica, uti usus habet, concinnata, sed ex alijs laudibus Divinis, quibus plùs mentem applicent, veluti *Gloria Patri, &c.* aut his verbis, *Laudetur Christus Jesus,* aut similibus, ita ut hujusmodi actibus satisfaciant titulo justissimæ contumeliam. Quantum attinet ad remediis præservativa, opportunissimum videtur

esse illud, quod adversus basiliscum solet adhiberi, videlicet oppositum eidem speculum, quo horribilissima facies repræsentata, ipsimet intuenti vitam solet eripere. Hoc artificio utere cum his quoque diabolicis. Statue ante oculos execrabilem malitiam illorum peccatorum, quæ ab ipsomet Christo Domino appellatur irremissibilia: quoniam, tametsi (absolutè loquendo) non sint plagæ nullo pœnitentiæ balsamo sanandæ, nihilominus præ cæteris ad eò purulentæ atque profundæ existunt, ut raro sanentur, nisi in utilitatis industrijs. Sermones ejuscemodi satis demonstrant, ad quam patriam pertineant peccatores; ideòque quod olim Petro fuit objectum: *Vere, & tu Galilæus es, nam & loquela tua manifestum te facit.* Idem cuique horum dici poterit: *verè & tu reprobuses.* Plurimum hæc voces impiæ atque sacrilegæ conveniunt cum maledictionibus reproborum in inferno. Ita, quemadmodum in Musica binis instituta choris, quorum unus in superiore loco, alter inferiùs consistit, ex sibilis draconum infra terram sepulcorum, addiscunt serpentes isti humanam referentes speciem, similem formare sonum, & ex his blasphemijs resultat Echo. *Est & alia loquela contraria morti,* ait Ecclesiasticus c. 23. 15. ubi Græca interpretatio exponit, *respondens Morti.* Quia hæc vera est vocum alternatio, cum turbatissima dissonantia. Et in quem finem ista omnia? quo prætextu? aut cui bono. Non oblationis causâ; quippe blasphemix participationis veneno etiam amarissimo. Non existimationis sibi apud alios comparandæ gratiâ: Nam, si infamis habetur, qui

contumeliam infert Principi, juxta legem, *tex. in E. Quisquis ad L. Juli Majest.* Quanto magis infamiâ notabuntur, qui blasphemant Dominum omnium Principum, qui est *Rex Regum, & Dominus Dominantium?* Non utilitatis alicujus studio; Nam quando blasphemarunt, num ideo dispendium, quod passi sunt, refarciunt? Quis ergo horror, sine ullo emolumento animam onerare tam immani crimine, ut nec in ipso inferno inveniatur gravius. Et ubi damnati vellunt manum illam, à qua torquentur, moribus dilacerare, ipsi damnatis crudeliores eandem beneficam, quæ ijs vitam conservat, sanitatem, opes, liberos & quidquid possident, execrantur. Nomen illud, in quo unico salus illorum posita est, proscindunt contumeliis, conculcant sanguinem, qui solus eorum potest extinguere debita. Rectè ergo compellatur Deus, ne desistat punire eum, qui talia audet, cum blasphemix ex peccatorum genere sit, quod plura alia supponit. *Ne desinas ab homine iniquitatis, qui addit super peccata sua blasphemiam.* Job. 34. 36.

Hujusmodi remedia majore pondere semper ijs blasphematoribus porrigenda erunt, quos supra memoravimus, & accommodanda illorum necessitati singulari. Et idcirco cuperem te non nihil cum ipsis esse indiscretum. Hinc si tales, qui apud te molestissimas has linguarum sordes deponunt, homines sint vilis conditionis, uti certè sunt vitæ abjectissimæ, vellem te aliâ uti linguâ cum ipsis, sed ita asperâ, quæ veluti Leonis lambere non posset, nisi provocato sanguine. Cum secundi generis blasphematoribus, mandanda

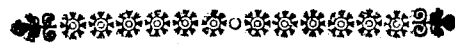
randam non nihil est Acrimonia quadam benignitate, non autem quæ ipsos non sinat agnoscere peccata, quæ perpetrârunt: Quare audiendæ non sunt excusationes illæ tanquam legitimæ: Ego ejuscemodi verba non profero animo afficiendi Deum injuriâ, sed ex consuetudine, & iracundiæ commotione. Nam quantum ad choleram attinet, an desunt alia verba, quibus eam reprimant? Nimiùm foret, si quis verborum suorum jaculis aliam, præter sanctissimum Dei Nomen, metam non posset statuere. Spectando verò consuetudinem, si illam advertant, tenentur adhibere diligentiam ad eandem extirpandam. (6.) Et tamen communiter non curatur. Præterquam quòd voces hoc modo prolatae, ipsis ordinariè sint voluntariæ, non solum in sua causa, quæ est prava consuetudo, sed etiam in se ipsis, atque effectu. Nam quantumcunque miseris istis rationis lumen ex subitaita occidere solet, nihilominus non tam deusa repente nox ingruit, ut non confusè gravissimam Divino honoris illatam linguâ suâ injuriam agnoscant.

Quæ modò de blasphemia dicta sunt, possunt quoque juvenis perjuris applicari, quod alterum telum est, & quotidie in sanctissimum Dei Nomen solet vibrari, nullâ habitâ ratione, quòd demum in caput illius recidat, qui illud intorsit. *Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus eadet.* Eccl. 27. 28. Sed nolo hac in re esse fusior. Id solum observari à te velim, quòd multi inveniuntur, qui, cum non jurent cum falsitate, quæ illud est, in quod denique omnes resolvitur perjurium, (7.) nihil sibi religioni ducunt, jurare quovis

momento absque necessitate, ac si non clarè à Deo fuisset denuntiatum: *Non habebit in fontem Dominus, qui assumpsit Nomen Domini Dei sui frustra.* Eccl. 20. 7. Abusum hunc adeò in tantum radicatum, necesse est pro viribus à te rescindi. Nam tamen si verum sit, juramentum temerè factum citra advertentiam non propriè dici perjurium, itaque minus esse culpabile (8.) nihilominus facillimum est, ut tale evadat. *Vir multum jurans, ait Ecclesiasticus, implebitur iniquitate.* c. 23. 12. Qui multum jurat, hoc est, sine utilitate, etsi non falsò juret, tamen implebitur iniquitate. Non est tunc plenus, sed brevi implebitur; quoniam quàm difficile est multa loqui & non mentiri, tam rarò abesse solet à frequentejuramento perjurium, perexiguo enim intervallo inter se distant juramentum superfluum, & impium, ut expendit S. Augustinus. (9.) Cogita, hac in re Animæ accidere, quod in sortalicio aliquo solet evenire. Quamdiu exteriora munimenta defenduntur, nihil timetur, at quando hostis pervenit ad fossarum margines, facillimum est inde superare muros, & sua ibi signa figere. Audi proinde consiliium Christi, *Non jurare omnino.* Matt. 5. 34. Hoc est, sine urgentissima causa, alio juramentum vanum brevi viam parabit juramento falso. Quemadmodum facile contingit, ut pauci milites incautè in murum admissi, portam aperiant maximo exercitui, qui foris expectat. Certe, qui non timet grande hoc periculum, non intelligit, quantum malum sit perjurium, neque scit, quòd Canones sacri non solum declarent hujus criminis reum infamem

(10.) verum etiam gravissimis verbis præscribant, ut in imponenda pœnitentia par habeatur homicidæ; quamvis Theologi longius progressi asserant, malitiâ quoque esse superiorem. (11.) *Prædicandum est, ut Fideles perjurium caveant, scientes hoc grande scelus esse, nec levem perjuris pœnitentia modum imponendum, sed talem, qualis homicidio imponitur, & ceteris criminibus capit alibus.* (12.)

(1.) Valent. 2. 2. disp. 1. q. 13. pu. 1. Sanch. in Decal. 2. c. 32. n. 2. (2.) Navar. in Man. c. 12. num. 85. Cajet. in sum. V. Blasphem. (3.) Suar. to. 1. de Relig. rr. 3. l. 1. c. 6. n. 11. Tol. l. 4. c. 13. n. 6. Sylvest. V. Blasphem. n. 3. in fine. Sexto quando. (4.) Concil. Later. s. 9 Navar. in Manual. s. 12. n. 83. (5.) Concil. Later. l. c. Navar. l. c. Lessius de Just. l. 2. c. 45. dub. in fine. (6.) Tol. l. 4. c. 13. n. 7. Sa. V. Blasphem. Sanch. l. c. n. 43. & lib. 3. c. 4. n. 11. (7.) S. Thom. 2. 2. q. 98 ar. 1. ad 1. (8.) Sotus l. 8. de Just. q. 2. art. 3. & de cavendo juramenti abusu c. 12. (9.) S. August. to. 4. lib. de mendacio circa medium. (10.) C. Quicumque 9. q. 1. (11.) S. Thom. Quod lib. 1. ar. 18. Sotus l. 8. de Ju. ar. 3. Sanch. l. 3. in Decal. c. 5. n. 37. (12.) C. Prædicandum. 22. q. 1.

CAPUT X.

Quid agendum Confessario cum ijs, qui tenentur facere restitutionem.

Alterum vitium, minus diabolicum, sed non minus obstinatum, est Avaritia, sæpius in sacris litteris appellata

servitus idolorum. Est enim Avarus par Idololatæ, non solum ob materiam, quam adorat, aurum videlicet, sed etiam ob affectum, quo illud colit, nempe super omnia: unde quotidie cernimus, affectui huic cedere debere quemcunque alium; & si amori voluptatis homo postponat parentes, utilitatis studio etiam odio prosequetur, & pro hostibus habebit filios. Quare nescio an marmor illum sit invenire durius & contumacius, illo, qui rem possidet non suam. Quamcunque aliam figuram faciliùs illi poteris imprimere, quàm cordati alicujus Zachæi, qui non dicat, *Reddam*, ut hodie mos habet; sed *Reddo.* Et recipia expecteris, in tam duro opere sæpius ferri aciem terundi. Jejuna vit Achab, servidi Prophetæ minis territus, substrato dormivit cinere, vestem regiam permutavit cilicio, capite in terram inclinato luctum prætulit, veruntamen vineam Nabotho ereptam non restituit. Adeò verissimum est, inter fructus dignos pœnitentiæ, hunc esse ultimum, qui mature scat.

Sed ut ad remedia veniamus, quæ conducant ad eundem obtinendum, majoris claritatis gratiâ, distinctionem hanc præmittemus. Vel obligatio, quæ pœnitens constringitur ad faciendam restitutionem, est manifesta, vel dubia. Si est dubia, quando tibi non fides ex improviso litem cum autoritate decidere, differ tantisper, dum casum penitus examines, aut consilium exquiras; vel tandem potes (si Pœnitens vere appareat paratus ad præstandum id, ad quod obligatur) cum absolvere, datâ tamen tibi promissione, & consultatum viros doctos, ac quodam

vistum fuerit, reipsa exequendum. (1.) Quod si e contrario obligatio certa est, video te in grandi versari labyrintho, modico instructum filo ad inveniendum exitum. Ratio est, quia si Penitentem cogas pramittere restitutionem. Absolutioni, videris uti extremo rigore, & ipso Jure ad inferendam injuriam abuti. *Summum jus, summa injuria.* Si vero absolvas, sponcione accepta restitutionis prompte faciendae, casus erit admodum rarus, ut flores isti fructus afferant. Ecce, finita Confessione, *quasi Oliva projiciens florem suum. Job. 15. 3.* Quippe non est difficile, animo concipere restitutionem, at facto ipso implere, id perquam arduum videtur: adeo ut nonnulli instar elephantis, sine fine cunctentur in lucem edere partum, ac tandem mirum est, si post longum tempus non etiam patiantur abortum. Non sibi timuit Pharaon a feminis Hebraeis, sed solummodo a masculis; hinc permittebat multiplicari puellas, quantum volebant; cum e contrario infelicis pueruli non sinerentur vivere vel unicam horam. *Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite; quidquid feminini, reservate. Exod. 1. 2.* Hoc ipsum agit Diabolus. Multiplicentur verba, quae sunt seminae, tantummodo submergantur opera, quae sunt masculi. Quare hoc age, si decreveris impertiri Penitenti Absolutionem, persuasus bona voluntate, quam praefert, saltem memor sis; ut praefigas ipsis tempus restitutionis, modumque praefibas. Modum quidem, nam si creditores sint certi, non licebit eam facere pauperibus nomine elemosynae, aut Sacerdotibus, ut legant Missas: sed tradat tibi pecuniam aut

alteri homini fido, ut secure in manibus domini perveniat. Tempus vero designandum est; Nam promissiones terminatae, *restituam*, non ita fortiter stringunt, uti aliae, *restituam* immoderate temporis spatium: praefertim si SS. charitatis sumptionem interdixeris, quousque restitutio fuerit peracta, aut a creditore per alium obtenta dilatio.

Haec limitationes solummodo locum habent in casibus, in quibus res aliena non actu est in potestate Penitentis: alius enim tu adeo, non confectio Absolutionem illi, nisi quamprimum hanc praemiserit. Quamdiu noxius tibus indigestus haeret in stomacho, facile ejicitur per vomitum. At quando per concoctionem in chylum convertitur, & ex hoc in sanguinem, ac denique in ossa, vix ulla medicina eum amplius valebit extrahere. Simili modo in re ablata, si expectaveris, donec Penitente consumatur, atque ad sustentationem familiae usurpetur, num prudenter sperare potes, unquam securam restitutionem? Quod si antehab jam pluribus Confessariis hanc promississet, fidemque culpabiliter fefellisset, memor esto eorum, quae supra de relictis diximus, & nisi te praesentes circumstantiae extraordinariae compunctionis cogant aliud agere, liberè ei nega Absolutionem. (2.) duplici ex causa, uti alio in loco expendimus. Primum quia nemo tales potest prudenter judicare: despositos ob iteratam saepius infidelitatem, juxta celeberrimam S. Augustini doctrinam: *Si res aliena reddi possit, non reddatur, poenitentia non agitur, si simulatur.* Et quid hoc aliud est, quam

imitari crocodilum, qui dum plorat, devorat, & praedam, quam dentibus apprehensam tenet, suis perfundit lacrymis. Deinde, quia tamen tales bene essent dispositi, & ex animo sincero loquerentur, non debet ipsos Confessarius relinquere in proximo periculo relabendi in consuetam omissionem, sed, quando Confessio dilationem admittit, debet eos constringere, atque praemissa debita restitutione, in tuto extra omne discrimen constituere. Hac ratione Sacramenta sunt salutaria, & non perniciosa. Postquam soluta est obfidio, censent periti Medici, non esse praebendum cibum desideratum longam famem perpeffis, antequam stomachus expurgetur. Ratio consilij hujus in aperto est, quia per continuam talem in ediam, ventriculus alimenti avidus, toto ex corpore humores noxios attraxit, quibus si commisceatur cibus, nutrimentum convertitur in venenum. Patri cautela utendum est in hac cura: & quando Penitens & immodica habendi fame, longo jam tempore conscientiam alienis bonis oneravit, primum adigendus erit, ut animam mundet, & leveat crassis istis humoribus, & tum ipsi porrigendum erit salubre Sacramentorum nutrimentum: alioquin cibus intempestive sumptus mutabitur in venenum, & brevis sanitas, quam infirmo communicas, subsequente relapsu magis reddet deploranda. Verum est, quod, quantumvis hic atq; alibi tam afferanter edixerim, negandam esse interdum aliquibus Absolutionem; Nolui tamen ita existimes dictum, quasi verò cupiam magnopere te pronum esse ab vibrandum ictum, quo gravior a Com-

fessarii manu infligi nequit, & cujus proinde gravitas bene prius ponderanda, ut justitiae congruat. Vide, quid caelum agat, quando parat ejaculari sagittam; prius se nubibus operit, veluti in signum maestitiae, deinde, si fulmen jaciendum est, minas praemittit tonando, ut appareat, quod equidem feriat, mallet tamen non ferire. Similem moerorem prudenter tu quoque demonstrabis, priusquam ad tam functionem executionem descendas. Differ Absolutionem, non nega: & quando neganda erit, fac ut intelligat Penitens, hoc esse remedium expedientissimum praesentis suae indispositioni adhibendum: dic illi, quod satius esse judices, eum consistare cum emolumento, quam nimiam indulgentiam decipere: suavissimis verbis mel illine aculeo; atq; ostende, repulsam hanc (refutatis, quos attulerat, praetextibus) non ex odio provenire, sed amore.

Verum necdum tibi primariam punctum earum difficultatum exposui, quae circa Avaritiae curam accidunt. Humor ille tenacissimus eosdem post se trahit, effectus in ijs, qui illo sunt involuti, quos pituita in paralyticis. Subinde membra moveri prohibet, subinde praeter motum etiam sensum extinguit. Quid dicam? incidet in nonnullos, qui plus amant pecuniam, quam conscientiam, seque cum stolidi illa Tribu aeternam abdicabunt possessione terrae promissae, dummodo statim ac impraesentiarum sterili agro possint frui cis Jordanem. Incapaces omnino sunt intelligendi propriam obligationem, & si tandem capiant, potius satisfacere per Testamentum, tanquam non possent esse frugi, veluti vipera, nisi mor-

mortem. Paralysis ista, quæ sensum opprimit, non ita frequens est morbus, est tamen in plerisque lethalis, ad id ut nisi virtute Orationis ad sanio rem mentem revocentur, ac respiciant, parùm de eorum salute liceat sperare: Alij è contrario non sunt orbat i sensu, sed movere se nequeunt. Probè intelligunt suam obligationem, credunt, fatentur, atque etiam ei cupiunt satisfacere, sed vires illos deficient; non possunt. O quàm difficile est penetrare atque discernere, quando istud *Non possum* proveniat ex debilitate virium, & quando ex infirmitate voluntatis oriatur! Inquire, an lusui sint dediti, adeant spectacula, frequentent popinas, deprehendes sæpenumero dimidiam partem illius, quod bibendo ac ludendo dilapidant, expungendis eorum debitis satisfactionem, & tamen dicitur, *non possum*. Perge indagare in statum creditorum: sunt hi frequenter pauperes, quibus laut i instar convivij forent reliquæ mentiarum, quæ à debitoribus instruuntur. Postquam insigni rapacitate devorârunt inopiam, juxta illud *Pf. 13.4. Devorant plebem meam, sicut escam panis*: Et in silentio depasti sunt minutis, at assiduis gravaminibus, ut loquitur Ecclesiasticus c. 13.23. *Pascua divitum sunt pauperes*, prodigunt cum luxu, si non etiam cum lascivia id, quod pauperibus tenerentur dare tanquam mercedem, speciosis sibi metipsis illudentes titulis, quos in schola Avaritiæ didicerunt: quod non teneantur restituere cum detrimento proprii status. Scio ipse, quod, quando status non obtentus fuit crevitque per injustitias, non sit obligatio eundem minuendi, quod satisfiat

omnibus. verumtamen hoc locum non habet, neque cum sumptus sunt superflui neque cum pauperis creditoris incommodum (qui expectat) est æquale; multo minus, si excedit in commodum debitoris, qui tardat satisfacere. (3.) Denique si bilanci impositum istud *Non possum* examinemus juxta pondus Sanctuarii, videbis, quantæ sit tenacitatis. Non possum, nempe dicere vult, plus mihi afferret utilitatis, si differrem: interea lucrosa se offeret emptionis opportunitas, invigilare potero instructus illi contractui (4.) Atque in hoc tota consistit impotentia, quæ laborantibus paralytici, non se valentes movere, immemores illius, quod dicit sapiens. *Si dixeris: vires non suppetunt, qui inspector est cordis, ipse intelligit. Conservatorem, vel;* ut alij interpretantur, *observatorem anima tua nihil fallis. Prov. 24. 12.* Verbo, res aliena est veluti torpedio, quæ manum quâ apprehenditur, continuò reddit languidam. Atque hinc omni contentione rogabunt sibi prolongari tempus, sollicitando, veluti qui militiosè litigant, dilationem in tali causa, quam desperant pro se decidendam. Non veris proinde, non esse in tua potestate concedere inducias: quia non solum illucitum est, alteri quidquam subripere, sed æquè vetitum, illud retinere. (5.) Neque lex divina solummodò mala parta reddi jubet, verum etiam, ut quamprimum id fiat, præcipit, quod moraliter præstari potest eo modo, ut, si nequeat restituere, reddatur per partes. Quare dispensare in istis ordinationibus, & indulgere moram ei, qui modò suo potest satisfacere debito, non est penes Confessarium, sed

definitur à sola & vera necessitate; nisi tales adessent circumstantiæ, in quibus prudenter posses præsumere creditoris consensum, dilationem hanc non ægrè sustinentis. (6.)

Subjungamus duo monita, quæ in praxin reducant generalem doctrinam hæctenus traditam. Primum: quando occurrunt graves difficultates cum hujusmodi Avaris & tenacibus, qui magis à sua possidentur pecunia, quàm ipsam possident, stude illas expugnare Oratione. Imò etiam, si absolveris pœnitentem, propterea quòd promiserit reddere tempore, quo debet consultum est præscribere pœnitentiæ loco, ut subinde per illud intervallum precando confugiat ad Divinam Majestatem, vel patrocinium Deiparæ, sollicitando gratiam standi promissis, & cum fide exequendi: quippe restitutio ista similis est palmarum fructibus, qui nunquam sponte decidunt, sed violenter sunt avellendi. Alterum monitum est. Quando Pœnitens est in bona fide, vel quia credit, se nihil debere, vel quia existimat se solum teneri ad partem, & non ad totum, sive in solidum; vel quia judicat, satis esse, si per plures solutiones restituat debitum, quod per unam potest: si non adsit probabilis spes fructus, relinque ipsum in tali ignorantia salutari (7.) dummodo hæc sit invincibilis ex eo, quòd nullam habeat causam dubitandi de sua obligatione. (8.) Utinam non esset quandoque majoris laboris efficere, ut horum aliquis malè possessas opes ex avidis faucibus rejicias, quàm curare, ut elephas exagritatus excussus ebur à se abjiciat. Itaque noli illos imprudenter premere,

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

nisi prius advertas, te utcunque esse securum de præda obtinenda. Nisi enim ignorantia, in qua vivitur, coram DEO excuset multas hujus generis transgressiones, necesse erit magnum numerum orbis Christiani damnari. (9.) sed, uti sensit S. Augustinus: *In quibusdam homo fallitur magno malo, in aliis parvo, in aliis nullo, in aliis etiam utiliter. In Enchirid. c. 19.* Et hoc ipsum scire juvat, quòd in præsent i accidat. Quare necesse est, ut circumspicere agas, quando ob incertitudinem creditorum, restitutio solum facienda erit pauperibus. Nam probabilis est opinio, pœnitentem his obligatum non esse lege naturali, sed positivâ (10.) ac propterea erga ipsum licet uti majore favore. (11.) Imò tamen non esset in bona fide, complana ei viam, quantum potest: suadendo, si quantitas est major, ut procuret honestam compositionem ab eo, penes quem est concedere; si verò ea sit exigua, ut applicet solitas elemosynas, quæ fiunt in illius domo; vel ut condonet tantundem alicui ianopi suo debitori, quantum tenebatur distribuere inter pauperes, siquidem tanto expeditius est cedere id, quod quis necdum habet, quàm privare se illo, quod quis possidet, quanto facilius est non deglutire hamum, quàm eundem revomere.

Restaret nunc, ut quidpiam dicemus de alia restitutione atertius rei, longè pretiosiore, nempe famæ. Restitutio, fateor, est maximè necessaria, verum tam rara, ut qui illam etiam cupit præstare, vix faciat perfectè. Accidit enim Maledicis, quod maleficis in Ægypto apud Pharaonem, versis in serpentes virgis, de-

formant eos, qui misericordes sunt ac pudici, ut videantur esse avari, libidinosi; non autem rursus mutant serpentes in virgas, reddendo infamatis quam abstulerant, formam pristinam & famam. Opus hoc est altioris virtutis, qualis in solo Moyle inveniebatur. Sed ego hic aliud non intendo, quàm ut tradam aliquas observationes, quæ praxi subserviant: dicam proinde breviter id, quod in ista materia maximè videtur considerandum. Qui malitiosè alterum cum injuria infamavit, tenetur retractare magno rigore, quo non obligatur is, qui solummodo manifestavit crimen aliquod occultum. Nam prior infamatum privavit dominio suæ famæ; cum posterior abstulerit duntaxat possessionem. Quare in isto casu non sufficit plagæ speciosam tantummodò adhibere medicinam, laudando scilicet, sed necesse est revocare efficaciter verba propria, etiam cum dispendio famæ, non solum æquali, sed etiam aliquantò majore. Unde si necessitas postulet ad obtinendam fidem, fatendum erit, se fuisse mentitum, deposito etiam juramento seu privato seu publico, juxta negotij conditionem. (2.) Verum est, revocationem hujus criminis in quadam circumstantia fieri posse per tertiam personam autoritate præditam: qui modus commodus est ad restitutionem hanc reddendam faciliorem ei, cui nimium difficile videtur, ore proprio rescircire damnum. Ut ergo quisque sibi caveat à tali scelere, studeat maturè pendere ejus gravitatem, quæ longè superat malitiam furri: cum detractores sint fures, sed tantò nocentiores, quantò præstantius ipsis divitiis bonum proxi-

mo abripiunt. *Melius est nomen bonum, quàm divitiæ multa.* Prov. 22. 1. Ceterum est, illos ab Apostolo annumerari in miseris, quos pro gravissima pena Deus permittit cadere in reprobum sensum, in tam funesto catalogo disertè appellavit Deo exosos. *Detractores, Deo odibiles.* Rom. 1. 30. Fortassis quia directè scribitur naturam Divinam, quæ est infinitæ benignitatis in tolerandis hominum defectibus. Hoc autem multò magis eveniret, si detractio conjunctum esset odium adversus infamatum, ut cernitur in plurimis, qui veluti canes rabiosi non solum in ore habent dentes ad mordendum, sed venenum quoq; vulnere insudendum. His demonstra, ex clarioribus signis reprobationis censeret, destitutum esse charitate. Siquidem, uti S. Augustinus colligit ex S. Joanne, *Sola dilectio discernit inter filios DEI, & inter filios diaboli.* At qua ratione apud illos inveniri potest charitas, quando hæc operit aliorum peccata, ij verò revelant? *Charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Pet. 3. 8.

Denique notandum est, quòd inconsideratio, inclinatio vel pravus habitus, quem contraxerunt in revelandis aliorum criminibus, faciant, ut aliquando in Confessione sine necessitate nominent complicem peccati. Quare nisi hoc facerent rogaturi te, ut eum corrigas, vel impendens aliquod malum disturbaturus. (13.) ne feras hanc ignorantiam, quæ admoneas, ut aliàs se solos accusent, ut propria, non aliena aperiant peccata. *Justus accusator est sui.* Prov. 18. 17.

(1.) *Lugo de Pœnit. disp. 22. sect. 4. n.*

71. *Henriq. l. 6. de Pœn. c. 26. n. 9. Coninck. disp. 9. de pœn. dub. 16. n. 126. Nav. in Sum. c. 26. n. 3. (2.) Tôlet. l. 3. c. 17. n. 4. Caj. V. Rest. c. 7. in fine. Nav. c. 17. n. 6. 4. c. 26. n. 5. Suar. disp. 32. f. 2. n. 3. Azor. 3. p. l. 4. c. 34. De Lugo de Fœst. to. 1. disp. 20. sect. 9. n. 213. Bonac. de restit. disp. 1. qu. 6. p. n. 1. n. 18. & alij communiter. (3.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 12. n. 2. Navar. in Sum. c. 17. n. 59. Lessl. 2. c. 76. dub. 1. n. 19. Cajet. V. Restitutio. (4.) Navar. Cajet. Lessl. l. c. (5.) Navar. in Sum. c. 17. n. 54. Cajet. V. Restitutio. Molin. to. 3. tr. 2. disp. 753. n. 2. (6.) De Lugo l. c. n. 714. (7.) Sanch. de Matrim. l. 2. disp. 38. n. 10. Jo. Medina. C. de Conf. tr. 2. qu. de conf. dimidiata iteranda. Lugo de Pœn. disp. 22. sect. 2. n. 26. (8.) Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 21. Vasq. 1. 2. q. 24. ar. 7. disp. 107. c. 3. (9.) Pet. Navar. l. 4. c. 4. dub. 11. Dicastil. l. 2. de restit. tr. 2. disp. 10. dub. 1. (10.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 9. n. 1. Lessl. de Inst. l. 2. c. 14. dub. 6. n. 36. Pet. Nav. l. 4. c. 1. n. 44. (11.) Laym. l. c. c. 12. n. 33. (12.) Lessl. l. 2. c. 11. dub. 20. n. 106. De Lugo to. 1. de Inst. disp. 15. f. 2. n. 24. 25. Navar. Man. c. 18. n. 45. (13.) De Lugo de Pœn. disp. 16. f. 7. n. 429. Suar. de Pœnit. disp. 34. sect. 1. n. 3. 4. 5.*

CAPUT XI.

Quomodo à Confessario dirigendi sint ij, qui implicati sunt odio, & inimicitijs.

POSTquam plagas superioris partis Animæ curavimus, descendamus nunc ad curanda vulnera inferioris, quam in irascibili quidem appetitu inficit vindi-

ctæ cupido, in concupiscibili impudicitia læs. Initium sumamus à prima. Non mihi hoc loco sermo est de quibusdam hominibus sanguinarijs, qui omni momento meditantur cædes, latrocinia, & ruinas. Hoc genus spirantium vindictam raro in tuo tribunali apparebit; novit enim perspicuè, malam se habere causam, Loquor de ijs, qui cuperent, si fieri posset, cum Angelo illo Apocalypticò pedem unum ponere supra mare, alterum in terra: seu quod idem est, una ex parte nolent condonare, ex alia vellent peragere Confessionem; itaque seipsos & Confessarios fallunt verbis speciosis, nulla nixi veritate. Ajunt, se jam à longo tempore injuriam suis inimicis remisisse, & si illos in silva invenirent dormientes, se ne quidem somnum disturbaturos, multò minus offensuros. Hujusmodi sermonibus persuasus crederes, Davidem ab illis habuisse conscientiam, quæ formidabat oram vestimenti præcidere illius, quem vitæ suæ habitus insidiatorem. Sed advertet, quòd hoc genus serpentum venenum gerat in corde, non ut ceteri sub lingua. Perge, & animum adde, ut tibi illatæ injuriæ ferriem exponant: in una periodo appellabunt eos proditores sæpius, à quibus offensi fuerunt, & injurias dicent proditioes. Unde ex tali halitu facile colliges malignitatem, quæ juxta Sapientis dictum in fundo residet: *Iræ in sinu sultri requiescit.* Eccles. 7. 10. Percontare, an adversarium suum alloquantur: id verò, dicent, procul absit! nimias esse injurias, quibus offensi sint. Quare, an prius salutari saltem reddant salutem? ne hoc quidem; jam enim palam, tum offensori

ipsi, tum toti ejus familiæ & cognationi enunciatum esse, ne quando auderent se coram comparare. Intelliges, quod, si eminens sibi occurrentes conspiciant, in aliam descedant viam. Imò ne ipsam etiam templum cum ipsis habere volunt commutare, ne forte in eorum conspectum veniant, tamen ipso actu Deo sint supplices. Et hi sunt ipsissimi, qui multis annis Confessariis videri volunt columbæ sine felle, & tanquam columbæ sincerè pasci Sacramento Pacis. In veritate columbæ sunt seductæ.

Porro in cura malignæ hujus bilis ad ipsam veniendo radicem, supponendum est, præcepto charitatis, quo tenemur non odisse inimicum, (*Non oderis fratrem tuum in corde tuo. Levit. 19. 17.*) prohiberi quoque signum latentis odij. (1.) Ratio est, quia hæc ipsa indicia jam sunt pars vindictæ: & licet alia desint, præbent adversario occasionem similem exercendi inimicitiam, suntque passim scandalo. Cogita quempiam Confessionis gratiâ ad te venire, ex eorum Pœnitentium numero, qui hujusmodi venenatæ aspersione ova in sinu fovet; in primis rogabis, quantum temporis fluxerit, quo tali affectus fuit injuriâ. Odium enim torrentis instar tantò turbidius, quantò longius procurrit, solèctque ex repetitis actibus intumescere & augeri. Tum interroga, an desideret malum aliquod evenire inimico; negabit, ut moris est. Deinde cum per externa prodantur interiora, procedè ad signa, quorum præcipua aperiet lingua, sicuti cor proditur per arteriæ morum, quieto languente, subitò solet perturbari: Fuisse locutus cum Adversario tuo, aut altero, qui ipsum attingit?

Observandum hoc loco est, quod tamen si sermocinatio & saluatio ex natura sua signa sint specialia benivolentia, debita proximo nostro solent ex consilio, non præcepto, in praxi tamen sæpe circumstantiæ mutant naturam. Quando inimicitia est publica, quando Pœnitens antehac solitus est salutare, & alloqui, ante acceptam injuriâ; si demum sermones misceat cum cæteris suæ civitatis, aut vicinis, omnibus que salutat; tenetur (2.) eadem que edere indicia (quæ non amplius sunt specialia, sed communia signa charitatis) atque exhibere suis Adversariis: secus, hoc ipsum, ut supra memoravimus, est vindicta; quia injuriam infert, & præbet occasionem scandali Adversario, imò omnibus, qui illud advertunt. Verum est, ordinariè Pœnitentem non esse obligandum, ut salutando præveniat, quando notabilem accepit injuriam, aut quando illius conditio multum excedit conditionem convitiatoris; multò minùs, quando quodammodo certum foret, quod salutanti non esset responsum dandum. (3.) Verùm observa, te in hac lite uni solùm parti utramque aurem accommodare, unde facilè sit inferendo iudicio falli. Propterea credendum quidem est relationibus Pœnitentis, tanquam re ipsa sinceris; sed scire oportet, quod in quocunque tribunali argumenta propria vivis proponi solent coloribus, Adversarij autem subobscure solùm delineari. Et quæso, quid fieret, si Pœnitens non tantum non salutarer prius, sed ne quidem responderet, nihilominus tamen inveniret Confessarios

rios tam benignos, qui scandalosam hanc duritiem condonarent? Manifestior hinc est obligatio, quia si is, qui saluatus prior tenuit salutem reddere, non multò superior est, seu conditione, seu officio, aut quod præcedens injuria ita levis fuerit, ut non possint ipsi adscribi hæc omissiones, gravem illæ contemptum ex natura sua spirabunt, suntque insignis violatio non solùm præcepti urbanitatis, sed etiam charitatis. (4.) Imò etiam quando permissum est superiori non loqui, & non salutare, non tamen ei licitum est semper, sed ad tempus duntaxat; cum mensura pœnæ debeat respondere delicto, neque durare perpetuò, ne degeneret in vindictam. Hinc licet absolvi possit paterfamilias, qui per aliquod temporis spatium non resalutat filium, quod is contraxit nuptias toti familiæ ignominiosas, nihilominus absolvendus non est, si illud diutiùs continuaret. (5.) Nam si licitum ipsi est esse severum, ad continendos in officio ceteros domesticos, non tamen licitum est esse crudelem. Quandoquidem igitur in hac materia longius sumus progressi, facilè judicabis, haud multò secus differendum esse de iis, qui pacem respuunt inire per publica instrumenta. Nam tamen si charitas non imperet talem pacem, sed solùm suadeat, nihilominus facilè potest contingere in praxi, ut Pœnitens aliquis sit obligatus ad eam componendam, quando saltem post æquum temporis intervallum debitis modis fuit postulata. Idque præcipuè in duobus casibus? quando vel populus rationabiliter scandalizatur ob tantam difficultatem & duritiem. (6.) Vel

quando is, qui offensus est, aliter nequit ex corde efficaciter evellere odium, (uti quotidie contingit) neque aliud suppetit balsamum ad sanandam plagam exulceratam sui rancoris, nisi hujusmodi perfecta reconciliatio. (7.) Atque super istas rationes credibile est, fundatas esse justas pœnas, ab antiquis Concilijs contra illos latas, qui etiam extrinsecam pacem rejiciunt. Concilium IV. Carthaginense statuit, ne ab Ecclesia eorum reciperentur elemosynæ. (8.) Concilium XI. Toletanum præter hanc ipsam Ordinationem, etiam illis interdixit S. Communionem. (9.) Agathense etiam ulterius progressum est, voluitque, ut tanquam putrida membra per Excommunicationem ab Ecclesia rescinderentur. (10.) Id præ reliquis clarè ostendit, quod, quando Author offensæ se submitendo etiam debitam offert satisfactionem, tamen ob justam causam privatam omittat dare scripto pacis initæ testimonia, non possit tamen offensus intermittere, quia talia edat signa reconciliationis, & remissionis, ut is vi illorum liber vivat à metu vindictæ. (11.) Nec mihi objicias, posse à Pœnitente negati pacem, sic relata, solummodo ob motivum laudabilem æquitatis, hoc est, ut castigetur reus, neque cursus Justitiæ impediat, quæ sublata à republica, teste Philosopho, vitæ civili eadem pareret detrimenta, quæ vita naturalis pateretur sole extincto. Mirum profectò est, quod cum homo adeò abhorreat ab aliis falli, non vereatur tamen sibi metipsum imponere. Potest (quis dubitat?) Pœnitens licitè ex tali motivo operari: sed non continget, ut statim hoc sit motivum, ex quo procedit,

cedit, nisi in casu admodum raro. (12.) Dic mihi, si navigium aliquod à puppi habeat impetuofum Vulturum, quo provehatur in altum, eo ipso quoque tempore affletur placido prora Zephyro: uter ex duobus his ventis habebit gloriam propulsa molis? haud dubiè is, qui fuit vehementior. Fieri quidem potest in rariore casu, ut peritus Navarchus moderatione clavi velorumque flexu adeò juvetur, ut prosperè utatur suavi ventulo, ac perumpat impetuofum. Verùm tametsi labor talis uni experto gubernatori feliciter succedat, non idcirco quocunque tempore ex simplici remigum turbata aliquis similem sibi polliceri poterit, eventum. Pari modo evenire poterit, ut Religiosus à primis annis assuetus luctari cum rebellium affectionum tempestate, meditatae contemplationis fervore iracundiæ impetum subigat, amèctque pœnam Adversarii (licet parati quidvis præstare, satisfacere, seque submittere ex puro Zelo manifestandi coram mundo Justitiam, velut qui desideret privatâ suâ faculâ Soli auctarium lucis adjicere. Verùm ut quispiam ad omnem exurgentis passionis ventum mobilis, hinc violenter impellente irâ, veluti turbine, illinc invitante suavi Justitiæ aurâ, inclinet voluntatem ad obsecundandum motivo virtutis, cujus tenuè est turbato animo dominium, potiùs quam ad parendum vitio tyranno, quis credat? Neque ullus qui hoc affirmat, id crederet, nisi ira, quæ est brevis furor, eum rationis lumine privaret. Sed quid dico? quemadmodum populi viciniore polo Arctico tum demum infelicitatem congelatæ suæ terra

agnoscunt, cum nostras intrant regiones: ita hi miseri, quando ex frigore inveterati sui odij, beneficio sinceræ pacis ad temperatam Christianæ charitatis auram transeunt, tunc demum, si non priùs, malum suum statum, in quo versantur, agnoscunt, fatenturque sincerè duritiam suam non fuisse fundatam in affectu recititudinis, sed acerbitate rancoris, aguntque Numini gratias, quòd extracti sunt è tali statu, in quo rectâ viâ ad orcum tendebant, & damnationem, quo tamen volebant aspicere, ne timerent. Testis hujusmodi fallaciarum singularis esse poterit, qui Missionibus diutius navat operam: etenim ex occasione frequentissima, quâ tractatur de pace tum concilianda tum concludenda cum divina gratia, ejusmodi sæpe audiuntur sermones, ut bene perspiciatur, quantum circa hanc materiam distent à veritate in praxi quaedam propositiones, quas, ego nolim hic negare ut verissimas, si speculative & in abstracto considerentur.

Sed ut redeamus ad semitam. Si in Penitente desideres debita charitatis signa, ne multus sis in persuadendo ipsi, hoc indicio veluti fumo, prodi latentem in sinu ignem; sed simula te credere, eum verè ignovisse; atque in hunc modum urge: Adversarius tuus nequit inspicere cor tuum tam sincerum, proinde necesse est, ut opere illud ostendas: quemadmodum facit horologium, cui parum prodest, intus ordinatè habere rotas distinctas, nisi hoc extrinsecus quinque demonstrat, sive indice, sive sono. Quòd si obstinatè renuat edere hæc signa, simulque ultimam inferre stragem effrazit iræ,

minas tibi represento machinas ad promovendam expugnationem. Prima est, applicare id, quod supra de Oratione attulimus, Præcipe, ut per aliquod tempus quotidie aliquoties à Deo postulet gratiam, roburque seipsum vincendi, & videbis, quòd si impetraturus. *Si vos, orem sitis mali,* ait Dominus, *nostris bona data dare filijs vestris, quanto magis Pater vester de cælo dabit Spiritum bonum petentibus se? Luc. 11. 13.* Altera machina erit, præscribere Pœnitenti aliqua exercitia charitatis, ad quæ aliis non adstringitur: quia sicuti arcus ducurvatus ad rectitudinem nequit reduci, nisi is in oppositam partem flectatur, ita animus pravo insuetus habitu reduci nequit ad virtutis mediocritatem, nisi per aliquem excessum actûs supererogatorij. Quare impera, ut aliquoties Deo ac Beatissimæ Virginæ commendet salutem sui inimici: curet pro ipso fieri aliquot Missæ Sacrificia, vel saltem audiat, et oget certam elemosynam, ac tum redeat ad recipiendam Absolutionem. Et quoniam verba ista huic hominum generi peregrinam atque incognitam videntur sapere linguam, cura ut intelligat, ita sentire Christum Salvatorem, qui Cruci suffixus oravit pro ijs, qui ab illo beneficijs affecti, nihilominus inferebant; itaque testari exempla omnium, qui veri sunt Christiani. S. Catharina Senensis sicuti pus ex pectore canero insecto suæ calumniatricis. S. Ambrosius stabilem assignavit victum cuidam sicario, qui ei necem moliebatur. S. Achatius sacra quoque vasa vendidit, ut nonnullis succurreret, à quibus graviter erat diffamatus. Non desunt nostris

temporibus squestris ordinis viri, qui lethaliter vulnerati, testamento dotârunt filias omnes suorum ignobilium percussorum. Per hæc exempla, ex quibus elucet charitas Christiana instar myrthæ, propinantis salutem ei, à quò læditur, viam sternes tuis consilijs; commovendo Pœnitentem, ut non modò iram intra septa contineat, verùm etiam foras erumpat, instar salutatis Nili eluvie plenâ gratiarum, quæ inimicos irriget & perfundat. Non audeam tibi suggerere ejusmodi remedium, utpote primo aspectu admodum difficile, nisi experientia illud declarasset, ut ita loquat, miraculosum, in mitigandis exasperatorum animis: erga quos studiosè cave ab omni verborum austeritate, ut nec umbra appareat, quæ te ex Judice Advocatum partis adversariæ factum esse ostendas. Potiùs te ob acceptam injuriam eis compari, benignè demonstra: sine illos conqueri, sine exaggerare, neque facilè in hoc eos gravis culpæ arguè. Maximè verò humanum ac suavemte præbe, quando injuria est recens, & injuriæ illator est facinorosus; quando offensus, si exasperaretur, majore impetu convolaret ad vindictam, vel quia viribus prævalet, cum sit ex potentioribus, vel quia est ferventior, cum sit multò infirmior; siquidem ad vindictam etiam viperæ magis solent esse præcipites, quàm leones. Denique tuarum erit pactium, tuum Pœnitentem ardentè commendare Deo, atque celebrem illum imitari arisicem, qui reflexis è speculo solaribus radijs, etiam pro cælâ distitas Romanorum naves, quæ obstinatè portum Syracusanum obsederant, accendere non

verat & comburere. Raro continget, ut tot ac tantis adhibitis industriis irrito conatu, non cujuslibet demum expugnes animum.

Quod si nihilominus in tam ferum Bafiliscum incideres, qui solus ex serpentibus se non pateretur vinci incantationibus, attende diligenter, & deprehendes, plerumque talem vitæ esse inhonestæ. Testantur hoc experientia & ipsa ratio; cum enim vitia in genere ita inter se sint connexa, ut unum alteri manum præbeat, ne ab anima abstrahantur (quemadmodum dæmones, junctâ operâ sese juvant, ne a corporibus, quæ occupant, cogantur emigrare) multo magis speciatim Concupiscentia quæque secum trahet iracundiam; cum summa illa mentis cæcitas, quæ est (teste Doctore Angelico) filia luxuriæ, sit mater furoris, atque communiter faciat, ut qui plûs sunt effrenati, plûs etiam sint effrenati. Sed quæcunque sit origo insolitæ hujus duritiæ Pœnitentium, tu noli cæpto desistere. Æmulare margaritarum piscatores, qui etsi unicâ solum potiuntur, sat benè se multorum dierum laboris pretium reportât se existimant. Quod si ad te redeant, expone & clarè ipsis demonstra, quod deposito odio inveniant omne bonum, nempe delectabile, honestum, atque utile: Delectabile quidem, quia omnes, quotquot ante impertitam veniam in inferno vixerant, fatentur postea, quod sibi videantur degere in paradiso. *Qui pacis inveniunt consilia, sequitur eos gaudium. Prov. 12. 20.* Honestum: quia talis victoria nobilissimum, quod Deo offerri potest donum est: conformiter verbis à Christo

laudatis: *Diligere proximum sicut seipsum, majus est omnibus holocaustis, & Sacrificiis. Marc. 12. 33.* quia qui cedit, portam aperit Divinæ misericordiae: qui obstinatus persistit, à semetipso excludit. Non datur hic meritum. Aut ignoscendum est proximo, si spes veniæ à Deo concedendæ deponenda. Aut vindictam dimitte, aut hereditati renuntia, quam Deus nemini largitur, qui ejus detrectat esse filius. *Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri, qui in caelis est. Matth. 5. 44.*

Denique si homicida aliquis te accerserit, quid agendum? Exponenda ei est gravitas criminis, quod ex omnibus in damnum proximi commissis summum est. Quantum enim haberetur reus, si amplam aliquam depopulatus fuisset regionem, comburendo segetes, extirpando vires, succidendo arbores, ædes solo quando, an non plûs æstimanda est vita hominis? Istud est invadere jurisdictionem Dei, qui solus est Dominus vitæ hominis, & necis. Impone illi pœnitentiam, ut præter debitam restitutionem ob homicidium, curet fieri Sacrificia Missæ pro anima occisi, aut saltem mutas persolve preces: neque contentus consuetis jejunijs, flagellationibus, & ejusmodi aspectatibus, injunge, ut impetrem frequenter visitet Ecclesiam, ad implorandam ex corde Dei misericordiam, ut sic Numini reddat honorem, atque etiam clamorem injustè à se fusi sanguinis vincat, qui eundem vindictam postulat. Cura, ut pœnitentia diu duret, itaque assidue contritio horrenda inhibeat supplicia ordinariè homicidis infligi solita. *Quem*

que effuderit humanæ sanguinem, fundetur sanguis illius. Gen. 9. 6.

(1.) Castrop. 10. 1. tr. 6. diff. 1. p. 6. n. Val. 2. 2. disp. 3. q. 3. p. 2. circa finem. Coninck. diff. 2. de char. dub. 6. n. 93. Suar. diff. 5. sect. 5. n. 9. (2.) Laym. l. 2. tr. 3. c. 4. n. 2. vers. ac vero. Castrop. l. c. n. 5. in fine. Valent. l. c. Suar. l. c. n. 8. (3.) Castrop. l. c. n. 10. Coninck. diff. 2. 4. dub. 6. n. 99. (4.) Suar. l. c. num. 8. Sa V. Char. Castrop. l. c. n. 6. Coninck. l. c. (5.) Laym. l. c. n. 4. (6.) Navar. l. 5. Conf. 5. de Pœnit. num. 4. Sylvest. V. Char. n. 4. in fine. (7.) Laym. l. c. n. 3. Nav. l. c. n. 5. Suar. l. c. n. 8. (8.) Can. 93. (9.) Can. 8. (10.) Carr. 31. (11.) S. Thom. in Ep. ad Rom. c. 12. sect. 3. & in 3. sent. dist. 30. q. 1. ar. 2. ad 2. Suar. l. c. n. 9. Sa V. Char. Nav. Man. c. 14. n. 9. Castrop. l. c. n. 7. (12.) 6. q. p. Cap. Si omnia Laym. l. c. n. 3. in fine. Suar. l. c. n. 10. Less. l. 2. de Jus. c. 47. dub. n. num. 29. Nav. l. 5. Conf. c. 11. n. 5. Admonenda etc.

CAPUT XII.

Qua ratione juvandi sint ij, qui luxuriæ vitio sunt infecti.

PARUM prodesset, uno pede calcare Oidium, si altero ad adorandam Voluptatem genua flecteres. Proinde cum aliquod remedium attulerimus Appetitui Irascibili inordinato, reprimendo vindictam, superest, ut id ipsum quoque præstemus Concupiscibili, arcendo ab eo inhonestatem. Opus istud longiore eget tempore, magisque arduum est superiore: Nam ira operatur adjuvante tristitiâ, ideoque subditos habet non nisi per vim: ubi concupiscentia jucundè decipit, & hinc tot habet, qui se spontè subjiciant, *adorant bestiam*, & ultro oblatis liberi arbitrii clavibus se dedunt. Quare si ea olim primæ Ecclesiæ fuerunt tempora, ut Christiani, teste Tertulliano, tam procul abessent à tactu mulieris alienæ, quantum sol distat à tangenda luna; Non talis est

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

nostra ætas. Imò iniquitas ista adeo se nostris temporibus diffundit, ut magna pars hominum eam inter naturales debilitates numeret, quemadmodum naturale est leoni, laborare febri, itaque nullam gerat sollicitudinem eâ se liberandâ. Vides ergo unde ordiendâ sit curatio, & prima portio maximè necessaria, quæ disponat ad medicamentum, scilicet: excitare in tuo infirmo ardens desiderium recuperandæ sanitatem. Et quam ob causam existimas Christum suscitatum fuisse ex ægro illo triginta octo annorum, *vis sanus fieri?* nisi quod fuerit figura horum miserimè languentium, quibus infirmitas jam effecta est connaturalis. Facillimum est, ab ipsis parvi pendâ sanitatem; & hinc primò necesse est, ut magno desiderio ad eam suspirent & expectant; alioquin remedia quæcunque alia irrita erunt & absque fructu. Hic est ille verus calor vitalis, qui excitat voluntatem consequendi sanitatem: deficiente isto, omnis eorum efficacia abit in nihilum. *Remedia non agunt, nisi calore vincente*: docet Galenus. (1.) Porro instaurandi hunc ardorem variæ sunt rationes: sed meo judicio appositissima videtur, demonstrare Lascivis istis manifestum periculum, quod incurunt, damnationis, nisi tempestivè se corrigant, abstractis violenter à virulentò calice Labijs. Id declaratur in hunc modum. Salus Animæ dependet à geminâ voluntate, Dei, & hominis, juxta celebrem D. Augustini sententiam. *Qui fecit te sine te, non salvabit te sine te.* Ita, ut illud, quod reddit inefficaces has duas voluntates, etiâ periculosâ efficiat salutis consecutionem. Loquendo vel voluntate

divinâ, certum est, quod Deus quodcumque peccatum mortale abominetur odio tanto, quantum amat seipsum, hoc est, modo infinito. Verùm si in ullo peccati genere abominationem hanc magis iracundis ostendit verbis, fecit id adversus scelus libidinis. Sufficiat dixisse, illum contra hoc solum hætenus plura vibrasse sulmina, quam in cetera omnia etiam collecta; in nullum etiam aliud tam horrendo, insolito, ac universalis animadvertit supplicio, veluti in istud, quando Diluvio statuit delere nobilissima manuum suarum opera, quia *omnis caro corruerat suam suam*. Istud tantum effecit, ut quodammodo pœniteret ipsum unquam amasse hominem. *Pœnituit eum, quod hominẽ fecisset in terra. Gen. 6. 6* Istud intima ejus cordis penetralia transfixit, afflixit dolore, anxietate oppressum. *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terra.* Istud ei verba expresserat, tantum non jurejurando exaggerata: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est.* dum vidit, quod *cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum*. Quod idem est, juxta mentem S. Joannis Chrysostomi, *intenta esset ad feminam*. Considera ergo, quod, si in oculis Dei plagæ Luxuriæ, si non atrociores, certè satidiores sicut omnibus alijs, facile sit, ut ex earum aspectu indignabundus benevolam suam faciem avertat, talique animæ influxum gratiæ saltem efficacis subtrahat. Ex altera parte voluntas hominis à nullo affectu vitioso fortius est ligata, quam à libidine; cum quia ipsius actus sunt frequentiores, tum quia sunt intensiores: unde in hac specie peccati citius generatur malus habitus, ita ut anima his implicata vincu-

lis absolute quidem se possit excitare, sed non nisi magna cum difficultate. Mens in dies magis magisque excæcatur ad inveniendas vias evadendi, voluntas ad easdem ineundas quondie fit debilior, itaque semper obtentu difficilior redditur salus, ac serò licet cognoscitur, quod vitium illud verè sit *Puteus angustus. Prov. 23. 27*. Nam quantum pronius est in eum delabi, tanto difficilior est inde emergere. Hæc argumenta benè apud te expendas necesse est, ut accommodatè Pœnitentibus rudioribus possis ac planè instillare, more matricis, quæ cibum durum in lac convertit, suique providet alumni necessitati. Principue autem cura ipsis persuadeas ultimam veritatem, nunquam satis inculcandam quod, quantum magis accumulatur peccata, tanto reddatur difficilior consecutio salutis, tametsi ea Peccator confiteatur, ac etiam benè. Qui hoc persuadet, securim mittit ad radicem arboris: quia plures eorum, quando semel lapsi sunt, tantum opus est, confiteri; possunt liberè nova conjungere cum antiquis; quemadmodum ægri illi, qui antequam potionem medicam sumant, antecedentibus diebus liberaliter genio indulgent. Expone ergo ipsis vim & robur pravi habitus, qui etiam post Absolutionem remanet tam validus, atque in discrimen conjicit salutem. Illud, quod nunc est durissima crystallus, quid fuit aliquando? Fuit tenuis vapor. Vapor hic primò coaluit in nebulam, tum condensabatur in nivem, inde congelatus in glaciem, denique induratus est in petram. Ita evenire solet in nostro casu illis, qui dicunt: faciam hoc peccatum, & postea confitebor. Tentatio

illa

illa, quæ ab initio levis erat vapor, & solvebatur radiis non vehementibus Solis, demum repetitis actibus solidatur instar crystalli, & ferro resistit. *Visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensus opus, opus consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio.* *Gloss. in Job.*

Verùm quia libido est hydra multorum capitum, ad ingenerandum hoc desiderium sanitatis, præter ista necessarium est, quod in genere dicitur, describere quoque in particulari venenum, quod qualibet illius species intra se continet. Ad hunc finem conducet, summopere habere ad manum aliqua motiva, quæ in singulis ostendant, quàm derestabiles sint ac noxia. Exemplum hæc apponam in duabus speciebus naturalium, fornicatione & adulterio, & in alijs duabus, quæ sunt contra naturam, molliæ, & bruto ac nefanda vitio. His similia formabis ipsemet, ut velut in parvo armamentario expedito habeas tela, quibus singula ista configas monstra.

Contra fornicationem hæc consideranda sunt. 1. Quod, cum omnis peccans sit inimicus animæ suæ, juxta illud: *Qui faciunt peccatum, hostes sunt animæ suæ. Tob. 12. 10.* Qui fornicatur, hostis quoque sit corporis sui, nam dum querit ipsi afferre voluptatem, in veritate illud occidit, & enecat, subjiciendo tot morbis molestis ac extraordinarijs, quibus Deus assidue hoc vitium castigat. *Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. 1. Cor. 6. 18.* 2. Quod hoc vitium tot utriusque sexus mortalibus auferat

virginitatem, margaritam, ob quam solum luto nostro accedit pretium, & quæ omisâ instar conchyliis spoliati jacet in arena. Quantumcunque doleat, & licet lacrymarum mare profundat, nunquam perditum recuperabit thesaurum. *Virgo Israël projecta est in terram suam, non est, qui suscitaret eam. Amos. 5. 2.*

3. Quod hoc peccatum ex his, quæ spectant ad carnem, magis soleat comitti in publico: hinc non solum est malitiosum, sed & contagiosum malo exemplo. Unde unicum hujusmodi cadaver (liceat ita loqui) putrefactum in via publica, sufficiens est sæpe ad inficiendam totam comunitatem. *Ne prostituas filiam tuam, ne contaminetur terra, & impleatur piaculo. Lev. 19. 29. 4.* Quod Deus, quando voluit fœditatem Avaritiæ explicare, eam appellavit Idololatriam; ita expositurus pravitatem Idololatriæ, usus est nomine Fornicationis. Quo vocabulo serè semper in sacris litteris eam depinxit, veluti coloribus omnium terretimis, atque tartareis. *Cum Idolis suis fornicatae sunt. Ezech. 23.* *Fornicari fecit Hierusalem. Fornicari fecisti Judam. Fornicari sunt post Deos populorum terra. 1. Par. 5. 25.* Et hac voce perculit populum, repetendo minas per Ezechielem. 16. 23. *Et accidit post omnem malitiam tuam (vixit tibi) ait Dominus Deus & adificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. 5.* Quod permittere, ut aliquis ruat in hoc flagitium, sit unum ex horrendis supplicijs, quo Deus solet castigare hominem, cui irascitur. *Fovea profunda os alienæ: cui iratus est Dominus, incidit in eam. Prov. 22. 14.*

Contra Adulterium hæc sunt. 1. Quod Adulteris sapius in sacris litteris intenc-

tur maledictio. 2. Quia Deus omnes adulteros privavit hereditate gloriæ suæ, quam non poterunt adipisci amplius, nisi magno labore. *Unusquisque uxorem proximi sui polluit, & terram hereditate possidebitis? Ezech. 33. 26.* 3. Quia licet furtum alioquin grande sit malum, nihilominus comparatum cum adulterio evanesceat, ut pygmaeus juxta gigantem. Unde Salomon dixit *Prov. 6. 30. Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit, furatur enim, ut esurientem impleat animam: qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam, & opprobrium illius non delebitur.* 4. Quia si scelus istud semper fuit etiam in Legge Antiqua detestabile, longe erit execrabilius in Novâ, ob injuriam illatam Matrimonio, dignitate Sacramenti condecorato: unde majore jure conqueri potest Deus, se contemptum in adulterio peculiarem ob causam, atque civis adulterio dicere, quod Davidi: *non recedet gladius (saltem divinæ Justitiæ) non recedet gladius de domo tua, usque in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Uria Hebraei. 2. Reg. 12. 10.* 5. Quia adulter appellatur filius mortis, adeo ipsi debita est mors: *Vivit Dominus, quoniam filius mortis est, qui fecit hoc. 2. Reg. 12. 5.* Et quoniam ipsæ Leges Civiles unanimiter illum ad mortem condemnant, conformes Legi Divinæ, quæ ita sonat. *Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter, & adultera, & auferes malum de Israel. Deut. 22. 22.*

Contra mollietatem pugnabunt sequentia. 1. Quod, cum Deus adeo odisset Philosophos illos superbissimos, qui cum

cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, non judicaverit eos ignominiosiore pœna ac viliori posse castigati, quam relinquendo illos, quanti erant, huic vitio in prædam: itaque punivit tales ob Idololatricam. Propter quod tradidit illos in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliosius afficiant corpora sua in semetipsis. Rom. 1. v. 21. & 24. Quia Spiritus Sanctus, quando nominat peccatum istud, detestabile appellat, ut ob id Ona filius Judæ a Deo subitâ morte fuerit multatus. *Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. Gen. 38. 10.* 3. Quod cum mollietates peccatum luxuriæ contra naturam, in isto genere gravius sit etiam incestu, (1.) tamen huic Deus fulminaverit sententiâ ignis, ubi dixit: *Qui scelus operatus est, vivus ardebit nec permanebit tantum infas in medio vestri. Levit. 20. 14.* 4. Quia peccatum istud difficillimè curatur, & exiit: Hinc jure potest illud comparari magno inferni reti, quo innumerabilis conclusa hæret multitudo, paucis exitum inventientibus, triumphante ob talem successum dæmone, qui totum traxit in sagena sua Universum, & congregavit in rete suum: Quapropter super hoc letabitur, & exultabit: *immolabit sagena sua, & sacrificabit reti suo: quia in ipsa incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus. Habac. 1. 15. 5.* Quia peccati istius etiam umbra est formidabilis: unde quando quis (licet absque culpa) passus est illusionem nocturnam, consilium est Theologorum, non accedere sine causa singulari manè sacram Communionem, sed differre, observando id, quod Deus populo præcepit in deserto: *Si fuerit*

erit

erit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, & non revertetur, priusquam ad vesperam lavetur aqua. Deut. 23. 10. ubi non jussit exire extra castra multitudinis, quemadmodum leprosus, sed extra castra Deitatis.

Contra vitium nefandum hæc interrogari possunt. 1. Quod adversus nullum aliud peccatum Spiritus Sanctus vehementiore utatur loquendi formulâ. *Homines autem Sodomitæ, inquit: pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Gen. 13. 13.* Et tanquam Deus non satis crederet, inveniri posse super terram tantum monstrum, statui ipsemet descendere, & indagare: *Descendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam. Gen. 18. 21.* 2. Quia est absoluta rebellio Naturæ. Unde quemadmodum sumpto de rebellibus supplicio, etiam illorum domus solent everti, ac solo æquari, ita Deus in quinque civitatibus, quæ inventrices fuerunt horrendi istius sceleris, delevit & habitatores, & domos, imò universam in circuitu terram, quæ Paradisus videri poterat. *Subvertit civitates has, & omnem circa regionem. Gen. 19. 25.*

3. Quia adeo adversatur nobilitati creaturæ rationalis, ut diabolus, postquam incitavit ad hujusmodi facinus, procul aufergerit, verecundatus illius esse spectator, uti affirmat S. Antoninus. (3.) Et Hug. (4.) addit, dæmonem sæpius formam muliebri serviliæ dissolutæ marium libidini, nunquam autem hæc suam naturam sedasse ignominiam, substernendo se virili schemate lascivientibus; ac propterea, si de quovis peccatore dici potest, *Diabolus est. Jo. 6. 71.* (ita docente S. Thoma) me-

ritè affirmare licet, sceleratum talem ipso etiam dæmone esse deteriorem. 4. Quia hoc peccato, si S. Hieronymo credimus. (5.) Deus fuit retardatus tot sæculis, quò minus carnem indueret, & ob illud ipsum deinde (sic asserente S. Antonino) vestitus membris humanis, eâ quâ natus est nocte, omnes, quotquot ubiq; terrarum hac peste erant infecti, è medio sustulit, non sustinens communem cum ipsis participare auram. Denique ob hanc causam Idem affirmat Sanctus (6.) quòd Christus finem temporum sit acceleraturus, uti colligitur ex *C. 3. v. 3.* Joëlis Propheta, ubi præcipua ratio adventantis judicis assignatur, quia *posuerunt puerum in prostibulo.* 5. Quia non solum Judices terreni vitium istud puniunt supplicio omnium atrocissimo, cujusmodi est rogus, verum Deus ipsemet, nolens quodammodo differre pœnam in alteram vitam, præter ignem, quo sceleratam vastari voluit Pentapolim, sæpe in cineres redegit eos, qui nefandam hanc exercebant libidinem. Inter cetera verissimum est, quod refertur de S. Vincentio Ferrerio, qui cum die Jovis sancto ad populum verba faceret noctu, & obscuro templo, cœpit sub ipsa concione repente exclamare, quantâ potuit vocis contentione: *lumen, lumen! est hic, qui Divinam Majestatem crudelissimè offendit. Afferte lumen, afferte lumen! Excitati hoc clamore Sacrificæ, quamprimum accensis facibus accurrunt, & ecce incidunt in duos sceleratos juvenes, qui inter mutuos ac sædos complexus mortui sumabant instar titonium, qui non extinguebantur prius quàm in cineres redigerentur. Quòd si de quolibet carnali vitio di-*

Quum fuit allegoricè: *Ignis est, usque ad perditionem devorans. Job. 31. 12.* de hoc maximè intelligi potest ad litteram.

Vides nunc, quomodo te instructum esse oporteat ad describendam cujusvis vitij carnalis seditatem, Obtuli tibi pro singulis horum quatuor, præclaras observationes quinque, imitando Davidem, qui delegit sibi limpidißimos. quinq; lapides contra Goliathum pugnaturus, tamen si postea non nisi uno fuerit usus, quia unus feliciter vibratus suffecerat sternendo hosti. Ita juvat me quoq; sperare, id ipsum sapius tibi eventurum. Et si non neges, te subinde nacturum tales homines, qui parùm capaces futuri sunt rationum, ac propterea ad ingenerandum illis adversus suam impudicitiam sanctum odium, necesse erit nôsse ac adhibere quædam remedia crassiora, magisq; huic hominum generi perceptibilia. Ego, ut me meliùs explicem, recensebo id, quod profuit cuidam rustico, tibiq; serviat in similibus casibus, servata proportione. Erat is juvenis, educatus inter jumenta, ubi ita se carnali stimulo permisit excæcari, ut non erubesceret magnanimos scil. suos amores dedicare uni ex his bestiis. Non videtur esse credibile, quòd humana natura induci possit ad comparandam tanto cum opprobrio voluptatem. Verùm rupto ab affectibus sensuilibus freno, ea fiunt, quæ fieri non posse credebantur. Supina negligentia illius, qui absolverat enormia hæc flagitia, nullo adhibito convenienti remedio, roboravit adeò hanc consuetudinem, ut forsitan vix unquam fuisset rescissa, nisi intervenisset peritus quidam Confessarius, qui cæco huic visum, lupo restituit. Ballam, ait, & dignam te, contraxisti af-

finitatem: tuo malo. Necessè est talem te tractari, qualis es. Quapropter quotidie per mensem unum vespere intrabis stabulum eòq; obferato te in genua prosternes, atque manibus per terram reptando instar bestiarum, ephippium equarum tibi impones, itaque humillimè horrendi criminis veniam Deum rogabis. In terrea pro certo habeas minimam hanc esse partem pœnitentiæ, quam mereris; nam juxta legem, in tali casu jumentum cum homine, qui jumentum fieri voluit, debet comburi. (7.) Suffecerat istud, neq; minus oportebat fieri, ut miser hic clarè agnosceret suum errorem. Menle hoc toto nullam permisit quietem oculis suis, donec post completam pœnitentiam, vitæ immutatione sui medici prudentiam comprobaret, virtutemq; medicinæ. His saluberrimis inductis, pro carnalibus ac fordidis hominibus, ad jungere potes congruas & omnibus utiles alias, cujusmodi forent, si Pœnitentem tuum mites ad dicendas præscriptas preces supra sepulchrum, quod ipsum mortuum probabiliter excipiet; aut vespere persolvis precibus, cum lectum subit, componendo se supino corpore, clausis oculis, manibus complicatis, porrectisque pedibus, consideret, talent se paulò post fore mortuum. Atque hæc sensibiles actiones, utpote quæ ipsi plurimum conducunt ad cognoscendam statum sui infelicitatem, instillabunt pariter in animum sincerum desiderium, sese emendandi.

Quomodo deinde Pœnitens mentesin-cera desideret sanitatem, *vis sanus fuit cogita*, quòd si nondum integrè curatus est, proximum tamen sit sanitati: nondum salutis portum teneat, terram tamen pro-

spiciat:

spiciat: *Pars sanitatis est velle sanari.* Restat proinde, ut animosè negotium ad finem deducas his validissimis duobus mediis. Duplici ratione febrilis æstus extingui potest. Primò subtrahendo illos humores noxios, qui alimentum præbebant calori: deinde opprimendo calorem refrigerantibus antidotis. Ita duobus modis sopiri potest ignis libidinis: vel subtrahendo detrimentum, vel opprimendo ardorem contrariis. Vides itaq; duo genera remediorum adversus hoc malum. Ad primam classem spectant, procul ab omni occasione periculosa abscedere, fugere otium, vitare liberiores conversationes, moderatè uti cibo ac potu, corpus subinde aliquà affligere molestiâ & asperitate, jejunijs, flagris, peregrinando, contrahendo somnum, & ejulcemodi artibus, quæ quodammodo rescant subsidia, rebellionem fomitis nutrientia. Secundi generis sunt, legere libellos pios, audire verbum Dei, præcipuè verò crebra oratio, ac frequentatio sacramentorum, quæ mirum in modum æstum hunc suavi gratiæ pluviam reprimunt. *Nubes voris in die messis Is. 18. 4.* Atque sic maximè cum Pœnitentibus detestabili mollitici peccato assuetis, vix aliud tibi suppetet remedium eos sanandi, præter istud: suadendo, sapius se per diem Deo comendent, ut possunt, & nisi quid obftet, crebrius in hebdomada animè Confessione expient. (8.) Duas has proprietates pharmacorum hæc tæns præscriptorū necesse est habeant pœnitentiæ, quæ imponitur impudicitia. Quòd si Pœnitentes tui iis assueti non sint, expedite eos admonere, ut persoluto eo, quod ipsis injunctum fuit, atque ex obligatione præ-

standum, sponte quoque horum usum assumant: Remedia enim ista applicata juvant, sed non sanant, nisi continuata. Novèrin, non nisi magnà diligentia recuperari sanitatem. Quoad usq; Leo non degustavit humanum sanguinem, facillè mansuciscit, at semel strage facta, quis eum domabit? Quaresi illi nolint his remediis constanter uti, & cooperari, febris illos non antevitæ finem deseret, quemadmodum cereus ardere non cessat, quamdiu superest alimentum. *Animacalida quasi ignis ardens, non extinguetur, donec aliquid glutiat. Eccli. 23. 22.* Confitebuntur, atque iterum iterumque redibunt: Verùm si apud Confessarium deposuerint pellem, non exuent venenum.

Denique præter id, quod superius de relapsis dictum fuit, non omittam hic adnotare duo documenta, pro felici curationis istius successu. Primum est, explorare oportet prudenter ex Pœnitente tempus, non solum quomodo non est confessus, verùm etiam ex quo se capit histradere immunditijs, & quàm frequenter sit solitus: secus enim non formabis iudicium congruum malitiæ, quæ toties fuit lethalis, quot præcesserunt relapsus. Vide exemplum Christi, quando Adolescentem energumonum liberare voluit. Mox interrogavit. *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? Ab infantia,* respondit pater, indicando tempus: & quoniam hoc satis non est, addidit quoque frequentiam. *Et frequenter eum in ignem misit, ut eum perderet. Marc. 9. 20.* Non sic agunt ij, qui etiam nequiter modò hunc, modò illum adeunt Confessarium, itaq; obviunt, ut peccatum illorum non appareat integrum, uti est. Quemadmodum Romuli cada-

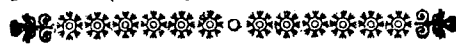
cadaver in quatuor divisum partes, facile abscondebatur sub togis diversorum Senatorum; ita facile est multis concubinis & concubinarijs, pari astutiâ occultare corpus sui delicti in eos frustra dissectum, quot sunt Confessarij, quot mutant quandoque singulis mensibus. Alterum documentum est. Si in Pœnitente animadvertas seriam animi dispositionem non ampliùs peccandi, ortam ex temperato dolore, proderit eundem animare, arque instruere adversus aliqua pericula paulò post occurrura; ut sic armatis, ea fortius possit superare. Exempli gratia. Quid si fœmina illa amanda à te, mittat litteras atque legationem? Quid si amicus tuus rursum te ad illas ædes invitet more suo, an te moveri permittes & trahi? E contrario si Pœnitens ita dispositus est, quantum vix satis est, laudabile non foret hujusmodi capere experimentum. Oportet potiùs tegere difficultatem, ac præferre opinionem, eum parem esse civem, que tentationis insultui repellendo; satis ei sit propositum generale, quod concepit numquam posthac offendendi Deum, nullâ factâ mentione hujus vel illius speciei, à qua difficulter abstinere. Nam etsi particulare propositum melius est, sufficit tamen generale. (9.)

Nescio, an his documentis aliam quoque subnectere debeant admonitionem. Sit itaque. Sed avertat Deus, ut unquam illâ indigeas. Nulla non in adamante notari solet macula, ea tamen maximè, quæ ipsi ex terrestri colore adhæret. Pari ratione quilibet Sacerdotem dedecet nævus, omnium verò horribilissimè defædat impudicitia. Quod si casu quodam hâc infernali pice denigratus, temetipsum in

propria causâ præsumeres constitutere iudicem, in qua te reum agnoscis, quanta hæc foret abominatio! Loquamur apertius: video enim mihi non satis calamo posse exprimere, quod scribere decreveram. Si contingeret, te dæmonis fraude irretiri iahonestâ aliquâ consuetudine, tu verò ad tegendum tuum tuæque amicæ probrum atq; malitiam, velles eandem ore tuo absolvere, an non esset hoc abuti concessâ potestate, atque ex ipsa Confessione peccato facere clypeum, quæ deberet esse gladius ad transigendum? S. Petrus Damianus (10.) invalidam censet Confessionem à complice factam, quia Christus non dixit: vade, ostende lepram tuam alteri leproso, sed: vade, ostende illam Sacerdoti, qui, utpote officio suo fungens, non poterat præsumi ei infectus. *Vade, ostendere Sacerdoti.* Math. 8. 4. Sed hîc non moror ampliùs, id quod sentio. Absolutio invalida esse potest vel ex defectu Jurisdictionis in Sacerdote, vel dispositionis in Pœnitente. In illa ergo Diœcesi, ubi sanctè prohibita est Absolutio complicitis, extra dubium est, invalidam esse hujusmodi Absolutionem, ob Jurisdictionem, quæ caret Confessarius non approbatus imò reprobus respectu talis personæ. (11.) Ubi autem talis non viget prohibitio, affirmari nequit, eam absolute & in quocunque casu esse invalidam, sed cum limitatione (12.) quia plerumque contingit, ut nec Pœnitens afferat secum verum dolorem ad similem Confessionem, neque Sacerdos ad eundem excitare studeat, parùm sollicitus curare vulnera, quæ ipsemet sua infligit manu, & pergit infligere. Quare extra casum fragilitatis, ubi vi-

lapsus, continuo pede retracto temet erigis, meo utere consilio, neq; tantum audentare facirus. Quomodo tandè in quocunq; demum eventu, certus esse poteris, ejusmodi personam, si implicita fortè sit alterius amore, non te celaturam peccata commissa, ne Zelotypiæ ansam præbeat? quæ causa fuit, cur à Canonibus Orientales Sacerdotes prohiberentur excipere Confessiones suarum uxorum. Præterquam, quod pars satisfactionis, quam Deo pro injurijs illatis pendimus, sit crudelentia, quam per manifestationem propter eum superamus. Unde experientia docet, hos ipsos Pœnitentes simili Absolutioni à complice impertitæ non posse acquiescere; sed quando eorû referantur in agone oculi, diu à morte consopiti, securitatis gratiâ alteri Sacerdoti confiteantur sua peccata, malè exposita complici.

(1.) Lib. 3. de Temperament. (2.) Ess. l. 4. c. 4. dub. 13. n. 93. Tol. l. 5. c. 13. n. 10. (3.) 2. Part. tit. 5. n. 4. (4.) Rom. c. 1. (5.) Apud S. Anton. l. c. (6.) l. cit. (7.) Grass. de cas. reserv. l. 1. c. 12. n. 9. & 18. (8.) Tol. l. c. num. 11. (9.) Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 3. Cajet. & Sa. V. Contr. (10.) Opusc. 7. c. 7. (11.) Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pu. 5. S. 5. n. 10. (12.) Bas. Pont. de Matr. l. 7. c. 38. n. 3.

CAPUT XIII.

Quomodo subveniendum sit Scrupulosis. Ubi ex occasione agitur de ijs, quæ spectant ad relaxationem Votorum.

Nescio an aliquando incideris in certum aliquod ægotum genus mirabile: laborant morbo non alio, quàm immoderato sanitatis amore. Universa illorum vita nihil est nisi fuga mortis, tanto

R. P. Segneri Instruct. Confessarij,

studio, ut majore uti non possent, si genus humanum omne cum ipsis periclitaretur. Et foret etiam facilis eos curandi ratio, dummodo ipsis persuaderi posset, ut crederent, se esse sanos. Verùm hoc ipsum tam difficile est, ut qui hoc vellet tentare, eorû protinus amissurus esset benevolentiam. Quam si quis tueri cupiat, necesse est novasin mediû afferre medicinas, novos ostendere medicos, ac permittere, ut phar-macis hætenus intentatis vitam non producant, sed sibi ipsis miserè abrumpant. Nunc in isto hominum genere expressos scrupulosos contemplare: hi sunt ægroti illi, quos tibi ultimo loco adduco tuâ restituendos industria. Veruntamen quoniam infirmitas ista modo prorsus ab alijs diverso petit curari, necesse erit ad evitandum errandi periculum, primò observare naturam, originem, atq; signa, ac demum progredi ad remedium applicationem. Scrupulus nihil est aliud, quàm inani ratione nixa apprehensio, & hinc ortus timor, peccatû alicubi esse, ubi non est. (1.) Et dicuntur scrupulosi omnes illi, qui habitualiter sunt subiecti in voluntate & intellectu hujusmodi fortibus apprehensionibus. Sed animus mihi non est hîc loqui de pessima quadam specie scrupulorum, qui cum liberrimè peccent, postea tantùm solliciti sunt de modo confitendi, ac ubi peccata sua ritè percensuerunt, satis fecisse se arbitrantur, nullâ prorsus habitâ ratione emendationis: Phariseorum more, qui non verebantur occidere Prophetas, modo ipsis splendida extruxissent sepulchra. His tamen aliqua possint adhiberi remedia eorum, quæ inferius afferemus, non tamen omnia, quia morbus iste originè trahit à duabus proprie-

prietatibus contrarijs, paritque damna conscientia libera, & scrupulosa. (2.) Superest ergo de illo scrupulorum genere fermocinari, quod conjunctum habet sanctum timorem Dei. Ut autem ad originem deveniamus, videtur ea ad tria revocari posse principia. Nempe Deum, demonem, & proprii corporis constitutionem. Primus Auctor, quamvis admodum raro, scrupulorum est Deus, qui relinquendo subinde Animas in tenebris, facit, ut illum ament, quin advertant; imò potius suspicentur, à se Deum offendi. Unde in hoc statu constitutis evenit illud, quod Lunæ, quæ eò vicinior est Soli, quo minus in se habet luminis. Verùm hujusmodi scrupuli comuniter non solent esse diurni, Dominus enim Deus non dat in æternum fluctuationem. *Iusto Ps. 54. 23.* Elapso tempore, quod Divina Providentia definivit ad probationem animæ, vel purgatione, eos non minor consequitur solatorum copia: veluti vapores per diem Solis radijs in sublime attracti, paulò post resolvuntur in rorem. Alter scrupulorum Auctor frequentius est Diabolus, is potestate, quæ valet in nostram Phantasia, hanc varijs atque atris perturbat imaginibus, atque terrefacit, nihil curando, an metus excitatus nitatur fundamento, vel non, dummodo finem suum obtineat, qui est, inquietare: ad eum ferè modum, quo urbium obsessores sæpissimè classicum canere solent, seq; in mænia insultum facturos simulat, ut sic propugnatores suspensos atque assiduis vigilijs exhaustos, impares resistendo efficiant, cum res serio agenda est. Tertius denique scrupulorum Auctor est persæpe quisque sibi ipsi, ex

propria corporis habitudine, qua vel inclinatur magis ad obstinationem, timorem, vel tristitiam, uti quævis in particulari complexio pronior est atque habilior ad unam præ alterâ affectionem, sicut Abies magis ad cariem quàm cedrus.

Exposita morbi hujus origine, pergamus nunc ad Indicia. Quemadmodum non omnis sitis est hydropsis, ita nec quilibet metus habendus est pro scrupulo, sed ille duntaxat, qui non acquiescit rationi, uti ea sitis infirmitatis index est, quæ moderato potu sedari nequit. Ea tibi proinde signa clariora, unde agnoscas scrupulosos. (3.) In nulla acquiescere ratione, ac tum operari cum perturbatione; sequi extraordinarias observationes; mutare identidem sub ipsa actione iudicium, modò approbando illicitum, modò ut illicitum reprobando; dubitare in quacunque re, quæ habetur sub manibus, veluti ad quemvis passum præ oculis stare præcipitium; denique fugere etiam quando ignoratur causa fugæ, veluti Ægyptij in famosis illis tenebris timebant, & cum ratione, & sine illa, bellè Sipientis calamo metum hunc describente, non sola mugientium vada bestiarum vox, sed etiam resonant de altissimis montibus Echo, deficientes faciebant illos præ timore cap. 17. 18. Et his aliisque similibus indicijs agnoscut morbus iste, cujus breviter accipe remedia, quæ sunt Oratio & obedientia.

Oratio, ut vidimus, necessaria est omnibus, quàm maximè autem huic morbo, ne fortè inter tot fluctuantis spiritus procellas in scopulū aliquè improvisæ desperationis impingatur. Cum enim in quavis

navigatione necesse sit stellas respicere, eo præcipuè opus habet tempestuosa. Verùm quia paucas est invenire animas tam constantes, ut inter has animi turbas possint cum Moysè inter montis Sinai stremus prolixas nectere orationes, expedit prolixitatem suppleri frequentia. Quapropter utilissima erit industria, docere illos, qua ratione per diem quosdam devotos affectus repetant, qui mixtis humilibus precibus, cum fiducia valeant suo tempore divinam implorare opem, & spem eam consequendi animare. Est hæc medicina ex præstantissimis corroborans, quæ spiritui pusillanimitatis potest suaderi. Supeditabo hinc ejusmodi breves duodecim precatiunculas desumptas ex Psalmis, quæ comprehendunt totidem distincta motiva, securam erga Deum fiduciam excitantia. Tum erit Pœnitentis suggerere necessitatem, quam peculiariter habet eos usurpandi sæpius, itaque consilium sequatur ejus qui dicit: *Fili in infirmitate tua ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. Eccl. 38. 9.* Primum motivum sumitur ex domino, quod Deus habet in nos, quo obligatur gerere curam sibi subiecti. *Tuus sum ego, salvum me fac Ps. 118. 94.* II. Ex facilitate, quæ potest nobis unico obtutu subvenire. *Ostende faciem tuam, & salvi erimus Ps. 79. 4.* III. Ex summa illius Bonitate, cui magis naturale est benefacere, quàm Soli fulgere. *Secundam misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam Domine. Ps. 24. 7.* IV. Ex illius fidelitate, quæ ipsum cogit servare promissiones toties iteratas, serendi auxilij. *Fiat misericordia tua, ut consoletur me secundam eloquium tuum sermo tuo. Ps. 118. 76.* V. Ex benignitate, quam de-

monstravit innumeris, qui eum invocaverunt. *Letificet animam servi tui, quoniam tu Domine suavis es mitis, suavis cum iustis, mitis cum peccatoribus) & multa misericordia omnibus invocantibus te Ps. 85. 3.* VI. Ex benignitate, quam ostendit nobismetipsis, quando in alijs necessitatibus ad eum confugimus. *Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea: mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te. Psal. 16. 5.* VII. Ex gloria, quam ei parit submissum auxilium. *Propter gloriam Nominis tui Domine, libera nos, & propitius esto peccatis nostris, propter Nomen tuum. Ps. 78. 9.* VIII. Ex nostra propria mileria, quæ quantò major, tantò magis comovet viscera illius infinitæ misericordiæ. *Inclina aurem tuam ad precem meam, quia repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit. Ps. 83. 3.* IX. Ex magna, ipsiq; perspecta violentia hostium nostrorum, quæ tantò etiam fortius eum trahit ad nobis succurrendum Domine, quando respicies? *Restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam. Ps. 34. 17.* Ex sufficientia omnium aliorum auxiliorum, quæ aliunde possum sperare, *Deus meus es tu, ne discesseris à me, quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est, qui adjuvet. Ps. 21. 11.* XI. Ex meritis Jesu Christi Redemptoris nostri, propter quem nos singulariter debet exaudire. *Protektor noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui. Ps. 83. 10.* Ex ipsomet recurso ad Deum, qui eum obligat veluti magnū Dominum ad annuendum postulatis, ne fiducia in ipsū collocata frustretur, & irrita sit. *Miserere mei Deus, misere*

vere mei, quoniam in te confidit anima mea, & in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Ps. 56. 1. Si Pœnitens tuus inquietatus has sibi precandi formulas reddiderit familiares, experietur sanè, quantam animi imperatus sit tranquillitatem; quippe Dominus, quasi obdormiscens, permittit sæpenu-mero horribilem tempestatem, non aliam ob causam, quam ut eum excitemus ad componendos fluctus.

Obedientia deinde huic agritudini ad- dedo singulare est remedium, ut qui cupe- ret absque ea curare scrupulosum, is vi- deretur navem velle subducere in por- tum sine gubernaculo. Ad obtinendam hanc obedientiam utere eâ arte, quâ prin- cipes in extirpandis prædonibus, qui quosdam illorum stipendijs conducunt ad tollendos è medio socios. Similiter serviant tibi scrupuli contra scrupulos. (4.) Et expone ægro tuo, quantam te- neatur reddere Deo rationem in obedi- entia erga Patrem suum spirituales, unâq; damnium, quod ipsemet sibi consciscit, dum pugnat cum hostibus imaginarijs, neque sibi cavet à veris, quasi rem præ- claram existimaret, imitari Domitianum, qui tempus impendebat confingendis ar- cu aureo muscis, dum interim Parthi ab imperio integras avellerent provincias. Quod si his rationibus scrupulosum ita permoveris, ut statuat constanter obedi- re, rem habes consecutam. Impera ipsi æternum silentium de præteritis Confes- sionibus, præsertim quando mediocriter ad- hibuit studium sapius, ut te in tuto con- stitueret. (5.) Assuescat contemnere scrupulos, & contra illos operari, (6.) etiam quando mens ab his artibus offuscatur ap-

prehensionibus, veluti Sol non descedit ab afflueta semita, tametsi eclipsatus. In- stitue illum, & commune, non ipsi tan- tam incumbere obligationem, quantam habent, qui sunt conscientia pacatæ atq; serenæ, ideòque ei sufficere brevius ex- amen pro Confessione, quàm si non esset scrupulosus; præsertim circa cogitatio- nes, de quibus etiam aliquando illum prohibere potes, ne se accuset, (ubi ju- dicabis te certum de sinceritate informa- tionis) sed solummodo accuset se de his, quæ proruperunt in actum externum, si- ve operis. Hinc etsi per talem obedi- entiam remaneret culpa aliqua, quæ, si esset cognita, in Confessione esset exprimen- da, nulla tamen illius habenda est solici- tudo, quia non tenetur procurare tanto cum incommodo suo integritatem materia- lè: quæ ratio valet, cur quoque possis ob- ligare ne confiteatur ordinariè ulli pec- catum dubium, sed ea duntaxat, quæ jura- mēto possēt asseverare. (7.) Et in præscri- bendis his regulis magnâ procedendum est libertate, nullo ambiguitatis aut hesi- tationis edicto signo. Neque enim ido- neus huic curæ chirurgus est, cujus vel modicè tremat manus. Juvat proinde easdem tradere manu tuâ scriptas, tum ut sic tantò magis ostendis, te liberum ac sincerum, tum ut prospicias necessitatē futura. Scire enim oportet, tales succes- su temporis in eam prolabi animi confu- sionem, ut dubitent de eo, quod sibi præ- scriptum esse, certò norunt. Tunc re- lectâ eâ chartâ, quam secum retinent, omnem deponunt dubitationem: cum minùs timoris relinquar id, quod cerni- tur oculis, quàm quòd auditur.

Denique tametsi non consultum sit

ordinariè, scrupuloso aperire rationes il- lius, quod ei præcipitur, nihilominus ca- paciore præderit eas exponere, ad con- vincendum (si fieri potest) intellectum, qui postremus omnium in his afflictis se- solet subjicere: idque præstabis manife- stando etiam probabilitatem aliquarum sententiarum laxiorum, quæ uti sequen- da non sunt ante opus, tanquam regulæ, ita rectè eas amplecti licet posito opere, pro quiete. Exempli gratiâ. Si Pœni- tēns se ultra modum affligeret propterea, quòd timeat, se non satisfecisse attenti- ni requisita ad recitationem Divini Offi- cij, potes ei declarare, hujusmodi atten- tionem judicio aliquorum gravium Do- ctorum (8.) non requiri, tanquam ne- cessariam, ad implendam substantiam ta- lis præcepti, sed ex convenientia. Itaq; alia similia poteris suggerere documenta, dummodo, uti dictum fuit superiùs, cer- tò tibi constet, quòd ijs solum ad tran- quillandam conscientiam sit usus, non autem pro regula operandi. Præter ista, ne permittas hoc malo vexatis, ut nova emittant Vota: nam quantumvis ea sint aureæ catenæ ad colligendam animam cum Deo, impedimento tamen sunt con- scientiæ ambulanti pedibus ligatis. Imò, si comperias quempiam ea fecisse, com- muta, vel dispensa cum illo, secundum potestatem quam tenes. Dixi, commuta, vel dispensa; quia existimo, te non ig- norare, quomodo in hoc negotio sit procedendum. Verùm quia sæpè multi in- veniuntur Confessarij, vel minùs docti, minùsve discreti, qui hac in materia ve- hementer allucinantur, nollem te ijsdem involvi erroribus: ac propterea cum ma- veniâ non nihil divertam, paucula de hoc

memoraturus: Nam laudabile etiam est, à viâ discedere, ad succurrendum periculi- tanti.

Ut itaq; rectiùs omnia intelligantur, supponatur hoc principium: quòd tem- pore Jubilæi non concedatur facultas dis- pensandi in Votis, sed solum ea commu- tandi; hoc est, substituenti cum pari ob- ligatione materia Voto promissæ aliam æ- què bonam. Porrò æqualitas ista à Con- fessario metienda est duobus modis: mo- raliter, & respectivè. Moraliter, nam si in omni rigore procederet, negotium esset plurimis expositum scrupulis: (9.) proin- de si dubitas, an materia sit æqualis, pote- ris tamen in eam commutare Votum; quia hoc ipsum dubium, signum est exiguæ di- sparitatis, & per consequens moralis æqua- litatis. (10.) Respectivè deinde metienda est bonitas materiæ substitutæ, in ejusmo- di commutationibus, quia considerandus est profectus Pœnitentis. (11.) Atq; hinc, quamvis jejuniū ex se magis sit meritoriū, quàm elemosyna, poterit nihilominus il- lud in hanc commutari, quotiescunque ac- tus misericordiæ est magis consentaneus bono spirituali voventis, & ideò etiâ Deo gratior in præsentibus circumstantijs.

His jam præmissis, applicemus doctri- nam nostrâ sequenti & obvio casui. Qui- dam juvenis vulneratus lethaliter à rivali suæ amicæ, duplex emittit votū, si vitam servet: unum, peregrinationis Laurerana suscipiendæ; alterum, nunquâ tangendi faminam alienam. Obitur vitæ gratiam, sed, cum plerumq; fieri soleat, ut quò ma- jus est beneficium, eò minùs agnoscat, ita etiam ipse inducere se non potuit (ob- levissimas causas) ad implendum, quod promiserat. Promulgatur Jubilæi: Adest

Confessarius decidendæ huic liti, quam moverunt pigritia & voluptas, atque suavissimis verbis demum pronuntiat benignam hanc sententiam. Procura quinque fieri Missæ sacrificia pro singulis votis. Non dico, in hac commutatione posse habere locum Sacerdotis avaritiam, uti foret, si seipsum offerret ad dicenda talia Sacra, accepto stipendio: Non dico istud, quamvis in veritate avaritia sit adeo impudens, ut ipsa quoque Sacramenta non vereatur subijcere torculari, ad sordidum inde luctum exprimentum. Sed illud pronuntio, non ritè hæc vota esse permutata, quia materia substituta multò inferior est illa, quæ fuit promissa. Quapropter, quod attinet ad peregrinationem, ut benè procedatur, primò debet observari ipsa causa commutandi illud in aliud opus, sed supponamus illam adesse, quandoquidè, cum agitur non de tollenda obligatione, sed de permutanda, sufficit levis ratio; (12.) Oportet hîc etiam considerare finem, qui movit Juvenem ad votendam peregrinationem Laureranam: an solummodo proveniret ex desiderio sanitatis, vel etiam ex affectu singulari, Deiparæ exhibendi hoc genus obsequij; quia finis nobilitas redûdat in materiã voti (13.) facitq; ut quemadmodum merx aliqua ob majorem æstimationem, majus quoq; exigat pretium. Deniq; habenda est ratio oneris, quod in se Juvenis ultro suscepit votens, sese subijciendo & viæ incommodis, & impensis viatici, & fortè etiam dispendio lucri, quod interim domi labore suo poterat cõparare. (14.) Nunc igitur si hæc circumstantiæ æqualitate ponderentur, quis dicat, Pœnitentem hunc absolutum æquale

bonum substituisse lectis quinque Sacris? In his votis tam gravibus, difficile est invenire æqualitatem, nisi in frequente usu Sacramentorum, (15.) qui augèdo gratiam, extirpando vitia, inferendo virtutes, & quare potest bonitatem aliorum sanctorum operum. Et quando talis frequentia obtineri nequit, præstabit Pœnitentem remittere ad eum, qui non solum habet potestatem commutandi, sed etiam dispensandi, cujusmodi sunt Confessarij Ordinum mendicantium, & quiscunq; alius Regularis participans illorum privilegia: quavis etiam isti, ut ritè agerent, non deberent sine gravi causa dispensare absolute, sed dispensationi admiscere commutationem: sicut mos est cum debitoribus egenis, quibus nec integra summa benignè condonatur, neq; omnis cum rigore exigitur. (16.) Veniendo jam ad alterum votum, non tangendi faminam præter suam attendendum est, an per novum hoc vinculum Juvenis aliquo modo retrahatur à peccato. (17.) Si ipse penitus non retrahatur, non est multum laborandum circa commutationem. Quia ex una parte Juvenis æquè verita manet fornicatio per legem; & ex altera eidem subtrahitur materia, culpam sacrilegis transgressionibus multiplicandi. Homini desperato, ac sibi ipsi necem inferre molienti, si nequit è manibus eripi gladius, est certè aliquod emolumentum, hebetare ferrum, ut, licet vulnus sequatur letiferum, saltem non sit tam profundum. Quòd si è contrario nova hæc obligatio Juvenem ab inhonesta familiaritate omninò abstrahat, vel saltè frequentia non nihil inhibeat, potestne inveniri Confessarius tam liber, qui facta commu-

tionem

tionem illud modicum præsidium amoveat, quod sustinet animam jam jam in præcipitium ruentem? an vinculum dicendum erit, quod simile illi est, quo phrenetico ligantur manus, ne poculum veneno infectum liberius admoveat labris? Atque hæc sunt attentè discutienda, ante voti alicujus commutationem; bene inspicendo nodum, priusquam illum solvere aggrediaris; neque imitando quosdam, qui sine examine cæci iruunt ad determinandum tanti momenti negotium, ac si idem esset, ligari, & solvi. *Quantum debes Domino meo? Centum coros tritici. Sede cito, & scribe octoginta Luc. 16. 6.* dicebat servus ille infidelis cuidam debitori sui heri, remittendo debiti partem, qui solum habebat facultatem exigendi, non condonandi: sed quo successu? veniet Dominus, & postquam puniverit servi fraudem, repetet (uti initio) à debitore integrã summam. Ajo, liberalitatè ita insipienter usurpatã damnosam esse conscientia Confessarij, nihilq; prodesse Pœnitenti. Confessarius, quia utitur potestate, quæ caret, (18.) non potest eximi à gravi culpa, & ipsum Pœnitentem non ritè solutum à voto, oportet vel primã suã promissionem implere, aut inquirere aliquem, à quo illa legitimo modo commutetur. (19.)

Sed ut revertamur ad institutum nostrum, specialiter de scrupulosis, à quo brevi hæc, licet non inutili digressionem defleximus. Si quem inveneris voto obstrictum, durius hoc jugum portare, releva illud mutando in alia pietatis opera, sed ipsi usitata, uti sunt eleemosynæ & orationes; vel demum, quod erit melius, postula à tuo Prælato facultatem, eum omninò liberan-

di: rationabile enim est, semper complanare viam, quantum fieri potest, ei, qui (tamen sine ratione) ad singulos passus offendit, aut timet identidè, ne impingat.

Finio nunc libellum meum, illud revocando in memoriam, quod erat propositum meum, demonstrare videlicet proximum, administrandi Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu. Idcirco ea duntaxat tibi præbui documenta, quæ huic serviunt fini, præsupponendo in te notitiam ceterorum, magis universalium. Oro te, & ex corde flagito, ne succenseas eorum brevitati, neq; terreat te finis copiã. Parum sanè peritus videretur Navarchus, qui in tabula nauticã superfluas crederet esse diversas lineas, quas intueretur, vel etiam perturbaretur. Ut ut minutæ sint, nulla tamen earum est, quæ ut doceretur, non prius longo studio atque observatione stetit siderum, ac multã experientiã percurrendo maria, observatis promontorijs, syrtibus, scopulis, & finibus, & mille alijs periculis, quæ sub aquis delitescunt. Et si multæ sine, non tamen omnes usum habent in omni navigatione, neque omnes simul, sed modò hæc, modò illa. Pari modo te monitum velim. Si documenta brevis hujus Instructionis tibi aliquando videantur minuta, ob tot particularitates, ad quas descendunt, noveris, id, quod unã simplice restringitur lineã, multo à claris Doctoribus elaboratũ fuisse studio & labore, qui hanc tractarunt materiam, hausta simul experientiã, conversandò cum hominibus omni vitiorum genere involutis. Et si nimia tibi videantur, cogita, non tibi opus esse omnibus pro conscientijs singulorum, neq; etiam uno usurpanda esse

tem-

tempore cuncta, sed successivè. Unde multitudo illa remediorum, quæ hoc loco collecta te quasi perterrefacit, reducta in praxin, & ordine distributa, evadet non solum utilis, sed & usualis, adeo, ut semper tibi faciat finem faciliorem, quem præfixum habes ut bonus Confessarius, qui est, Animas è naufragio, quo fuerunt involuta, eripere, & (quod nulli ex peritissimis Navarchis concessum fuit) eas præservare ab illo, quod jamjam essent incursum; donec superatis tot atrocibus periculis, quibus subjecta est mortalis vitæ navigatio, omnes demum salvæ, æternæ felicitatis portum attingant.

(1.) *Laym. l. 1. tr. 2. c. 6. n. 1.* (2.) *Sanch. in Decal. l. c. 10. n. 86. Vsq. l. 1. 2. q. 19. ar. 6. disp. 67.* (3.) *Laym. l. c. (4.) Sanch. l. c. n. 83. Valent. 1. 2. disp. 2.*

q. 14 p. 4. (5.) Sanch. l. c. n. 85. Cajet. in Sum. V. scrup. medi. Sa. P. Dubium. Castrop. id. r. disp. 4. pu. 2. n. 4. (6.) Sylvest. V. scrup. Laym. l. c. n. 2. Sanch. l. c. n. 81. Castrop. l. c. p. 1. n. 2. Nav. Man. c. 27. n. 283. Cajet. l. c. (7.) Vsq. l. 1. 2. q. 17. ar. 6. disp. 67. c. 2. in fine. Sanch. l. c. n. 82. S. l. c. Castrop. p. 2. n. 4. (8.) Med. C. de Oral. 15. c. 16. Sylv. V. Hora. n. 14. (9.) Sanch. l. c. n. 5. c. 8. n. 24. (10.) Azor. l. c. q. 6. Suar. de Relig. 10. 2. de voto l. 6. c. 12. n. 6. Sanch. l. c. n. 7. (11.) Sanch. l. c. c. 56. n. 16. Suar. l. c. 18. n. 8. Less. l. 1. de Just. c. 4. dub. 16. n. 101. (12.) Laym. l. 4. n. c. 8. n. 23. Sanch. l. c. c. 50. n. 22. Less. l. c. n. 111. (13.) Sanch. l. c. c. 56. n. 9. (14.) Caj. V. Verbor. Azor. l. c. q. 13. Suar. l. c. n. 19. 20. (15.) Sanch. l. c. c. 56. n. 8. (16.) Sol. de Just. l. 7. q. 4. art. 3. Suar. l. c. c. 17. n. 18. 19. Less. l. c. dub. 17. n. 111. (17.) Sanch. l. c. n. 3. (18.) Sanch. l. c. c. 50. n. Suar. l. c. c. 19. n. 14. Castrop. de voto disp. 2. pu. 17. n. 1. (18.) Suar. l. c. c. 19. n. 14. Castrop. de voto disp. p. 17. n. 2. Secundo Azor. l. c. c. 18. q. 12.

INDEX CAPITUM.

Introductio ad intelligendum ea, qua in hoc Opusculo tractantur. Pag. 1.
 Caput I. Quod Confessarius sit Juxta, & de scientia, qua est ipsi necessaria ad rectè judicandum. 7
 Caput II. De modo interrogandi Pœnitentes à Confessario observando. 20
 Caput III. Quo modo imponenda sint Pœnitentia. 37
 Caput IV. Quid observandum sit Confessario tam in impertienda Absolutione, quam in eadem neganda. 47
 Caput V. De specialibus difficultatibus, qua occurrunt circa eos, qui versantur in proxima occasione peccandi. 57
 Caput VI. Quod Confessarius gerat Officium Medici, & de artibus ad bene illo fungendum

requisitis. 6
 Caput VII. Quomodo Confessarius curare debet ignorantiam. 11
 Caput VIII. Quomodo procedendum sit Confessario in curanda cordis duritia. 11
 Caput IX. Quomodo se gerere debeat Confessarius erga Blasphemos. 14
 Caput X. Quid agendum Confessario cum injuriæ tenentur facere restitutionem. 15
 Caput XI. Quomodo à Confessario dirigendi sint ij, qui implicati sunt odio & invidiis. 17
 Caput XII. Quæ ratione juvandi sint ij, qui Luxuria vitio sunt infecti. 17
 Caput XIII. Quomodo subveniendum sit impolitis. Ubi ex occasione agitur de ijs, qui stant ad relaxationem votorum. 21